

ایران‌داک

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

گزارش عملکرد
۱۳۹۶

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایراندک)

گزارش عملکرد پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک) ۱۳۹۶

بهار ۱۳۹۷

پژوهش

- همکاری ۲۹ استاد به عنوان صف و پنج واحد معاونت پژوهش به عنوان ستاد برای انتشار شش کتاب، ۳۰ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، چهار مقاله در همایش‌های ملی، و شش مقاله در همایش‌های جهانی و راهنمایی ۱۹ پارسا؛
- انتشار گزارش دو طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۴ طرح پژوهشی سازمانی و شش طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۹ طرح پژوهشی سازمانی در دست انجام؛
- افزودن پنج تفاهیم‌نامه تازه به ۱۳ تفاهیم‌نامه پیشین؛
- برگزاری پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات و ۱۷ گردهمایی علمی دیگر

آموزش

- برگزاری ۱۵۴ دوره آموزشی برای ۱۷۴۹ نفر، دربردارنده ۸۱۵ دانشجو، ۱۵۳ همکار ایرانی‌دک، و ۸۷۱ هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تا کنون؛
- شرکت ۱۵۳ کارمند ایرانی‌دک در ۲۹ دوره آموزشی ایرانی‌دک و ۸ نفر در دوره‌های آموزشی دیگر نهادها.

همکاری و هماهنگی

- نام‌نویسی بیش از ۳۲۲۰ نفر و ۱۶۲ سازمان در سامانه ساعت؛
- فعالیت ۲۸۵ کتابخانه و ۳۰۲۴ دانشجو در طرح شذیر و ۱۶۴ کتابخانه در طرح آمین؛
- طراحی و راه‌اندازی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛
- برگزاری چهارمین مجمع عمومی سالانه و نه نشست به دست دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛
- عضویت ایرانی‌دک در ترمب، ایفلا، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- بودن رئیس پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی.

مدیریت اطلاعات علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با بیش از یک میلیون رکورد، ۶۰۲ هزار کاربر، نزدیک به چهار میلیون بازدید سالانه، و بیش از ۲۶۰ هزار کاوش روزانه؛
- ثبت ۹۴ پارسا و ۳۸ پیشنهاد در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۳۵۰ مؤسسه آموزش عالی با ایرانی‌دک برای ساخت آرشيو ملی پارسا؛
- برده‌داری ۱۸ هزار نفر از تالار جست‌وجوی اطلاعات؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۴۵۰ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- نام‌نویسی ۲۵۶ مؤسسه و نزدیک به ۲۳ هزار نفر در سامانه «هماندجو» و گذر شمار درخواست‌های سامانه از ۱۵ هزار؛
- تکهداری و بروزرسانی ۱۱ اصطلاح‌نامه تخصصی با بیش از ۱۱۰ هزار اصطلاح؛
- پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات، و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری

- تکهداری و بروزرسانی «رصدخانه پژوهش و فناوری» با داشبوردهای پارسا، پارساگر، طرح‌های پژوهشی، و هماندجو؛
- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پیش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛
- تکهداری و بروزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛
- میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛
- میزبانی دبیرخانه سامانه ملی مدیریت اطلاعات تحقیقاتی (سمات)؛
- میزبانی دبیرخانه کمیته دولت الکترونیک و هوشمندسازی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری.

فهرست نوشته‌ها

سرفصل‌ها	برگ‌شمار
فهرست نوشته‌ها.....	۷
فهرست نمودارها.....	۱۱
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه.....	۱۳
۱. پژوهش.....	۱۷
۱-۱. سازمان پژوهش.....	۱۷
۱-۲. نیروی انسانی.....	۱۹
۱-۳. دستاوردهای پژوهشی.....	۲۰
۱-۳-۱. کتاب.....	۲۲
۱-۳-۲. مقاله نشریه.....	۳۳
۱-۳-۳. مقاله همایش.....	۳۴
۱-۳-۴. طرح پژوهشی.....	۳۴
۱-۳-۵. رساله‌های دانشجویان دکتری.....	۵۳
۱-۳-۶. راهنمایی و مشاوره دانشجویان.....	۵۵
۱-۳-۷. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات.....	۵۶
۱-۴. رویدادهای علمی.....	۵۷
۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی.....	۵۷
۱-۴-۲. همایش ملی «مدیران فناوری اطلاعات».....	۵۸

۶۳	۱-۵. آیین نامه ها و تفاهم نامه ها.....
۶۳	۱-۵-۱. آیین نامه های اجرایی.....
۶۳	۱-۵-۲. تفاهم نامه ها.....
۶۵	۱-۶. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش.....
۶۶	۱-۷. شورای پژوهش.....
۶۷	۱-۸. هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی.....
۶۸	۱-۹. خدمات های دانش بنیان.....
۷۲	۱-۱۰. جایزه ها.....
۷۲	۱-۱۱. نوآوری.....
۸۱	۱-۱۲. سامانه های پشتیبان پژوهش.....
۸۵	۱-۱۳. اخلاق و درستی پژوهش.....
۸۹	۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری.....
۹۰	۲-۱. ثبت و فراهم آوری اطلاعات.....
۹۷	۲-۲. سازمان دهی اطلاعات.....
۹۷	۲-۲-۱. واژه نامه ها.....
۹۸	۲-۲-۲. توصیف گرهای ایرانداک.....
۹۸	۲-۲-۳. اصطلاح نامه ها.....
۹۹	۲-۲-۴. فهرست های مستند نام های ایرانداک (نام ها).....
۱۰۱	۲-۳. اشاعه اطلاعات.....
۱۰۱	۲-۳-۱. پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج).....
۱۰۲	۲-۳-۲. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناورانه ایران.....
۱۰۳	۲-۴. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش.....
۱۰۳	۲-۴-۱. سامانه پیشینه پژوهش.....
۱۰۴	۲-۴-۲. سامانه عرضه و تقاضای پژوهش (ساعت).....
۱۰۷	۳. آموزش.....
۱۰۸	۳-۱. دوره های آموزشی کوتاه مدت تخصصی.....
۱۱۳	۳-۲. عملکرد دوره های آموزشی کوتاه مدت تخصصی.....
۱۱۴	۳-۳. تحصیلات تکمیلی.....

۴. همکاری و هماهنگی ۱۱۹
- ۴-۱. همکاری و هماهنگی در اساس نامه ایرانداک ۱۲۰
- ۴-۲. خدمات ایرانداک در زمینه همکاری و هماهنگی ۱۲۱
- ۴-۳. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری ۱۲۶
- ۴-۴. عضویت ها ۱۲۹
- ۴-۵. تفاهم نامه ها ۱۳۱
۵. پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری ۱۳۵
- ۵-۱. خدمات ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری ۱۳۶

فهرست نمودارها

سرفصل‌ها	برگ‌شمار
نمودار ۱-۲. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک.....	۱۴
نمودار ۱-۲. سازمان پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۱۸
نمودار ۲-۲. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۱۹
نمودار ۲-۳. آمار دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۲۱
نمودار ۲-۴. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب.....	۲۲
نمودار ۲-۵. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله‌نشریه.....	۳۳
نمودار ۲-۶. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله‌همایش.....	۳۴
نمودار ۲-۷. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی.....	۳۵
نمودار ۲-۸. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری.....	۵۴
نمودار ۲-۹. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان.....	۵۵
نمودار ۲-۱۰. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۶۳
نمودار ۲-۱۱. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۶۴
نمودار ۲-۱۲. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۶۵
نمودار ۲-۱۳. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران.....	۶۶
نمودار ۲-۱۴. عملکرد هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی ایرانداک.....	۶۸
نمودار ۲-۱۵. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری.....	۶۹
نمودار ۲-۱۶. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات.....	۷۰
نمودار ۲-۱۷. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: مشاوره و مدیریت.....	۷۱

- نمودار ۲-۱۸. جایزه‌های گرفته‌شده ایرانداک در سال ۱۳۹۶ ..... ۷۲
- نمودار ۳-۱. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۹۱
- نمودار ۳-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک ۹۲
- نمودار ۳-۳. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۳۹۶ ..... ۹۳
- نمودار ۳-۴. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۳۹۶ ..... ۹۴
- نمودار ۳-۵. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۹۵
- نمودار ۳-۶. ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۹۵
- نمودار ۳-۷. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک ۹۶
- نمودار ۳-۸. ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک ۹۶
- نمودار ۳-۹. واژه‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها ۹۸
- نمودار ۳-۱۰. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها ۹۹
- نمودار ۴-۱. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۹۶ در ایرانداک ۱۰۹
- نمودار ۵-۱. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساس‌نامه ۱۲۰
- نمودار ۵-۲. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک عضویت آنها را دارد ۱۳۰

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در یک نگاه

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» بر پایه گاه‌شمار و همچنین نخستین سند در این زمینه، در یکم مهر سال ۱۳۴۷ خورشیدی با نام فارسی «مرکز اسناد ایران» در برابر نام انگلیسی «Iranian Documentation Center» پایه‌گذاری شد و پیش از نام کنونی، با نام «مرکز مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۵۰، «مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۷۰، و «پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران» در سال ۱۳۸۴ نیز خوانده شد. پژوهشگاه با نام کوتاه «ایرانداک» شناخته می‌شود. «داک»، کوتاه‌نوشت «doc» در «documentation» و در زبان فارسی به معنای «تکیه‌گاه» و «چوبی است که دیوار و در را بر آن محکم سازند». نام نمادین ایرانداک، «گنج دانش» است و شعار آن، «به از گنج دانش به گیتی کجاست».

ایرانداک با تاریخی ۵۰ ساله، اکنون سه پژوهشکده با زمینه پژوهش و آموزش و معاونت «اطلاعرسانی علم و فناوری ایران» با زمینه کاری مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه دارد. از سال ۱۳۸۸ نیز نقش سرپرستی و مدیریت سامانه «مدیریت اطلاعات تحقیقاتی» (سمات ملی) از سوی دبیر شورای عالی عتف به ایرانداک سپرده شده است. افزون بر این، دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی نیز در ایرانداک

جای دارد. ایرانداک کارهای کلیدی خود را با همکاری و همراهی بیش از ۱۵۰ عضو هیئت علمی و کارشناس به انجام می‌رساند.

ایرانداک دارای پایگاه داده‌ای با بیش از یک میلیون رکورد از مدارک علمی و فنی کشور است و به شکل رسمی، کار ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکترا (پارسا) و پیشنهادها را انجام می‌دهد. هماهنگی اشتراک منابع در کشور از خدمات اطلاعاتی دیگر ایرانداک است. ایرانداک در «شبکه اطلاع‌رسانی آسیا و اقیانوس آرام» («اپین») عضویت دارد و نماینده ایران در این شبکه است. ایرانداک ویژگی‌ها و نقش‌هایی دارد که آن را از دیگر سازمان‌های ملی و جهانی همانندش متفاوت می‌سازند. شماری از این ویژگی‌ها در نمودار ۱-۱ آمده‌اند.

تجربه‌ای ۴۰ ساله و پیشگامی در زمینه مدیریت اطلاعات علمی و اطلاع‌رسانی

نهادهی متخصص در پژوهش‌های حوزه فناوری اطلاعات و مدیریت اطلاعات علمی

پرداختن به زمینه‌های تازه از علوم و فناوری اطلاعات

تنها نهاد پدیدآور ابزارهای تخصصی سازمان‌دهی اطلاعات همانند اصطلاح‌نامه‌ها

تنها نهاد پیش‌برنده طرح‌های اشتراک منابع اطلاعاتی در کشور

نماینده ویژه وزارت عتف در علوم و فناوری اطلاعات

واسپارگاه و آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های مؤسسه‌های آموزش عالی کشور

دارای نقش ملی برای ثبت و سازمان‌دهی پیشنهادهای پژوهشی آموزش عالی

دارای نمایانم ملی و جهانی

جای پدید آمدن دبیرش (دکومان‌تاسیون) در دهه ۱۳۴۰ در ایران

دارای گنجینه بی‌همتای اطلاعات علمی ایران

نمودار ۱-۱. ویژگی‌ها و نقش‌های کلیدی ایرانداک

بر پایه تازه‌ترین ویرایش رتبه‌بندی نهادهای پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، پژوهشگاه دارای امتیاز A در میان پژوهشگاه‌های کشور است.

□ همکاری ۲۹ استاد با پشتیبانی پنج واحد معاونت پژوهش برای انتشار شش کتاب، ۳۰ مقاله در نشریه‌های ملی و جهانی، چهار مقاله در همایش‌های ملی، و شش مقاله در همایش‌های جهانی، و راهنمایی و مشاوره ۱۹ پارسا؛

□ پایان دو طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۴ طرح پژوهشی سازمانی و کار روی شش طرح پژوهشی تقاضامحور و ۱۹ طرح پژوهشی سازمانی؛

□ افزودن پنج تفاهم‌نامه تازه به ۱۳ تفاهم‌نامه پیشین؛

□ پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات و ۱۷ رویداد علمی دیگر.

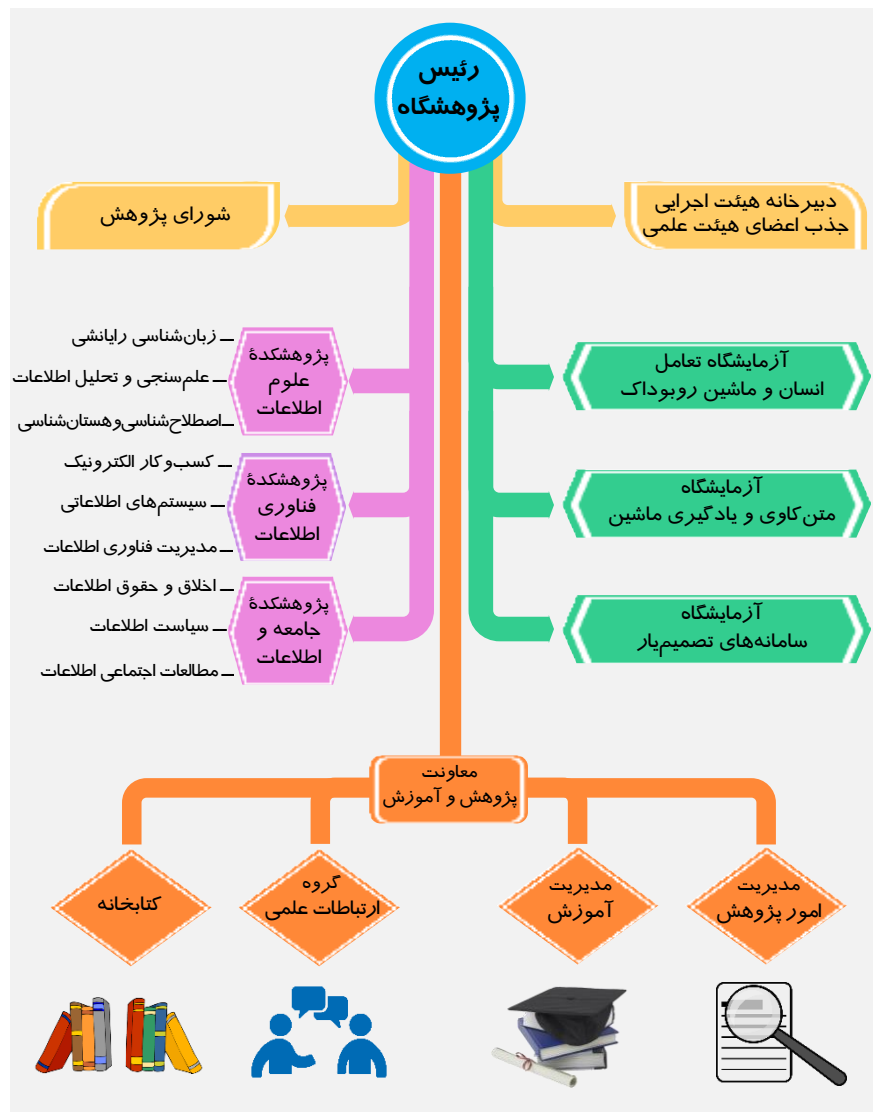

۱. پژوهش

ده‌ها عضو هیئت علمی و پژوهشگر پژوهش را در پژوهشکده‌ها و آزمایشگاه‌های ایرانداک به انجام می‌رسانند. دستاورد این کار، انجام صدها طرح پژوهشی است که در گزارش، کتاب، مقاله نشریه، مقاله همایش، سخنرانی، و میزگرد نیز ارائه می‌شوند. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات که تنها نشریه برگزیده ملی در سال ۱۳۹۴ است و انتشار آن به سال ۱۳۵۱ بازمی‌گردد، از دیگر دستاوردهای پژوهش در ایرانداک است. برگزاری همایش سالانه مدیران فناوری اطلاعات با ارائه آخرین دستاوردهای فناوری اطلاعات کشور و جایزه ملی فناوری اطلاعات برتر (فاب) از دیگر خدمات پژوهشی ایرانداک به‌شمار می‌رود. بسیاری از خدمات پژوهشی ایرانداک نیز از سال ۱۳۵۰ به این سو، به جامعه علمی کشور داده شده‌اند.

۱-۱. سازمان پژوهش

سازمان پژوهش ایرانداک دربردارنده دو بازوی اجرایی، سه پژوهشکده و نه گروه پژوهشی، سه آزمایشگاه، و یک معاونت با چهار بخش برای مدیریت امور پژوهشی و آموزشی است. در نمودار ۱-۱ سازمان پژوهشی ایرانداک نشان داده شده است.

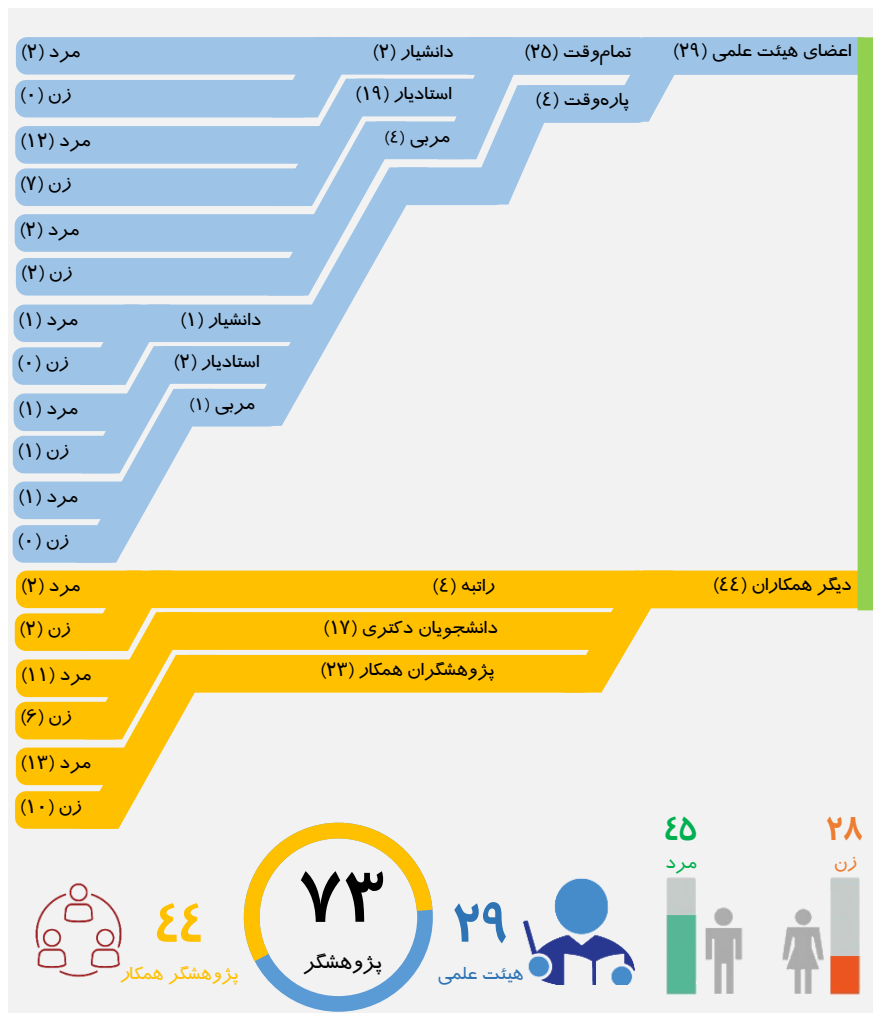

نمودار ۱-۱. سازمان پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۲-۱. نیروی انسانی

روی هم رفته، ۷۳ پژوهشگر در ایرانداک کار پژوهش را پیش می‌برند. در نمودار ۱-۲ آماری از پژوهشگران ایرانداک آمده است.

نمودار ۱-۲. آمار پژوهشگران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

پژوهشگران نقش کلیدی در شناسایی و پاسخ‌گویی به چالش‌های روز و نیاز جامعه دارند. بر پایه نمودار ۱-۲، پژوهشگران شاغل در ایرانداک دربردارنده اعضای هیئت علمی تمام‌وقت و پاره‌وقت، پژوهشگران راتبه، پژوهشگران همکار، و دانشجویان دکتری هستند.

۳-۱. دستاوردهای پژوهشی

کوشش‌های پژوهشگران ایرانداک در انجام پژوهش، آثار گوناگونی را پدید آورده است. نمودار ۱-۳ آماری از دستاوردهای پژوهشی ایرانداک را در سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد. ایرانداک سال‌هاست که یکی از نشریه‌های پرآوازه و باکیفیت کشور را مدیریت و منتشر می‌کند. این نشریه با نام «پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» در برخی از نمایه‌های سرشناس جهانی نیز نمایه می‌شود. پژوهشگران ایرانداک شش کتاب را در سال ۱۳۹۶ نوشتند. برخی از این کتاب‌ها با همکاری ناشران غیردولتی منتشر شدند. همچنین استادان و دیگر همکاران پژوهشی ایرانداک در ۱۰ همایش علمی ملی و جهانی مشارکت و یافته‌های پژوهشی خود را ارائه کردند.

در سال ۱۳۹۶، گزارش پایانی ۱۶ طرح پژوهشی منتشر شد و ۲۵ طرح دیگر نیز در دست انجام بودند. روی هم رفته، ۱۸ رویداد علمی، دربردارنده سخنرانی، نشست، و همایش در ایرانداک یا با همکاری آن برگزار شدند. سه آیین‌نامه اجرایی تازه در پیوند با پژوهش در ایرانداک تصویب و شش تفاهم‌نامه تازه نیز با نهادهای گوناگون امضا و به ۱۳ تفاهم‌نامه پیشین پژوهشگاه افزوده شدند.

سرانجام، همکاران پژوهشی ایرانداک توانستند ۳۰ مقاله را در نشریه‌های علمی منتشر کنند. از این شمار، ۱۳ مقاله در نمایه‌نامه «آی. اس. سی.»، ۲ مقاله در نمایه‌نامه «اسکوپوس»، و هشت مقاله در نمایه‌نامه «وب آو ساینس» با وابستگی سازمانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در نشریه‌های تخصصی جای گرفتند و تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی ایرانداک را به آگاهی دانشگاهیان و صنعتگران ایران و جهان رساندند.

نمودار ۱-۳. آمار دستاورهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۱-۳-۱. کتاب

کتاب از رایج ترین دستاوردهای پژوهشی در زمینه های گوناگون علمی است. ایرانداک از نخستین سال پیدایشش تاکنون بیش از ۱۲۰ عنوان کتاب در علوم اطلاعات و اطلاع رسانی، مهندسی فناوری اطلاعات، مدیریت فناوری اطلاعات، و زمینه هایی از این دست منتشر کرده و یافته های پژوهشی اش را برای همگان دسترس پذیر ساخته است. در سال ۱۳۹۶ نیز همانند سال های پیش، پژوهشگران ایرانداک کتاب هایی را به رشته نگارش در آوردند. انتشار ۱۰ عنوان کتاب دستاورد این کوشش ها بوده است. شش عنوان از این کتاب ها را ایرانداک و چهار عنوان دیگر را دیگر ناشران منتشر کردند. نام این کتاب ها در نمودار ۴-۱ آمده است.

نمودار ۴-۱: دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: کتاب

ارزیابی علم و فناوری و نوآوری: مروری بر شاخص ها و سازمان های فعال این حوزه

لیلا نامداریان	پدیدآور(ان)
نادیا کلاتری	
سیروس علیدوستی	
۱۳۹۶	سال انتشار
۴۰۵ برگ	ویژگی (ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
چاپار	
۹۷۸۹۶۴۷۵۱۹۷۳۱	شابک

ارزیابی علم، فناوری و نوآوری

مروری بر شاخص ها و سازمان های فعال این حوزه

لیلا نامداریان، نادیا کلاتری، سیروس علیدوستی

خلاصه

این مجموعه به دنبال شناسایی و ارائه شاخص های گوناگون ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری در سطح ملی و بین المللی است تا با فراهم نمودن اطلاعات مناسب، زمینه سیاست گذاری های کارا و مناسب را برای پیشرفت فراهم سازد. در این راستا، نهادهای گوناگون ملی و بین المللی درگیر در فرایند ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری نیز معرفی شدند. بنابراین مهمترین هدف این مجموعه، چارچوب سازی ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری با بررسی شاخص های گوناگون و روند پیشرفت و به کارگیری شاخص ها در سال های گذشته برای به کارگیری سیاست گذاران و تصمیم گیران است.

دستاوردهای چهارمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات

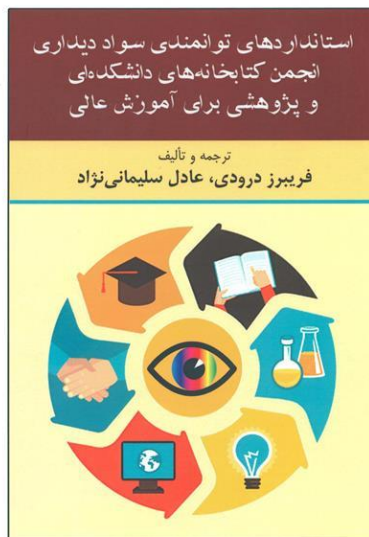
خلاصه

چهارمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات به پشتوانه تجربه چند دهه کوشش ایرانداک در علوم و فناوری اطلاعات با رویکرد میان رشته‌ای و با شعار «فناوری اطلاعات از چشم انداز سیستم‌های اجتماعی - تکنیکی» برای آشنایی و گفت‌وگو درباره دیدگاه‌ها، دستاوردها، و تجربه‌های کارشناسان، پژوهشگران، و مدیران فناوری اطلاعات برگزار شد. ایرانداک با تجربه موفق برگزاری سه دوره این همایش در سال‌های ۹۲ تا ۹۴، چهارمین دوره را به ریاست دکتر وحید احمدی، معاون پژوهش و فناوری وزارت عتف در هفتم مهر ۱۳۹۵ برگزار کرد. این کتاب چکیده‌ای از روند همایش و همچنین آثار و دستاوردهای ارائه شده در آن است.

استانداردهای توانمندی سواد دیداری انجمن کتابخانه‌های دانشکده‌ای و پژوهشی برای آموزش عالی

پدیدآور(ان)	فریبرز درودی
	عادل سلیمانی‌نژاد
سال انتشار	۱۳۹۶
ویژگی (ها)	۱۱۲ برگ
ناشر(ان)	اساطیر پارسی
	چاپار
شابک	۹۷۸۶۰۰۸۸۹۰۰۲۷

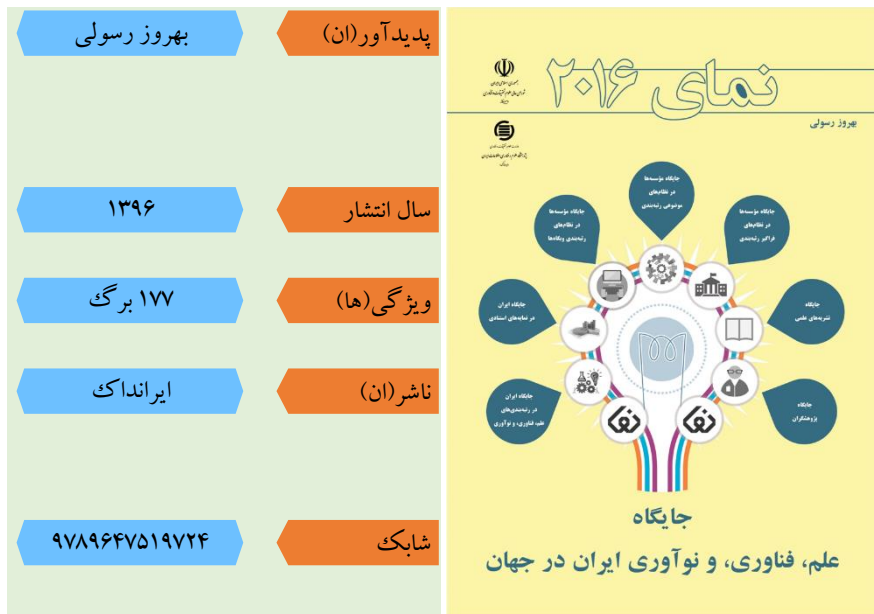
خلاصه

سواد دیداری به مثابه مهارت کارآمدی است که انسان‌ها در پرتو آن می‌توانند در کنار ارتباط به پشتوانه نمادهای دیداری، از شناخت و آگاهی بالاتری نیز برخوردار شوند. در سواد دیداری و گستره‌های پژوهشی آن به توانمندی آدمی در به کارگیری معانی تصاویر و همچنین ابعاد گوناگون شناختی انسان پرداخته می‌شود. این سواد از مهارت‌های در پیوند با زمینه‌های کاربردی مرسوم سازی اطلاعات است و بنیادهای آن همواره در طراحی نمادها و نشانه‌ها کاربرد دارد. همچنین شمار چشم‌گیری از پیام‌های دیداری بر اصول گفت‌وگو شده در زمینه پژوهشی سواد دیداری تکیه دارند.

نمای ۲۰۱۶: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

خلاصه

در کانون رویکرد تصمیم گیری و سیاست گذاری بر پایه شواهد، مفهوم سنجش و ارزیابی نهفته است که ابزارهای کلیدی را برای بررسی و بهبود کیفیت، کارایی، و اثربخشی برنامه‌ها در دست مدیران علم، فناوری، و نوآوری می‌گذارد. از این رو، ساخت و گسترش چنین ابزارها و شاخص‌هایی برای اندازه‌گیری زمینه‌های گوناگون، یکی از نگرانی‌های سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان بوده است. «نما» کوششی برای شناسایی، توصیف، و گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است. این اثر گزارش جایگاه ایران را در شاخص‌های گوناگون علم، فناوری، و نوآوری جهان در سال ۲۰۱۶ میلادی پوشش می‌دهد.

دانش ایران: مشارکت ایرانیان در دانش جهان سال ۲۰۱۴

خلاصه

نخستین کتاب دانش ایران، در سال ۱۳۸۱ منتشر شد که انتشارات علمی ایران را در سال ۱۹۹۹ میلادی (۹۶۸ رکورد علمی) دربرداشت. انتشار این کتاب برای سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴ میلادی نیز ادامه داشت، ولی از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۴ دیگر منتشر نشد. پس از آن دانش ایران در سال ۱۳۹۴ با گزارش سال ۲۰۱۳ میلادی منتشر شد. آنچه اینک پیش روست، گزارش تحلیل دانش ایران در سال ۲۰۱۴ میلادی با اطلاعات کامل ۳۱/۴۸۸ رکورد علمی ایران از دیدگاه‌های گوناگون است. این اثر برای گزارش کامل داده‌های انتشارات علمی پژوهشگران ایرانی در نمایه‌نامه «وب آو ساینس» می‌کوشد.

سنجه‌های وی: برای متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی

دیوید استوارت	پدیدآور(ان)
مریم خسروی	ترجمه
فاطمه بهمنی	
۱۳۹۶	سال انتشار
۲۹۹ برگ	ویرژگی (ها)
ایرانداک	ناشر(ان)
چاپار	
۹۷۸۶۰۰۹۸۶۳۵۰۱	شابک

سنجه‌های وی
برای متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی

دیوید استوارت
مترجم: مریم خسروی
یا همکاری: فاطمه بهمنی

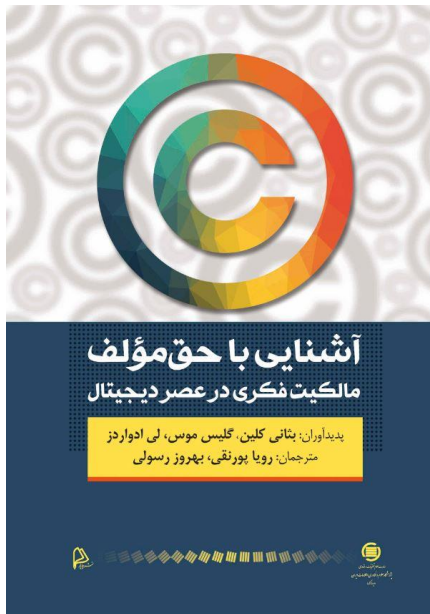
خلاصه

سنجه‌های تازه‌ای برای ارزیابی کارکرد پژوهشی و آموزشی پژوهشگران و استادان دانشگاه‌ها پدید آمده‌اند که نگاه‌های بسیاری را به سوی خود کشیده‌اند. خدمت‌رسانی در کتابخانه‌ها بر پایه این سنجه‌ها می‌تواند خدمات آگاهی‌رسانی را بهبود بخشد. این موضوع زمانی روی می‌دهد که متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی از آگاهی و مهارت کافی درباره آن برخوردار باشند. این اثر در نُه فصل به شناسایی و معرفی این سنجه‌های تازه یا به گونه‌ای «دگر سنجه‌ها» می‌پردازد. آینده سنجه‌های وی و متخصصان کتابداری و اطلاع‌رسانی، چالش‌ها و مسائل پیش‌روی آنها، و راهکارهای پیشنهادی برای رویارویی با این چالش‌ها در این اثر گنجانده شده‌اند.

آشنایی با حق مؤلف: مالکیت فکری در عصر دیجیتال

پدیدآور(ان)	بنائی کلین
	گلیس موس
	لی ادواردز
ترجمه	رویا پورنقی
	بهرز رسولی
سال انتشار	۱۳۹۶
ویژگی(ها)	۲۸۷ برگ
ناشر(ان)	ایرانداک
	چاپار
شابک	۹۷۸۹۶۴۷۵۱۹۶۸۷

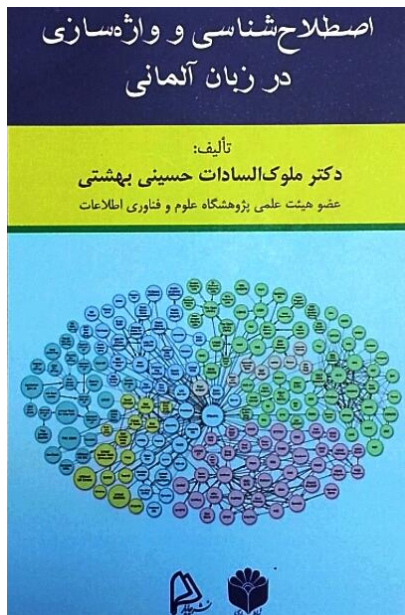
خلاصه

جایگاه حق مؤلف و مالکیت فکری در جوامع امروزی و اقتصاد کلیدی است و اگر تا چند دهه پیش درباره آن و اهمیتش در جامعه تردید بود، امروزه دیگر نیست. این اثر برگردان «Understanding Copyright: Intellectual Property in the Digital Age» است که در هفت فصل خوانندگان را با مفهوم و تاریخ حق مؤلف، اقتصاد خلاق، فناوری‌های میانجی، حقوق پدیدآوران و مصرف‌کنندگان، سیاست‌گذاری این زمینه آشنا می‌سازد و می‌تواند منبع درسی حقوق، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، چاپ و نشر، ارتباطات و رسانه، و دیگر زمینه‌های در پیوند و همچنین راه‌گشای چگونگی پیوند کارهای روزمره با قانون حق مؤلف باشد.

اصطلاح‌شناسی و واژه‌سازی در زبان آلمانی

ملوک‌السادات	پدیدآور(ان)
۱۳۹۶	سال انتشار
۱۷۰ برگ	ویژگی(ها)
چاپار	ناشر(ان)
اساطیر پارسی	
۹۷۸۶۰۰۸۸۹۰۰۴۱	شابک

خلاصه

زبان مهم‌ترین و کامل‌ترین ابزار نه تنها برای پیوند هم‌زمان میان افراد، بلکه نسل‌ها و فرهنگ‌های گوناگون در گذشته، حال، و آینده نیز است. بنابراین زبان نقش بزرگی در شکل‌گیری پیوند و مرادفه اجتماعی، چه در بافت تاریخی و چه جغرافیایی دارد، و انسان‌ها برای جابه‌جایی تجربه‌ها و اندیشه‌های خود به چنین ابزاری نیازمندند. با مقایسه رشد ملت‌های گوناگون با گستردگی گنجینه واژگان زبان آنها درمی‌یابیم که میان نهادهای اجتماعی زبان و فرهنگ پیوندی مستقیم است. همچنین رشد متناسب گنجینه واژگان برای گسترش اندیشه‌ها و اطلاعات نیاز است. این نکته تأثیر زبان و اندیشه را بر یکدیگر نشان می‌دهد.

شرحی بر قانون حمایت مؤلفان، مصنفان و هنرمندان

پدیدآور(ان)	صفر بیگزاده آروق
سال انتشار	۱۳۹۶
ویژگی(ها)	۱۱۹ برگ
ناشر(ان)	کلک صبا
شابک	۹۷۸۹۶۴۷۵۱۹۷۳۱

**شرحی بر
قانون
حمایت
حقوق
مؤلفان
مصنفان
و هنرمندان**
(مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱)

همراه با متن قانون
و مقررات مرتبط با مؤلفان
ناشران، مترجمان
ویراستاران
و هنرمندان

دکتر صفر بیگزاده
استادیار پژوهشگاه
علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

خلاصه

قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان، و هنرمندان (مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱) کلیدی‌ترین قانون ایران در زمینه مالکیت فکری است که از زمان تصویب تاکنون جز در یک مورد هیچ ویرایشی نداشته است. آنجا که اصحاب قلم و اهالی نشر، یعنی نویسندگان و ناشران، باید از مفاد این قانون و نیز مقررات آن آگاه شوند، اثر کنونی در روشن سازی آن برای خوانندگان به زبانی ساده می‌کوشد. گروه هدف این نوشته آنانی هستند که آگاهی بسنده در زمینه حقوق دارند و می‌خواهند در زمان کم با بیشتر نوشته‌های این قانون آشنا شوند.

فرهنگ عبارات فقهی و تعبیرات عربی

پدیدآور(ان)	صفر بیگزاده آروق
سال انتشار	۱۳۹۶
ویژگی(ها)	۱۴۵ برگ
ناشر(ان)	کلک صبا
شابک	۹۷۸۶۰۰۶۵۴۲۱۶۴

فرهنگ عبارات فقهی و تعبیرات عربی

در متون حقوقی فارسی

همراه با:
اعراب‌گذاری
و معنای فارسی
عبارات و تعبیرات

گردآوری و تالیف:
دکتر صفر بیگزاده
استادیار پژوهشگاه
علوم و فناوری اطلاعات ایران
(ایرانداک)

خلاصه

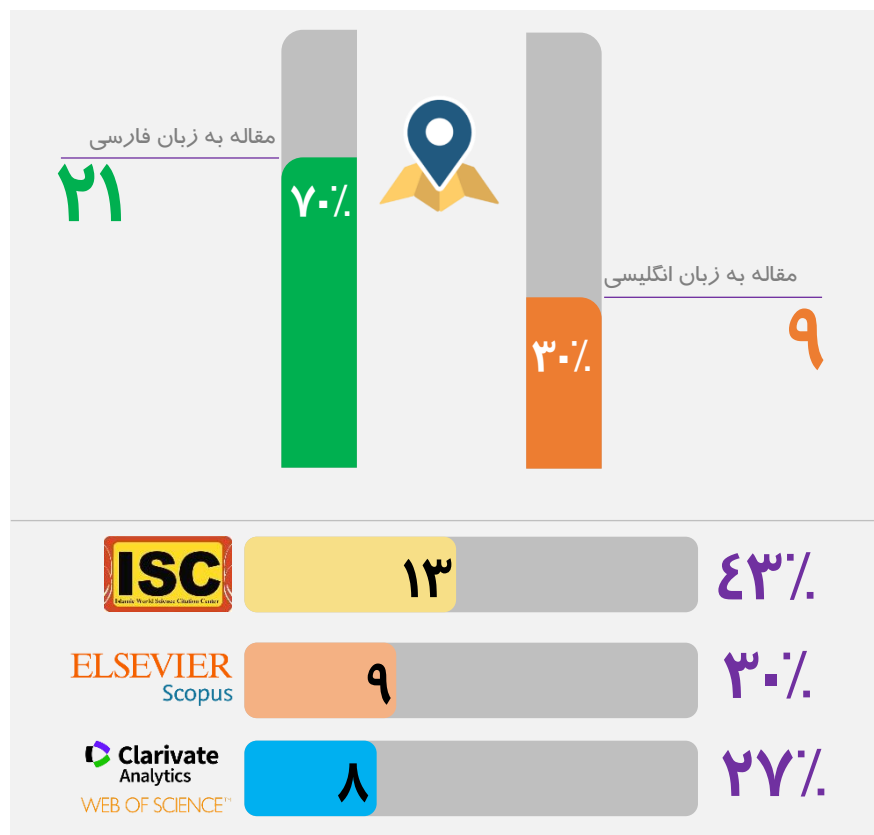
«فرهنگ عبارات فقهی و تعبیرات عربی در متون حقوقی فارسی» در ۱۴۵ برگ پاسخ‌گوی نیاز آنانی است که می‌خواهند افزون بر گویش درست عبارات عربی در نوشته‌های حقوقی فارسی، از معنای درست آنها و نیز منابع این عبارات و تعبیرات، و همچنین شکل‌های گوناگون بازگویی آنها آگاهی یابند. محتوای این نوشته در دو بخش «عبارات فقهی» و «تعبیرات عربی» از هم جدا شده است. بخش نخست دربردارنده نزدیک به ۳۳۰ عبارت فقهی و بخش دوم نزدیک به ۱۶۰ تعبیر عربی است. برای آسانی خواندن عبارات عربی، همه واژه‌های عربی اعراب‌گذاری و نوشته‌های کتاب نیز دو رنگ چاپ شده‌اند.

۱-۳-۲. مقاله نشریه

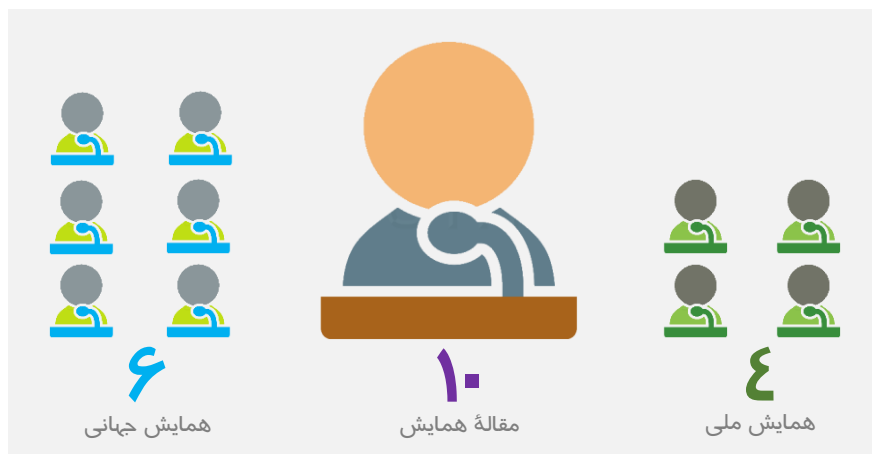
بخشی دیگر از یافته‌های پژوهشی پژوهشگران ایرانداک در نشریه‌های علمی و تخصصی منتشر شده‌اند. در سال ۱۳۹۶، روی هم رفته، ۳۰ مقاله با وابستگی سازمانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» در نشریه‌های گوناگون چاپ شدند. آنها تازه‌ترین یافته‌های پژوهشی را به زبان‌های فارسی و انگلیسی در نشریه‌های ایرانی و جهانی به آگاهی هم‌ترازان، حرفه‌مندان، و دیگران رسانده‌اند. آماری از آنها در نمودار ۱-۵ آمده است.

نمودار ۱-۵. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله نشریه

۱-۳-۳. مقاله همایش

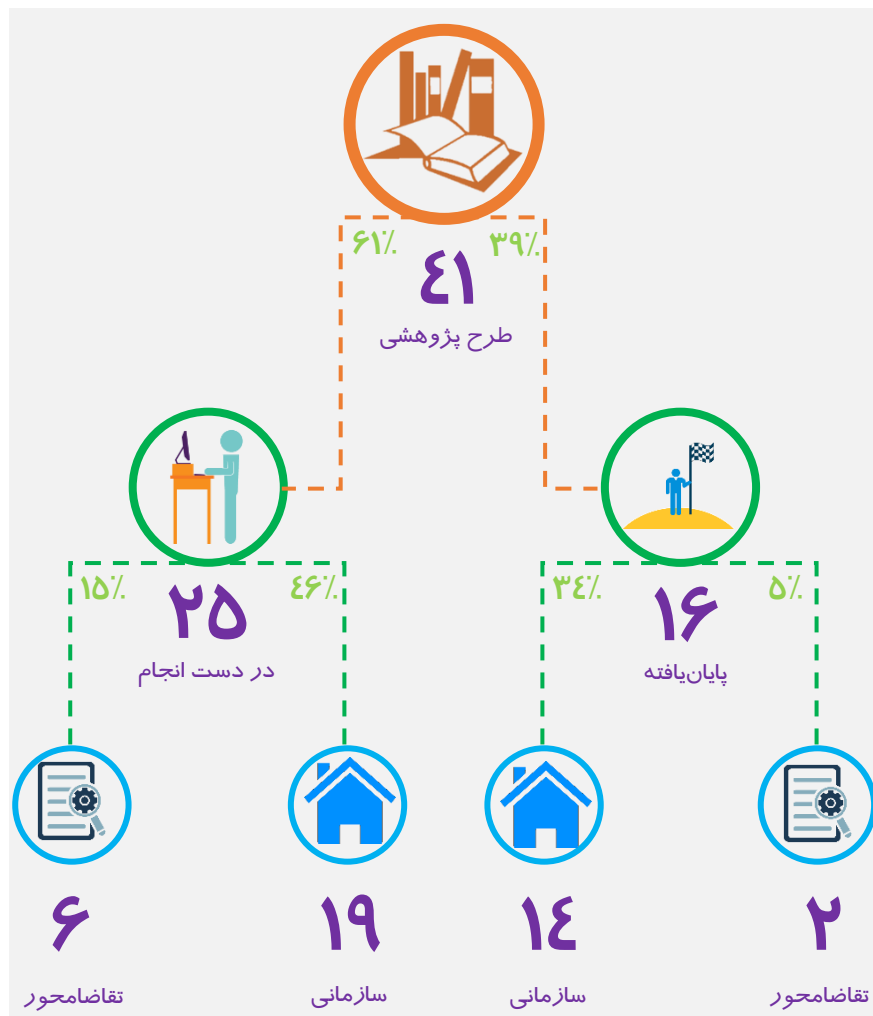
همایش‌های علمی و تخصصی فضایی را برای هم‌رسانی ایده‌ها و یافته‌های پژوهشگران با یکدیگر و بستری را برای گفت‌وگو پیرامون موضوع‌های تخصصی روز فراهم می‌سازد. برای روزآمدی درباره چالش‌های تازه، پژوهشگران ایرانداک در سال ۱۳۹۶ در ۱۰ همایش ملی و جهانی شرکت کردند و به هم‌رسانی و هم‌اندیشی ایده‌های خود و هم‌ترازان پرداختند. نمودار ۱-۶ آماری از این همایش‌ها را نشان می‌دهد.

نمودار ۱-۶. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: مقاله همایش

۱-۳-۴. طرح پژوهشی

شناسایی چالش‌های پژوهشی تازه و پرس‌وجو درباره آنها یکی از کارهای استادان و دیگر پژوهشگران ایرانداک برای پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه و گروه‌های هدف و هم‌راستا با هدف‌های ایرانداک است. پژوهشگران پیشنهاد‌های پژوهشی خود را برای بررسی به شورای پژوهشی ایرانداک می‌فرستند و پس از تصویب، در چارچوب زمانی روشن به انجام طرح می‌پردازند. بخشی از طرح‌های پژوهشی، سازمانی و در چارچوب وظیفه‌ی استادان و شماری دیگر برای کارفرماهای بیرون از ایرانداک و تقاضامحور هستند. آماری از طرح‌های پژوهشی ایرانداک در نمودار ۱-۷ آمده است.

نمودار ۱-۷. دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران: طرح پژوهشی

بر پایه نمودار ۷-۱، پژوهشگران ایرانداک در پیشبرد ۴۱ طرح پژوهشی نقش داشته‌اند. از این شمار، گزارش پایانی ۱۶ طرح (۳۹ درصد) منتشر شد که دو طرح از آنها تقاضامحور بودند (پنج درصد). از سوی دیگر، ۲۵ طرح پژوهشی (۶۱ درصد) دربردارنده شش طرح تقاضامحور (۱۵ درصد) نیز در سال ۱۳۹۶ پیشرفت داشته‌اند. در ادامه، نام طرح‌های پژوهشی به همراه چکیده‌ای از آنها آمده است.

طرح‌های پژوهشی پایان یافته

سرفت علمی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها: مطالعه مرور سیستماتیک و متاآنالیز

دستبرد علمی یا همان دستبرد ادبی به کنش یا کار برداشت ایده، کار، و ... از کسی و ارائه آن با نام خود گفته می‌شود. نهادهای علمی این ناهنجاری را پیایی گوشزد می‌کنند و برای کاهش آن در میان دانشجویان و پژوهشگران به دنبال راهکارهایی بوده‌اند. این چالش از دیرباز بوده است، گرچه با توجه به شرایط رقابتی محیط‌های آموزشی و پژوهشی و بستر فراهم شده با فناوری‌های رایانه‌ای و به‌ویژه اینترنت، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌های جهان درباره افزایش اندازه تقلب و دستبرد علمی، نگرانی‌های روزافزونی دارند. مسئله مهم، کاهش این پدیده در میان دانشجویان با برنامه‌ریزی درست و خردمندانه است. بنابراین در این پژوهش به دنبال ارائه پیشنهادهایی برای کاهش مصادیق دستبرد علمی در کشور هستیم. شناسایی مصادیق دستبرد علمی در میان دانشجویان دانشگاه‌های جهان، تعیین بیشترین گونه دستبرد علمی در میان دانشجویان، تعیین اندازه مصادیق دستبرد علمی در میان دانشجویان، بررسی اندازه دستبرد علمی بر پایه ویژگی‌های جمعیت شناختی دانشجویان، و بررسی تفاوت‌های دستبرد علمی در میان دانشجویان کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، هدف‌های دیگر هستند. برای رسیدن به هدف‌های پژوهش روش مرور نظام‌مند به کار رفت، که روی هم‌رفته روشی سودمند در برنامه‌ریزی‌های مدیریتی است و بسیار به شناخت دشواری‌ها و ارائه راهکارها و برنامه‌ریزی‌های مدیریتی کوتاه‌مدت و درازمدت برای از میان برداشتن آن کمک می‌کند. دستاورد مرور نظام‌مند بازتاب ملی و جهانی دارد. بنابراین این پژوهش با انگیزه بررسی دستبرد علمی در جامعه دانشجویان (دانشگاهی) و با هدف دست‌یابی به اطلاعات فراگیر برای برنامه‌ریزی پیشگیری از آن انجام شد.

مطالعه تطبیقی قیمت‌گذاری سامانه خدمات همانندجو

مأموریت کلیدی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)»، پژوهش، مدیریت دانش، آموزش، همکاری‌های پژوهشی و آگاهی‌رسانی، و پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری است. پژوهشگاه همچنین به‌عنوان دست‌اندرکار نگهدارنده مستندات علمی کشور خدمات زیادی را به دانشگاهیان می‌دهد. بنابراین پژوهشگاه می‌تواند هم‌راستای افزایش رضایت کاربران، با فروش خدمات سامانه‌های اطلاعاتی خود مانند «هماندجو» به درآمذزایی نیز بپردازد. در این طرح پژوهشی، نخست سامانه خدمات «هماندجو» معرفی و ذی‌نفعان کلیدی آن شناسایی شدند. سپس، وضعیت کنونی ارزش‌گذاری محصولات و خدمات پژوهشگاه بررسی شد؛ به گونه‌ای که با توجه به تقاضای بازار، وضعیت رقیب، و شناسایی محصولات همانند، می‌توان آن را یک مطالعه تطبیقی ارزش‌گذاری برای سامانه «هماندجو» دید. بنابراین، نخست ارزش‌گذاری و راهبردهای آن، و برنامه ارزش‌گذاری محصولات نرم‌افزاری درون کشور بررسی می‌شود و مطالعه پیرامون

ساخت محصولات تازه انجام می‌شود. سپس عوامل مؤثر بر ارزش‌گذاری محصولات نرم‌افزاری بررسی خواهند شد و مطالعه فراگیری بر روی سامانه‌های جهانی مشابه‌یاب انجام می‌شود. سرانجام، راهبردهای کاربردی ارزش‌گذاری خدمات نرم‌افزاری در شرکت‌های گوناگون نرم‌افزاری و شیوه‌ارائه آن در بازار پیشنهاد می‌شوند.

طراحی یک الگوریتم همانندجو برای تشخیص متون بازنویسی شده در زبان فارسی

پیشرفت فناوری، انتشار و دسترسی آسان به مدارک علمی و در نتیجه سادگی دستبرد علمی را به همراه داشته است. بنابراین مراکز علمی انگیزه زیادی برای آگاهی از اندازه همانندی مدارک علمی تازه‌اعضای خود دارند. همانندی می‌تواند به شکل‌های همانندی آشکار (رونوشت واژه به واژه از یک منبع بدون تغییر) و نهان (مانند بازنویسی نوشته یک منبع، ترجمه نوشته یک منبع از یک زبان دیگر، و ایده‌دزدی از منبع) باشد. همانندجویی روش‌ها و نرم‌افزارهای زیادی دارد، ولی از یک سو، با توجه به دستور و ویژگی‌های هر زبان، به کارگیری راهکارهای همانندجویی دیگر زبان‌ها برای فارسی ناشدنی است یا پاسخ درستی ندارد. از سوی دیگر، پژوهش‌های در دسترس کنونی برای همانندجویی نوشته‌های فارسی، تنها به گونه آشکار آن می‌پردازند. با توجه به اهمیت موضوع، در این طرح پژوهشی به همه‌گیرترین همانندی نهان یعنی بازنویسی نوشته‌های یک منبع دیگر در فارسی پرداخته خواهد شد. در این راستا، نخست روش‌های همانندجویی دیگر زبان‌ها و ابزارهای پردازش زبان فارسی بررسی شدند. در ادامه، با توجه به ابزارهای کنونی، دو الگوریتم برای همانندجویی در نوشته‌های فارسی بازنویسی شده طراحی شدند. الگوریتم نخست در دسته روش‌های همانندجویی معنایی و دومی در دسته روش‌های همانندجویی فازی جای می‌گیرد. در الگوریتم همانندجویی معنایی پیشنهادی برای بررسی همانندیِ دو واژه از واژه‌نامه و در الگوریتم فازی از ماتریس هم‌رخدادی واژه‌ها بهره گرفته شد. در پایان، این روش‌ها پیاده‌سازی و کیفیت آنها با آزمون‌هایی بررسی شدند.

فرا تحلیل عوامل کلیدی مؤثر بر به اشتراک‌گذاری تمام‌متن پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های ایران

هدف این پژوهش، توصیف، تحلیل، و ترکیب یافته‌های پژوهش‌های پیشین عوامل مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش آشکار مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در نهادهای آموزشی و پژوهشی برای نمایش در ست‌تر پیوندهای آنها است. برای این کار روش فراتحلیل با ترکیب و یکپارچه‌سازی یافته‌های پژوهش‌های پیشین به کار رفت. جامعه آماری پژوهش، پایان‌نامه‌ها و مقاله‌های فارسی و انگلیسی در زمینه عوامل مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش (قصد و رفتار) در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۱-۱۳۹۵ (۲۰۰۳-۲۰۱۶) و منتشر شده در پایگاه‌های اطلاعات و نشریه‌های علمی پژوهشی معتبر است. از این میان با شرایط مناسب برای ورود به فراتحلیل مانند روایی و پایایی مناسب، روش نمونه‌گیری و آماری درست، فرضیه و پرسش‌های مناسب با موضوع پژوهش، داده‌های آماری کافی و سطح معناداری، ۳۳ پژوهش دربرگیرنده ۱۷ مقاله و پایان‌نامه فارسی و ۱۶ مقاله انگلیسی به عنوان نمونه آماری پژوهش گزینش شدند. همچنین برای اندازه‌گیری اثر هر یک از عوامل مؤثر بر اشتراک‌گذاری دانش، نرم‌افزار stata به کار رفت. یافته‌های فراتحلیل نشان دادند که عوامل نگرش نسبت به اشتراک دانش، اعتماد، کنترل رفتاری برداشت شده، هنجارهای ذهنی، جو سازمانی، و کنش دوسویه به ترتیب بر قصد اشتراک‌گذاری دانش تأثیر معناداری دارند. ولی پاداش و پشتیبانی فناوری اطلاعات بر آن تأثیر ندارند. همچنین عوامل انگیزه درونی، نوع دوستی برای رضایت خود، انگیزه بیرونی، و اعتماد به ترتیب بر رفتار اشتراک‌گذاری دانش تأثیر معناداری دارند. کنترل رفتاری برداشت شده بر رفتار اشتراک

گذاری دانش با معناداری سطح پایین تأثیر دارد، و پاداش سخت بر آن تأثیر ندارد. همچنین عوامل تعهد، فرهنگ سازمانی، ارتباطات کارکنان، پاداش، اعتماد، پشتیبانی فناوری اطلاعات، ساختار سازمانی به ترتیب بر اشتراک گذاری دانش تأثیر معناداری دارند و عامل ویژگی شخصیتی بر آن تأثیر ندارد.

بررسی ساختار گفتمانی چکیده‌های پایان‌نامه‌های فارسی در برخی رشته‌های علوم انسانی، فنی‌مهندسی، و علوم پایه

پژوهش‌ها درباره چکیده‌های نوشته‌های علمی در زبان انگلیسی نشان از گوناگونی گفتمانی نگارش چکیده در رشته‌های گوناگون علمی دارند. شناسایی این ساختار گفتمانی برای سازمان‌دهی اطلاعات در پایگاه‌های اطلاعات، استانداردسازی چکیده‌نویسی، و نیز سامانه‌های چکیده ساز خودکار نوشته ارزشمند است. هدف از پژوهش، تحلیل ساختار گفتمانی چکیده پایان‌نامه‌های فارسی در رشته‌های گوناگون، تعیین حرکت‌های بلاغی آنها، و بررسی همسانی‌ها/ناهمسانی‌های آنهاست. برای این کار، دو رشته نماینده از هر یک از سه شاخه علمی علوم انسانی، فنی‌مهندسی، و علوم پایه برای تحلیل چکیده‌هایشان گزینش شدند. این رشته‌ها، شیمی و فیزیک برای علوم پایه، مهندسی برق و مکانیک برای شاخه فنی‌مهندسی، و فلسفه و زبان شناسی برای شاخه علوم انسانی بودند. برای هر کدام از شش رشته، ۴۰ چکیده از پایگاه «گنج» ایرانداک گردآوری و ساختار گفتمانی آنها در چارچوب حرکت‌های بلاغی و مدل پنج‌حرکتی «هایلند» کدگذاری شدند. در گام بعد، حرکت‌های بلاغی هر کدام از رشته‌ها تحلیل شدند و الگوی کلان شاخه‌های علمی به دست آمد. یافته‌های پژوهش نشان از بودن الگوی I-P-M-Pr و P-M-Pr برای بیشتر رشته‌ها داشتند، گرچه دو رشته فلسفه و شیمی چندان با دیگر رشته‌ها یکسان نبودند.

طراحی و پیاده‌سازی آزمایشی موتور سامانه هوشمند استخراج پژوهشگران مشابه

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» با گردآوری و پردازش پایان‌نامه‌ها و رساله‌های «وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری» از جایگاه برتر و روبه‌رشدی نزد دانشجویان، استادان، و مدیران برخوردار است. ارائه خدمات ارزش افزوده برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان علم و فناوری و توانایی تجاری‌سازی دانش می‌تواند برای پابرجایی نقش پیشگام پژوهشگاه سودمند باشد. استخراج تخصص پژوهشگران، بررسی روند کار علمی پژوهشگران، و پژوهشگر در یک نگاه نمونه‌ای از خدمات ارزش افزوده بر پایه پژوهشگر هستند. با این همه، در پایگاه اطلاعات ثبت ایرانداک، یک پژوهشگر به شیوه‌های گوناگون ثبت شده است؛ چند شکلی بودن برخی نام‌ها، بی‌دقتی دانشجو، و نادرستی نگارش را می‌توان از چرایی آن دانست و تا زمان نبود زیرساخت یکتاسازی پژوهشگران، طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌های ارزش افزوده بر پایه پژوهشگران با شکست روبرو می‌شود. با توجه به شمار بالای پژوهشگران، در این طرح پژوهشی نخست با به کارگیری روش‌های زبان‌شناسی رایانشی و مفاهیم کلان داده، یک معماری برای استخراج پژوهشگران همانند طراحی و در ادامه ویرایش آزمایشی آن پیاده‌سازی می‌شود. این طرح پژوهشگران همانند را تنها با هم‌خوانی هوشمند رشته‌ای (ساختاری) و نه معنایی بررسی می‌کند.

بازطراحی کارکرد مدیریت اطلاعات علمی و فناوری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در بافت دولت الکترونیکی

راهبری و مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات در همه بخش‌های کشور مانند نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور رو به گسترش است. این مسئله نیازمند شناخت درست نیازها و پیوندهای میان ذی‌نفعان گوناگون است. پابندی و مشارکت همه

دی‌نفعان در فرایند طراحی و پیاده‌سازی توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، موفقیت هدف‌های توسعه را به دنبال دارد. «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» نیز به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین دست‌اندرکاران داده‌های علمی کشور و ارائه‌دهنده خدمات ارزش افزوده برای آن نقش کلیدی در گسترش خدمات علمی کشور بر پایه فناوری دارد. در این طرح می‌کوشیم با توجه به گسترش فناوری‌ها و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و به‌ویژه دولت الکترونیکی در کشور، نقشه جامع خدمات رسانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» را در دولت الکترونیکی در زمینه نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور ترسیم کنیم. در این طرح پس از شناخت زنجیره ارزش نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور، کارکرد فناوری اطلاعات با توجه به دی‌نفعان زنجیره و الزامات گسترش خدمات روشن شد. همچنین با بررسی اسناد بالادستی و وظایف و انتظارات از نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور، جایگاه خدمات «ایرانداک» بازطراحی و راه گسترش خدمات کنونی باز شد. در بخش دیگر، الگوهای خدمت رسانی در دولت الکترونیکی کشورهای گوناگون بررسی و همانندی آن با خدمات ارائه شده در کشورمان روشن شد. در این راستا به خدمات دولت الکترونیکی در کشور نیز اشاره شد. این طرح بیشتر رویکرد کیفی دارد. گام نخست پژوهش بر پایه نوشته‌های پیشین بود. بدین شیوه که با مفهوم کاوی و استخراج واژه‌های کلیدی اسناد بالادستی، نمای عمومی طراحی خدمات ساخته شد. در گام دوم الگوی تطبیقی کشور با مطالعه تطبیقی دولت الکترونیکی در کشورهای گوناگون به‌دست آمد. سرانجام با مصاحبه‌های تخصصی و بهره‌گیری از خبرگی، ویژگی‌های خدمات قابل ارائه «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» برشمرده شدند.

عرضه قواعد سرواژه‌سازی در زبان فارسی

سرواژه‌سازی یکی از فرایندهای واژه‌سازی و یکی از گونه‌های اختصارسازی است. در این گونه واژه‌سازی با حرف‌های آغازین واژه‌ها یا حرف‌های آغازین و برخی حرف‌های دیگر واژه‌ها و اصطلاحات گونه‌های تازه‌ای ساخته می‌شود. دستور کلی سرواژه‌سازی در زبان فارسی مانند زبان‌های غربی است، ولی برخی ویژگی‌های خط فارسی، ویژگی‌های آوایی این زبان، و حتی مسائل فرهنگی نیز در سرواژه‌سازی زبان فارسی کارسازند. نگارنده کوشیده است با بررسی چالش‌های سرواژه‌سازی در زبان فارسی دستورهایی را برای آن برشمرد.

تهیه و تدوین منشور اخلاقی پژوهش کبان در فضای مجازی

این طرح پژوهشی به دنبال نگارش منشور اخلاقی برای پژوهش‌های اینترنتی با رویکرد تجویزی و بر پایه روش اقدام‌پژوهی است و در چهار گام انجام شد: نخست، شناسایی؛ دوم، برنامه‌کار؛ سوم، دست به کار شدن؛ و چهارم، ارزیابی کار انجام شده. هدف‌های این طرح عبارت‌اند از: نخست، فراهم سازی و نگارش منشور اخلاق پژوهش در فضای مجازی برای آسان کردن و انگیزش استادان، دانشجویان، و پژوهشگران «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» در راستای سازمان‌دهی اخلاقی کارهای پژوهشی در پیوند دوم، هم‌افزایی و بالا بردن توانایی‌های نظری و عملی با همکاری و مشارکت اعضای کارگروه فراهم‌سازی و نگارش منشور؛ و سوم، شناساندن فرآیند گام به گام و پیشنهاد راهکار تجویزی به «وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری» برای فراهم‌سازی و نگارش منشور اخلاق پژوهش در فضای مجازی.

اصطلاحنامه آیین دادرسی مدنی ایران (براساس قانون آیین دادرسی مدنی دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۹)

این طرح پژوهشی از آن رو انجام شد که در زمینه حقوق ایران و به‌ویژه حقوق خصوصی و آیین دادرسی مدنی هنوز اصطلاح نامه‌ای نگارش یا منتشر نشده و این گونه بر می‌آید که انجام این کار از دو سو دشوار است: نخست، دست‌اندرکاران نگارش اصطلاح‌نامه‌ها اشرف زیادی به چستی و مفاهیم رشته حقوق ندارند و در بخش آیین دادرسی مدنی که با دادگاه‌ها و شیوه رسیدگی پیوند دارد، رسیدن به مفهوم واژه‌ها و اصطلاحات نیازمند بودن در دادگاه‌ها به عنوان وکیل دادگستری، قاضی، یا اصحاب دادگاه است که بسیاری از پژوهشگران اصطلاح‌نامه‌سازی این ویژگی را ندارند و دوم، حقوق‌دانان پر رفت و آمد در دادگاه‌ها با انگیزه‌های گوناگون گرایشی به پژوهش‌های میان‌رشته‌ای به‌ویژه اصطلاح‌نامه‌سازی ندارند. براین‌دین دو، بی‌میلی به اصطلاح‌نامه‌نویسی حقوق در بخش آیین دادرسی مدنی بوده است. در این پژوهش اصطلاح‌نامه آیین دادرسی مدنی ایران بر پایه قانون آیین دادرسی مدنی دادگاه‌های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۹ طراحی و نگارش شده است. نرم‌افزار «تراوس بیلدر» برای سازمان‌دهی اصطلاح‌نامه به کار رفت. این اصطلاح‌نامه دربردارنده ۲۳۱۱ اصطلاح مرجع و ۱۵۰ وابسته، ۲۲۸۰ اصطلاح غیرمرجع، و ۵۹ یادداشت دامنه است. شمار ۱۲۲ مورد از این اصطلاح‌ها در سطح نخست، ۱۲۲۹ در سطح دوم، ۶۹۱ در سطح سوم، ۲۱۳ در سطح چهارم، ۳۳ در سطح پنجم، نه در سطح ششم، و سه در سطح هفتم هستند.

بررسی کاربرد شبکه‌های اجتماعی علمی در ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها (مطالعه موردی: تحقیقات حوزه علم‌سنجی)

با توجه به کاربرد فراگیر شبکه‌های اجتماعی در زمینه‌های علمی و پژوهشی و همچنین اهمیت پرداختن به اثربخشی پژوهش‌ها، این پژوهش با هدف بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی علمی در ارزیابی اندازه تأثیر پژوهش‌های علم‌سنجی، به دنبال پاسخ به این پرسش است که آیا شبکه‌های اجتماعی علمی و شاخص‌های آن می‌توانند جایگزین یا مکمل نمایه‌های استنادی برای ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها باشند یا نه؟ این پژوهش کاربردی است و با روش آلترمتریک (سنجه‌های بر پایه شبکه‌های اجتماعی) انجام شد. جامعه پژوهش، مقاله‌ها و استنادهای منتشرشده در دو نشریه هسته علم‌سنجی (Journal of informetrics و scientometrics) در یک بازه زمانی پنج ساله (۲۰۱۲ تا ۲۰۱۶) است. مقاله‌های این دو نشریه مستقیم از پایگاه‌های اطلاعاتی منتشرکننده این نشریه‌ها یعنی Springer و ScienceDirect گردآوری و استخراج شدند. در این پژوهش از میان ارائه‌دهندگان خدمات آلترمتریکس، داده‌های پایگاه اطلاعاتی آلترمتریک به‌عنوان یکی از مهمترین و سرشناس‌ترین آنها به کار رفت. داده‌های پژوهش نیز با ابزار رایگان و نصب شدنی روی مرورگر «بوکمارکلت آلترمتریک» وبگاه Altmetric.com گردآوری شدند. در گام نخست پژوهش، مقاله‌های دارای بیشترین تراز آلترمتریک یا همان کمیت و کیفیت دریافت شده از رسانه‌های اجتماعی شناسایی شدند. در این راستا، افزون بر شناسایی مقاله‌های برتر علم‌سنجی بر پایه تراز آلترمتریکس آنها، حضور مقاله‌های ایرانی این زمینه در رسانه‌های اجتماعی گوناگون و اندازه اثربخشی آنها نیز بررسی و تحلیل شد. همچنین برای بررسی پیوند میان حضور مقاله‌های جهانی علم‌سنجی در رسانه‌های اجتماعی و کارکرد استنادی این مقاله‌ها، آزمون‌های همبستگی انجام شدند. یافته‌ها نشان از پیوند آماری معنادار و مثبت، ولی ضعیف میان شمار استنادهای مقاله‌های علم‌سنجی در دو نشریه هسته بررسی شده و تراز آلترمتریک آنها، و نیز میان شمار خوانندگان مقاله‌های این زمینه در دو شبکه اجتماعی «مندلی» و «سایت‌بولایک» با شمار استنادهای دریافتی آنها در وب علوم دارند. در این پژوهش همچنین پیوند آماری معناداری میان شمار استنادهای دریافتی مقاله‌ها و شمار خوانندگان آنها در شبکه اجتماعی «تویتر» دیده نشد.

روی هم رفته، یافته‌های بالا نشان می‌دهند که برخی شبکه‌های اجتماعی و شاخص‌های آنها می‌توانند همانند استانداردها باز نمونی از اثر گذاری مقاله‌های علمی باشند. با این همه، با توجه به قوی نبودن ضریب‌های همبستگی، جایگزینی این دو دسته شاخص پیشنهاد نمی‌شود، بلکه می‌توان از شاخص‌های آلترمتریکس به عنوان مکمل شاخص‌های علم‌سنجی در ارزیابی پژوهش و اندازه‌گیری اثر گذاری علمی بهره برد.

تحلیل رفتار جستجوی اطلاعات پژوهشگران در موتور جستجوی سامانه گنج

یکی از رسالت‌های مهم هر سامانه اطلاعاتی ارائه بهترین خدمات درخور نیازهای کاربران است که به افزایش خوشنودی کاربران و گرایش آنان به بهره‌مندی از سامانه‌های اطلاعاتی می‌انجامد. امروزه موتورهای جست‌وجو یکی از مهمترین ابزارهای بازیابی اطلاعات و بستری برای نمایش گونه‌های اطلاعات برای بسیاری از کاربران هستند. دانشجویان، استادان دانشگاه، و پژوهشگران برای برآورده‌سازی نیازهای اطلاعاتی خود به جست‌وجوی روزانه در موتورهای جست‌وجو می‌پردازند. پایگاه اطلاعاتی «گنج» (گنجینه علمی ایرانیان) پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، با برخورداری از ۸۷۰ هزار رکورد علمی، پژوهشگران را برای جست‌وجوی پایان‌نامه‌ها، نشریه‌های علمی داخلی، مقاله‌ها، همایش‌ها، طرح‌های پژوهشی، و گزارش‌های دولتی توانمند می‌سازد. روشن است که کاربران در تأثیر عامل‌های گوناگون شیوه‌ها و روش‌های گوناگونی را برای اطلاعات‌یابی به کار می‌برند و رفتارهای جست‌وجوی اطلاعات گوناگونی را نیز از خود نشان می‌دهند. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل رفتار جست‌وجوی اطلاعات کاربران در موتور جست‌وجوی سامانه «گنج» است که می‌تواند به دریافت بهتر نیازهایشان نیز بینجامد. یافته‌های تحلیل نشان می‌دهند که آمدن حضوری در مقایسه با غیر حضوری بسیار پایین است. همچنین زمان‌های آمدن حضوری میان پژوهشگران علوم انسانی و فنی مهندسی یکی نیستند. نتایج این تحلیل می‌تواند برای ارزیابی و از میان بردن کاستی‌های بازیابی اطلاعات با موتور جست‌وجو به کار روند.

طراحی مدل کیفیت فراداده در سامانه ثبت پایان‌نامه/رساله‌های دانش‌آموختگان داخل و خارج کشور

سامانه ثبت پایان‌نامه/رساله‌های دانش‌آموختگان کشور به عنوان یکی از سامانه‌های باارزش ثبت و گسترده مدارک علمی، نقشی ردنکردنی در پژوهش گسترده دارد. از این رو، کیفیت مطلوب سامانه تأثیر ویژه‌ای در بالا بردن کیفیت پژوهش‌ها دارد. اقلامی مانند نام، شماره ملی، مقطع تحصیلی، رشته دانشگاهی، استاد راهنما، و ویژگی‌های پیشنهاد و پایان‌نامه از مهم‌ترین اقلام اطلاعاتی این سامانه هستند که شناسایی وضعیت مطلوب آنها از کارهای بنیادین برای بهبود کیفیت سامانه ثبت به شمار می‌آید. در این راستا، وضعیت مطلوب کیفیت فراداده‌های پیشنهاد/پایان‌نامه/رساله‌ها بر پایه استخراج و تحلیل مدل‌های کیفیت داده از نوشته‌های علمی شناسایی شد. بررسی وضعیت کنونی فرایند ثبت و گسترده مدارک علمی، کاستی‌های کیفی، و خط‌مشی‌ها و راهبردهای گسترش از کارهای اصلی این پژوهش هستند. نقش افراد درگیر در سامانه ثبت (نمایندگان دانشگاه‌ها و کارکنان بخش فراهم‌آوری) نیز در چک‌لیست‌های کنترل کیفی فراداده‌ها جای گرفت. همچنین چارچوبی برای درجه‌بندی نایکسانی‌ها (اصلی و جزئی) و کارهای نیاز برای رویارویی مانند ویرایش فراداده، حذف، پذیرش، و فرستادن به نمایه‌ساز ساخته شد. همه مستندهای نگارش شده در چارچوب طرح کیفیت فراداده سامانه ثبت نیز ارائه شد.

تدوین راهبردهای تجاری سازی نتایج پژوهش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

امروزه دانش برگرفته از پژوهش عامل توان، برتری، و پیشرفت جوامع است و از همین روی در کشورهای گوناگون به آن بودجه های ملی داده شده است. ولی این تأثیرپذیری زمانی شدنی است که یافته های پژوهش تجاری سازی شوند. بنابراین همچون بسیاری از کشورها، سیاست گذاران علم و فناوری ایران نیز به دنبال راهبردهای تجاری سازی پژوهش در کشورند. اگرچه طراحی سازوکارها و راهبردهای تجاری سازی یافته های پژوهش در ایران، نیازمند شناسایی بازدارنده ها و پیشران های تجاری سازی در پژوهشگاه های ایران است که در این پژوهش به آن پرداخته می شود. سپس بر پایه موارد شنا سایی شده، راهبردهای تجاری سازی یافته های پژوهش در بستر «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» نگارش می شوند. راهبردهای یاد شده بی گمان می توانند برای دیگر پژوهشگاه های هم تراز «ایرانداک» نیز درس آموز باشند. روش این پژوهش توصیفی - اکتشافی است؛ به شیوه ای که نخست قوت ها، ضعف ها، فرصت ها، و تهدیدهای «ایرانداک» در تجاری سازی با پرسشنامه از پژوهشگران «ایرانداک» نگرش سنجی و سپس، با تحلیل ماتریس SWOT، راهبردهای مناسب تجاری سازی یافته های پژوهش در ایرانداک نگارش شدند. بر پایه یافته های پژوهش، «ایرانداک» برای تجاری سازی یافته های پژوهش خود باید راهبردهای تدافعی (WT) را برای کاهش نقاط ضعف و پرهیز از تهدیدها در اولویت گذارد که عبارت اند از: انجام پروژه های تحقیق و توسعه مشترک، توانمندسازی پژوهشگران در مهارت های تجاری سازی، گسترش و تشویق تیم های پژوهشی چندرشته ای، مدیریت جریان دانش، انگیزش پژوهشگران، و همکاری با صنعت و دیگر سازمان ها.

تقاضامحور یکسان سازی و استانداردسازی شیوه نامه و ساختار نگارشی پایان نامه ها و رساله های (پارسا) موسسه های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)

گزارش های پایان نامه و رساله (پارسا) سهم چشم گیری از بروندهای پژوهشی در ایران دارند. درست است که شیوه و ساختار نگارشی این منابع اطلاعاتی ارزشمند از اهمیت بسیاری برخوردار است، ولی یکی نبودن آن در نهادهای آموزشی و پژوهشی کشور به ناهماهنگی ها و چالش هایی در پیوند با سازمان دهی و بازیابی اطلاعات آنها برای دانشجویان و پژوهشگران نهادهای آموزشی و پژوهشی انجامیده است. با این همه، این نهادها هنوز جداگانه و گاه غیرعلمی و سلیقه ای به فراهم آوری شیوه نامه ها یا راهنماهای نگارش پارسا سرگرمند. درست است که دانشجویان این نهادها باید از این شیوه نامه ها پیروی کنند، ولی همیشه دشواری ها، ناهماهنگی ها، و چالش هایی در این زمینه برای دانشجویان و پژوهشگران آنها و دیگر سازمان های در پیوند با سازمان دهی این منابع اطلاعاتی روی می دهند. برای نمونه می توان به چالش های اجرای شیوه نامه ها و راهنماهای نگارشی، نبود نظارت کافی بر اجرای این راهنماهای «غیرمتمرکز فراهم آمده»، و چالش های بازیابی و مدیریت این منابع اشاره داشت. این چالش ها همچنین می توانند کارایی بازیابی منابع اطلاعاتی را در سامانه های ویژه دسترسی بهینه به این منابع مانند «گنج» و «ثبت» کاهش دهند. یکسان سازی این شیوه نامه ها، افزون بر از میان برداشتن دشواری های پیش گفته، می تواند «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» را به عنوان مسئول واسپاری گزارش های پژوهشی یاری رساند. این پژوهشگاه می تواند به عنوان سازمان پاسخگو در این زمینه، آشنا با دشواری های بازیابی این منابع، و همچنین در پیوند با کتابخانه های زیر پوشش وزارت «عتف»، راهکارهای فراگیری را برای این چالش پیشنهاد دهد. یکی از این راهکارها، یکسان سازی و استاندارد سازی شیوه نامه و ساختار نگارشی پارسا در نهادهای زیر پوشش وزارت «عتف» است. بنابراین هدف های اصلی این طرح پژوهشی، یکسان سازی و استانداردسازی شیوه نامه و ساختار نگارشی پارسا، آماده سازی راهنمای

نگارش پار سا، و طراحی و ساخت پایگاه وب نمایش دهنده راهنمای نگارش پار سا هستند. همچنین بررسی و مستند سازی د شواری های سازمان دهی بازیابی اطلاعات در پیوند با ساختار نگارشی پار سا در سامانه های «گنج» و «ثبت»، و آماده سازی فایل های الگوی نگارش پارسا بر پایه «مایکروسافت آفیس ورد» از دیگر هدف های این پژوهشند.

تقاضامحور طراحی و استقرار مدل هدف گذاری شاخص های پستی و تهیه نرم افزار مربوطه

عوامل گوناگون اجتماعی، اقتصادی، و فناوری تأثیر گذار بر کارکرد پست می توانند به افزایش یا کاهش به کارگیری خدمات پستی یا تغییر آن بینجامند. با توجه به دگرگونی های پرشتاب رفتار مردم و همچنین فناوری، هدف گذاری و پیش بینی فراگیر خدمات پستی و آن هم با تأثیر عوامل داخلی و خارجی بیش از گذشته نمایان است. دستاوردهای این طرح عبارت اند از: نخست، الگوسازی تحلیلی پویا برای هدف گذاری و پیش بینی شاخص های پستی مانند ترافیک، درآمد، و هزینه؛ دوم، شناسایی متغیرهای کلیدی تأثیر گذار و شیوه اثر گذاری آنها بر یکدیگر؛ سوم، تبیین رفتار پویا و پیوندهای میان متغیرهای مؤثر؛ و چهارم، فراهم سازی محیط نرم افزاری برای آسان کرد پیش بینی و هدف گذاری.

طرح های پژوهشی در دست انجام

بررسی روند پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در ایران

مفهوم فناوری اطلاعات بسیار گسترده و دربردارنده همه بخش های رایانه، سخت افزار و نرم افزار، و همچنین شبکه های میان دو رایانه شخصی تا بزرگترین شبکه های خصوصی و عمومی است. افزون بر آن، فناوری های رایانه ای و ارتباطی یکپارچه مانند سامانه اتصال رایانه شخصی با ابررایانه در یک اداره تا شبکه جهان گستر را در بر می گیرد (Scott Morton 1991, v). با همه سرمایه گذاری های فراوان جهانی در زمینه فناوری اطلاعات، به دلیل های گوناگون آگاهی درستی از دستاوردهای آنها در دست نیست. هر چند تا دهه ۱۹۹۰، شواهد نشان از ناکامی بیشتر در سرمایه گذاری ها و نرسیدن سازمان ها به کارایی و اثربخشی پیش بینی شده خود از سرمایه گذاری در این زمینه داشتند. با این همه، در پایان دهه ۱۹۹۰ میلادی، پژوهش ها شواهدی را از بازده مثبت در سرمایه گذاری های فناوری اطلاعات نشان دادند. بدین روی، پرسش پیشین «آیا سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات دارای بازدهی است؟» به پرسش تازه «چرا و چه هنگام سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات می تواند به بازدهی برسد؟» تبدیل شد. چنین رویکردی اقتضایی بودن موفقیت را در کاربرد فناوری اطلاعات نشان داد (Dehning and Richardson 2002). همین واقعیت ها بستر ساز بررسی ها و پژوهش های زیادی درباره عوامل موفقیت و شکست کاربرد این فناوری ها در سازمان شدند. به دلیل نوپدید بودن شماری از مصداق های فناوری اطلاعات و کاربردهای آن، بخشی از پژوهش های پیشین با باز نمود کاربرد آنها در چارچوب نظریه های اشاعه نوآوری، پذیرش را یک نوآوری به معنای گرایش به آزمودن ایده یا چیز تازه در میان شماری از موجودیت ها و مقدمه اشاعه تفسیر کردند. از سوی دیگر با کاربرد نظریه های رفتاری در بافت سازمانی، از مفهوم کاربرد با استفاده نیز با معنای همانند اشاعه بهره گرفته شد. همچنین بررسی نتایج این پژوهش ها نشان از تأثیر گذاری زیاد بافت یا زمینه کاربرد فناوری اطلاعات در گونه عوامل داشتند (Kutti 1991; Avegerou 2001; Anandarajan, Igbaria, and Anakwe 2002). از این رو، در ایران نیز پژوهش های زیادی در سال های گذشته

برای آن انجام شدند. شاید نخستین پژوهش در این زمینه، پایان‌نامه دکترای به پایان رسیده در سال ۱۳۷۵ در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران با عنوان «طراحی و تبیین الگوی بررسی و تحلیل موانع انسانی در استقرار سیستم‌های اطلاعات مدیریت» باشد. شمار این پژوهش‌ها در سال‌های نزدیک و انجام شده در بافت‌های گوناگون، لایه‌های گوناگون، با کاربرد نظریه‌ها و مدل‌های گوناگون، و با روش‌های گوناگون افزایش یافته است. با این همه، شناخت نظام‌مند و فراگیری از این پژوهش‌ها در دست نیست که از یک سو، نبود جمع‌بندی درست از یافته‌های پژوهش‌ها را رقم زده و از سوی دیگر، به فراهم نبودن بنیان‌های بسنده برای گسترش پژوهش در این زمینه انجامیده است. بنابراین باید روند و جایگاه کنونی پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در بافت ایران بررسی و تحلیل شود.

توسعه و روزآمدسازی اصطلاح‌نامه‌های ایراندک

موضوع این پژوهش، روزآمدسازی و ویرایش مجموعه واژگان اصطلاح‌نامه‌های علوم پایه، مهندسی، و کشاورزی به ۹۰ هزار واژه گردآوری شده در «ایراندک» است. این پژوهش، نخستین بخش از یک کلان‌پروژه با سه گام است که گام نخست، روزآمدسازی پنج اصطلاح‌نامه ایراندک و طراحی و ساخت وب‌سرویس آن؛ دوم، بهم پیوند دادن اصطلاح‌نامه‌های تخصصی برای ساخت یک «ماکروتزاروس» علوم پایه؛ سوم و پایانی، ساخت یک «متاتزاروس» علوم پایه را در بر می‌گیرد. در روزآمدسازی، بیشتر گام‌های نیاز برای گردآوری، فراهم‌آوری، یا ترجمه اصطلاح‌نامه پیموده خواهند شد که در سطح کلان عبارت‌اند از: نخست، بررسی نوشته‌ها و گردآوری منابع؛ دوم، طراحی شبکه مفهومی؛ سوم، ترجمه واژگان؛ چهارم، شناسایی پیوندهای معنایی؛ پنجم، یکسان‌سازی؛ ششم، کنترل پیوندها و خطایابی؛ هفتم، پدیدآوری بروندهای اصطلاح‌نامه‌ای؛ هشتم، ویرایش؛ نهم، چاپ و انتشار.

توسعه و روزآمدسازی اصطلاح‌نامه شیمی

روزآمدسازی و ویرایش مجموعه واژگان اصطلاح‌نامه شیمی گردآوری شده در «ایراندک» موضوع این پژوهش است. این پژوهش، نخستین بخش از یک کلان‌پروژه با سه گام است که در گام دوم آن اصطلاح‌نامه‌های تخصصی برای پدیدآوری یک «ماکروتزاروس» علوم پایه بهم پیوند داده می‌شوند و وب‌سرویس آن آماده می‌شود و در گام سوم و پایانی، یک «متاتزاروس» علوم پایه ساخته می‌شود. در روزآمدسازی، بیشتر گام‌های نیاز برای گردآوری، فراهم‌آوری، یا ترجمه اصطلاح‌نامه پیموده خواهند شد که در سطح کلان عبارت‌اند از: نخست، بررسی نوشته‌ها و گردآوری منابع؛ دوم، طراحی شبکه مفهومی؛ سوم، ترجمه واژگان؛ چهارم، شناسایی پیوندهای معنایی؛ پنجم، یکسان‌سازی؛ ششم، کنترل پیوندها و خطایابی؛ هفتم، پدیدآوری بروندهای اصطلاح‌نامه‌ای؛ هشتم، ویرایش؛ نهم، چاپ و انتشار.

بررسی و پیشنهاد شاخص‌های تأثیر پژوهش در ایران

امروزه سیاست‌گذاران پژوهشی نگران اثربخشی پژوهش‌ها هستند. این نگرانی در واژه «تأثیر مدار» (impact orientation) نمود یافته است و برای توصیف سازمان‌هایی با هدف تأثیرگذاری مطلوب در محیط و نه تنها افزایش برونداد به کار می‌رود (Smith & Sutherland 2002). «تأثیر مدار» به معنای ارزش بیشتر دادن به «اندازه اثربخشی پژوهش‌ها» با چشم‌انداز دستیابی به تأثیر نیز است (Springer-Heinze et al. 2003). رئیس «فرهنگستان علوم ایران» بر این باور است که «علم اگر

سود نداشته باشد علم نیست» (داوری اردکانی، ۱۳۹۰: ۳۷). با رشد چشم گیر شمار پژوهش های کشور در سه دهه گذشته و پافشاری سیاست گذاران بلندپایه ایران بر «اثربخشی پژوهش ها»، این پرسش هست که «اثربخشی پژوهش های فزاینده کشور به چه اندازه است؟». تأثیر های پیش بینی شده برای پژوهش را می توان در زمینه های گوناگون دنبال کرد و در این میان گفت وگوهای گوناگونی در نشست های علمی، دانشگاهی، و حتی سیاسی درباره آن شده است. اما چالش اصلی چگونگی سنجش این تأثیر است. در این راستا، پیش از هر چیز باید شاخص های گوناگون برگرفته از پژوهش را شناسایی کرد. زیرا تنها با این شیوه است که سیاست گذاران می توانند از تأثیر پژوهش بر زمینه های گوناگون آگاه شوند و پس از آن تصمیم های درست تری بگیرند. در چند دهه گذشته، ایران از دید کمیت پژوهش پیشرفت چشم گیر و بسیار بیشتر از رشد میانگین جهانی را داشته است، به گونه ای که به پیش بینی گزارش «سایمگو» ۲۰۰۷، در ۲۰۱۱ بیش از ۴۷ برابر سال ۱۹۹۶ علم آوری خواهد داشت و در سال ۲۰۱۸ جایگاه چهارم جهان را خواهد گرفت (SCImago 2007). با این همه، همان گونه که آمد، نگرانی اصلی سیاست گذاران پژوهشی اطمینان از اثربخشی پژوهش ها در دست یابی به هدف های پیشرفت است. بنابراین، این پژوهش تحلیلی – توصیفی با هدف شناسایی زمینه ها و شاخص هایی که پژوهش می تواند بر آنها تأثیر گذارد، انجام شد. بدین گونه که نخست، در بررسی نوشته ها به این شاخص ها به شکلی نقادانه پرداخته شد. سپس، زمینه های تأثیر گذار در این شاخص ها در ایران بررسی شدند.

طراحی سامانه برچسب دهی به اجزای کلام برای متون فارسی

برچسب گذاری اجزای واژگانی کلام، عمل انتساب برچسب های واژگانی به واژه ها و نشانه های پدید آورنده نوشته است؛ بدین گونه که برچسب ها نشان گر مقوله نحوی واژه ها و نشانه ها (مانند: اسم، فعل، صفت، قید، و...) در جمله هستند. این کار در بسیاری از زمینه های پیشرفته تر پردازش زبان طبیعی مانند ترجمه ماشینی، خطایاب، تبدیل نوشته به گفتار، بازیابی اطلاعات، موتورهای جست و جو، و کمک به مدل های آماری کاربردپذیر است. تحلیل واژگانی یکی از بخش های سامانه نمایه ساز ماشینی نیز است. این زیرسامانه، با جداسازی واژه های یک نوشته، ماهیت هر کدام را شناسایی می کند. شناسایی گونه فعل ها، الفاظ، و اصطلاح ها از کارهای دیگر آن است. بنابراین سامانه برچسب دهی خود کار با شناسایی چستی مقوله واژه ها به استخراج کلیدواژه ها یا هر گونه بازیابی اطلاعات در گام های بعدی یاری می رساند. هر چند چالش مهم نرم افزارهای فارسی برچسب دهی خود کار اجزای کلام در نوشته، مسئله هم نگاره ها است. زبان فارسی گنجایش بالایی برای ساخت هم نگاره های تازه از ساخت واژه فارسی دارند. بسیاری از وندها، اشتقاقی و تصریفی، نمود نوشتاری همانند دارند و در اتصال به ستاک، هم نگاره های گوناگون می سازند. برای نمونه، نمود نوشتاری وند تصریفی نکره ساز /i/ و وند اشتقاقی صفت ساز /i/ یکسان است («ی» و واژه هایی مانند «آسمانی» و «اسلامی»، جدا از بافت، می توانند هم برچسب «اسم» و هم «صفت» داشته باشند. بنابراین، با ابهام زدایی برچسب نحوی این هم نگاره ها (هم نگاره های اسمی و صفتی پایان یافته با «ی» که فراوانی بالایی در پیکره های نوشته فارسی دارند)، ابهام زدایی معنایی واژه ها به عنوان گامی مهم در پردازش نوشته نیز به آسانی بیشتری انجام می شود. بنابراین، بودن نرم افزاری با ویژگی پایش برچسب نحوی چنین هم نگاره هایی، پس از گام برچسب دهی خود کار، برای بالا بردن درستی برچسب دهی بسیار سودمند است. از این رو، هدف این طرح پژوهشی، طراحی سامانه برچسب دهی به

اجزای کلام بر پایه سامانه‌ای بهبود یافته است. دستاورد پژوهش برای برچسب‌دهی به اجزای کلام در نوشته‌های «ایرانداک» به کار خواهد رفت.

مصورسازی جغرافیایی نتایج جستجو در پایان‌نامه‌ها و رساله‌های موجود در پایگاه داده گنج پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

یکی از نگرانی‌های اصلی در زمانه فناوری اطلاعات، استخراج دانش از حجم روزافزون داده‌های گردآوری شده از منابع گوناگون است. این کار نیاز به ابزارها و شیوه‌های تخصصی برای مدیریت اطلاعات را بیش از پیش روشن می‌سازد. در این راستا، با گسترش فناوری اطلاعات، به رویکرد مصورسازی دادگان روی آورده شده است. از سوی دیگر، با کاربرد فراگیر سامانه‌های اطلاعات جغرافیایی (GIS) در زمینه‌های گوناگون، بعد مکانی دادگان نیز باارزش شده که به پیدایش مفهوم مصورسازی جغرافیایی انجامیده است. این مفهوم به عنوان یک زمینه پژوهشی پیشرو برای استخراج دانش از اطلاعات مکانی و ساخت سامانه‌های پشتیبان تصمیم بر پایه تحلیل‌های جغرافیایی شناخته می‌شود. از این رو، این پژوهش به دنبال به کارگیری بسترهای نرم‌افزاری در دسترس برای مصورسازی و تحلیل مکانی یافته‌های جست‌وجوی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در پایگاه داده «گنج» پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است. برای این کار، اطلاعات جغرافیایی موجود برای استخراج داده‌های مکانی هر یک از این اسناد علمی به کار رفت. بدین شیوه که روش تطبیق دقیق نام استان‌ها، شهرستان‌ها، و شهرها با شناسه‌های هر اثر، پایه‌ای برای شناسایی موقعیت جغرافیایی آن اثر شد. در ادامه، نمونه اولیه (prototype) برای مصورسازی اطلاعات مکانی ساخته شد. سپس با چند نمونه موردی، یافته‌های جست‌وجوی آثار علمی بررسی و از دید جغرافیایی تحلیل شدند. در پایان، نمونه اولیه به گونه آزمایشی روی سرویس دهنده آزمایشی نصب و راه‌اندازی شد.

طراحی مدل مفهومی برای معنابخشی به خدمات ارائه شده در سامانه گنج

کاربران نقش کلیدی در موفقیت سامانه‌های «ایرانداک» و پیشرفتشان دارند. چرا که این کاربرانند که داده‌های نیاز این سامانه‌ها را فراهم می‌آورند و اطلاعات فراهم شده آنها را به کار می‌برند. به گفته دیگر، کاربران داده‌های پژوهشی خود را در سامانه‌ای مانند «بُت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد» می‌گذارند. این داده‌ها با پیمودن گام‌هایی به اطلاعات تغییر یافته و سپس بر پایه نیاز کاربران و از راه سامانه‌های گوناگون طراحی شده مانند سامانه «گنج»، «هماندجو»، و «پیشینه» به آنها ارائه می‌شود (هر چند که در این میان سامانه گنج نقش پررنگ‌تری دارد). بررسی و تحلیل رفتار اطلاع‌جویی کاربران، فراهم‌آوری راهکارهای بهبود سواد اطلاعاتی، و نیز به کارگیری روش بازی‌وارسازی از کارهای پژوهشگران پژوهشگاه ایرانداک هستند و همگی به بایستگی نگاه به کاربران و درک رفتار و نیازهای آنان سفارش کرده‌اند. بر این پایه، ساخت ابزارهایی با توانایی تعامل بیشتر کاربران با سامانه‌ها، فراهم‌آوری درک درست‌تر از اطلاعات پدید آمده، و دست‌یابی سریع‌تر به پاسخ پرسش‌های خود ضرورت دارد. یکی از روش‌های بهبود تعامل با کاربران، معنادار کردن اطلاعات مورد نیاز آنها یا همان معنابخشی است.

بر این پایه، هدف از انجام این طرح پژوهشی بررسی نظریه‌ها، رویکردها، و روش‌های به کار رفته در معنابخشی است تا بتوان یک الگوی مفهومی برای معنابخشی به خدمات سامانه «گنج» و بنابراین آسانی تعامل کاربران با آن ساخت.

طرح‌ریزی فرایند برگزاری همایش سالانه مدیران کتابخانه‌های زیر پوشش وزارت عتف

یکی از کارهای مهم در برنامه‌ریزی‌های کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی آموزش عالی، برگزاری همایش سالانه با موضوع فعالیت‌های حرفه‌ای و تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است. مسئله: از آنجا که بسیاری از اطلاعات و برنامه‌های اجرایی کتابخانه‌ها در تعامل سازنده مدیران این نهادهای فرهنگی شکل می‌گیرد، بنابراین برنامه‌ریزی و طراحی همه‌جانبه همایش‌های سالانه مدیران کتابخانه‌ها، گسترش فعالیت‌های تخصصی کتابخانه‌های وابسته به آموزش عالی را در پی دارد و می‌تواند مدیران کتابخانه‌ها را در انجام فعالیت‌های حرفه‌ای خود به شیوه تخصصی و کارآمد یاری رساند و آنها را از تجربه دیگران بهره‌مند سازد. هدف: برنامه‌ریزی برگزاری همایش سالانه مدیران کتابخانه‌های وابسته به آموزش عالی به همراه روشن‌سازی فرایندهای کاری و شبکه‌سازی میان کتابخانه‌ها، تبیین شیوه اشتراک منابع، نرم‌افزارها، و ثبت ایده‌ها و دیدگاه‌ها، فراهم‌سازی شرایط هماهنگی، زمینه‌های همکاری، و تبادل دانش مشترک، و در پایان، ارائه برنامه منظم برای برگزاری سالانه و پیوسته همایش. گام‌های انجام کار: نخست، بررسی پیشینه پژوهش؛ دوم، طراحی و آماده‌سازی پرسشنامه و سپس فرستادن و بازپس‌گیری آن از کتابخانه‌های کشور؛ سوم، تحلیل اطلاعات و به نگارش درآوردن یافته‌ها، نتایج، و پیشنهادها و همچنین طراحی برگزاری همایش. طرح در یک سال دربردارنده گام نخست پنج ماه و گام دوم هفت ماه به انجام می‌رسد.

شناسایی مسائل و راهکارهای زبان‌شناختی سازمان‌دهی و بازیابی اطلاعات در سامانه اطلاعات علمی ایران (گنج)

ساختار زبانی نوشته یکی از چالش‌های سامان‌دهی و بازیابی اطلاعات است. این ساختار دربردارنده ویژگی‌های ساخت‌وازی- نحوی- معنایی و لغوی نوشته است و تأثیر بسزایی بر درستی بازیابی دارد. برای نمونه، در سامانه «گنج» مسائل خط فارسی از عوامل کاهش درستی بازیابی است. هدف از این طرح در گام نخست شناسایی عوامل زبان‌شناختی سازمان‌دهی و بازیابی اطلاعات در سامانه اطلاعات علمی ایران («گنج») به روش میدانی، و بررسی و دسته‌بندی آنها بر پایه نوشته‌های موجود و سپس در گام بعد، پیشنهاد راهکارها یا راه‌حلهایی برای از میان برداشتن یا بهبود آنها بر پایه بررسی‌ها و روش‌های به کار رفته در پژوهش‌های این زمینه است.

ارائه روشی هوشمند برای استخراج کلیدواژه از مستندات علمی زبان فارسی براساس سیستم‌های پیشنهاددهنده

با توجه به افزایش حجم تولید و ثبت مستندات علمی، به ویژه در پایگاه «گنج» به شتاب بالاتر در فرایند نمایه‌سازی نیز نیاز است. هم اکنون با میانگین نرخ ثبت روزانه ۲۰۰ پایان‌نامه در «گنج»، نزدیک به ۱۴۰ هزار سند هنوز نمایه نشده‌اند. فرایند این کار در ایرانداک بیشتر بر پایه دانش و تخصص نمایه‌سازان است و روش‌های ماشینی برای پردازش خودکار نوشته‌ها و نمایه‌سازی آنها چندان کاربردی ندارد. روش‌های ماشینی و خودکار در بسیاری از پایگاه‌های علمی دنیا در همه فعالیت‌های فرایند نمایه‌سازی یا بخشی از آنها به کار می‌رود. شماری از این روش‌ها بر پایه تحلیل آماری نوشته‌ها و یادگیری ماشین، برخی بر پایه تحلیل معنایی نوشته‌ها با اصطلاح‌نامه‌های تخصصی و هستان‌شناسی، و شماری نیز آمیزه هر دو هستند. در این

راستا، هدف از انجام این طرح پژوهشی، شتاببخشی به فرایند نمایه‌سازی با روش‌های یادگیری ماشین و تحلیل آماری نوشته‌ها است. برای این کار، مجموعه‌ای از کلیدواژه‌های در پیوند به نمایه ساز پیشنهاد شود تا نمایه ساز برای نمایه یک سند تازه بتواند تندتر کلیدواژه‌های مناسب را برگزیند. پیشنهاد کلیدواژه به نمایه ساز بر پایه رویکرد سامانه‌های پیشنهاددهنده و با پشتیبانی دانش نهان مجموعه مستندات نمایه شده پیشین انجام می‌شود.

واکای مؤلفه‌های مورد نیاز، دشواری‌ها، و چالش‌های ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های مؤسسه‌های وزارت عتف

کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی یکی از پایه‌ترین کانون‌های پژوهش در مراکز پژوهشی و قلب تپنده آنها است و نقش ارزشمند و تأثیرگذاری در فرآیند آموزشی و پژوهشی این سازمان‌ها دارند. با این همه، تاکنون متولی ویژه‌ای برای نظارت، ارزیابی، و پایش چگونگی کار آنها نبوده است. همچنین، نقش ایرانداک به‌عنوان سازمانی تأثیرگذار در زمینه کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی انکار نشدنی، مهم، و بسزا است. از سوی دیگر، پیشینه کار کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی در کشورهای پیشرفته نشان می‌دهد که انجمن‌های علمی با تأثیر مؤلفه‌های بافتی کشورها می‌توانند در بهبود و گسترش این کتابخانه‌ها نقش داشته باشند. هر چند این ویژگی‌های بافتی در ایران هنوز شناسایی نشده‌اند. به گفته دیگر، چنانچه ایرانداک بتواند سرپرستی این کار را بپذیرد، باید نیازمندی‌هایی اجرایی و عملیاتی برای موفقیت در آن، چالش‌ها، و دشواری‌های پیش رو را بداند. این پژوهش با بررسی پیشینه پژوهش در زمینه کتابخانه‌های دانشگاهی و تخصصی آغاز و با مصاحبه با کارشناسان و مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی ادامه می‌یابد. در پایان نیز مدل مفهومی نقش و جایگاه ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت‌های این کتابخانه‌ها ساخته می‌شود.

طراحی مدل کسب‌وکار و قیمت‌گذاری خدمات همانندجو با استفاده از نظریه بازی

«پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» می‌خواهد در کنار نگه‌داشت رضایت کاربران و در راستای تجاری‌سازی دستوردهای پژوهشی، خدمات سامانه‌های خود را به‌فروش رساند. با توجه به نقش سامانه «هماندجو» در سنجش همانندی گزارش‌های پژوهشی با پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاه‌های کشور، در این طرح پژوهشی نخست مدل کسب‌وکار خدمات سامانه «هماندجو» بر پایه زنجیره ارزش محصول طراحی، ساختار هزینه‌ها و مدل درآمدی آن روشن، و ذی‌نفعان کلیدی و بازارهای گوناگون خدمات آن شناسایی می‌شوند. سپس تقاضای بالقوه، اهمیت رقابتی هر بازار، و راهبرد ارزش‌گذاری مناسب هر یک از بازارها شناسایی می‌شود، بدین گونه که با توجه به مزیت رقابتی سامانه، سهم مطلوبی از بازار به دست آید و در پایان، سود خدمات در مدل پیشنهادی این سامانه بیشینه شود. رقابت دیده شده در بازارهای گوناگون از گونه رقابت هم‌زمان («تبادل نش») است که با رویکرد نظریه بازی تجزیه و تحلیل می‌شود.

طراحی و تدوین منشور پژوهش، پژوهشکده‌ها، و گروه‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

هدف از این پژوهش طراحی و نگارش مستندی است که مأموریت‌ها، ساختار، و هدف‌های پژوهشکده‌ها و گروه‌های پژوهشی و همچنین محورهای پژوهشی آنها را بر پایه ساختار تازه آن در «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» روشن سازد و همتایان داخلی و خارجی آنها را معرفی کند. نام این سند «منشور پژوهش، پژوهشکده‌ها، و گروه‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» خواهد بود. برای انجام این پژوهش نخست، اسناد

بالادستی مانند اساسنامه پژوهشگاه، برنامه راهبردی پژوهشگاه، نقشه جامع علمی کشور، و سیاست‌های کلی علم و فناوری و اقتصاد مقاومتی بررسی می‌شوند. همچنین سازمان‌ها و نهادهای خارجی و داخلی با زمینه‌های کاری و پژوهشی همانند پژوهشگاه مطالعه می‌شوند. در گام بعدی با پدیدآوری گروه‌های قانونی از هیئت‌علمی‌های پژوهشگاه، درباره مأموریت‌ها و دامنه کاری گروه‌های پژوهشی و اولویت‌های پژوهش گفت‌وگو می‌شود. در پایان، سند منشور پژوهشگاه بر پایه تحلیل اطلاعات گردآوری شده به نگارش در می‌آید. همچنین با توجه به پویایی بالای زمینه‌های پژوهشی فناوری اطلاعات و تمرکز مأموریت‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات بر این زمینه، الگوی بازنگری این سند در دوره‌های زمانی طراحی خواهد شد.

توسعه راهکارهایی برای دسترسی آزاد به تمام متن پایان‌نامه‌ها/ رساله‌ها در بافت مؤسسات آموزشی و پژوهشی ایران

دسترسی آزاد به همه نوشته یا تصویر پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها با تنگناهای روبرو است. با اینکه کارکرد اصلی دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش عالی تولید، انتشار، و گسترده دانش است و شمار زیادی از دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی پیشرفته جهان توانایی دسترسی آزاد به پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاهی خود را برای نیازمندان به اطلاعات فراهم آورده‌اند، شواهد نشان می‌دهند این توانایی در ایران با چالش‌ها و بازدارنده‌های زیادی روبرو است و بیشتر دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش عالی از آن دوری می‌کنند. هر چند این کار با رسالت اصلی آنها در گسترش آگاهی‌های علمی جامعه و پیشرفت علمی کشور هم‌راستا نیست. دارندگان اطلاعات موادی را مانند رعایت نکردن حق مؤلف به دست به کاربرندگان، دستبرد علمی، و نبود سازوکارهای قانونی برای برخورد و پیشگیری از تقلب علمی، به عنوان انگیزه‌های اصلی بازداشتن از دسترسی آزاد به پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نام می‌برند. از این رو، این پژوهش در پی آن است تا با بررسی عوامل پیش‌برنده و بازدارنده، راهکارهایی را برای دسترسی آزاد به همه متن یا تصویر پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در بافت نهادهای آموزشی و پژوهشی ایران پیشنهاد نماید.

بررسی دانش و دلایل دانشجویان درباره سرقت علمی و ارائه راهکارهای مناسب: مطالعه موردی کاربران پایگاه اطلاعات علمی ایران

دستبرد علمی دانشجویان یا کارهای غیر قانونی در زمینه‌های علمی، دانشگاه‌ها و مراکز پژوهشی آنها را دچار چالش کرده است. اگرچه گستردگی و اندازه درست آن در بسیاری از بررسی‌ها به دلیل ماهیت موضوع ناشناخته است، ولی پژوهش‌های بسیاری افزایش آن را در کشورهای دنیا نشان داده‌اند. برای چرایی انجام دستبرد علمی، پژوهش‌ها به برخی از عوامل مانند نبود آگاهی از آنچه سرقت علمی است و درک دانش‌آموزان از دستبرد علمی، فشار زمان، و نداشتن مهارت‌های زبانی و علمی اشاره کرده‌اند. بدون شک، ماندگاری این مسئله و گسترش آن می‌تواند خسارات جبران‌ناپذیری بر بدنه علمی دانشگاه‌ها و فضای پژوهشی در کشور بگذارد؛ اعتماد و اتکا نکردن به یافته‌های پژوهشی، عدم سرمایه‌گذاری کارآمد در زمینه‌های پژوهشی، افزوده شدن پژوهشگران بی‌تجربه به فضای علمی کشور، رشد نیافتن ایده‌ها و آثار نوآورانه در بافت‌های علمی، و ... تنها شمار کمی از پیامدهای گسترش دستبرد علمی هستند. در زمینه مسائل اجتماعی نیز همانند بیماری‌های پزشکی پیشگیری مقدم بر درمان است. بنابراین، پیش از هر گونه درمان برای برخورد با افرادی که به دستبرد علمی می‌پردازند، باید انگیزه‌های آنان را از انجام چنین کارهایی شناسایی کرد و سپس در گام‌های بعد کارهای لازم را متناسب با آن انجام داد. این پژوهش با هدف بررسی دانش و انگیزه‌های دستبرد علمی دانشجویان روی کاربران پایگاه اطلاعات علمی

ایران («گنج») به عنوان جامعه پژوهش انجام می‌شود. روش پژوهش پیمایشی و از گونه کاربردی است. ابزار پژوهش پرسشنامه پژوهشگر ساخته است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نرم‌افزارهای آماری مناسب به کار می‌رود. در پایان، راهکارهایی برای پیشگیری از دستبرد علمی و کاهش انگیزه‌های انجام آن پیشنهاد می‌شود.

طراحی یک روش هوشمند تجزیه رشته‌های مرجع در زبان فارسی

یک رشته مرجع را می‌توان یک ارجاع در پایان مدرک علمی و در بخش مراجع آن دانست و دربرگیرنده مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها مانند نام نویسنده، عنوان، محل نشر، سال نشر، شماره صفحه، و ... است. بسته به چیش این مؤلفه‌ها، رشته مرجع می‌تواند به شکل‌ها و چارچوب‌های گوناگون نوشته شود. هر چند تجزیه رشته‌های مرجع پایانی مدرک علمی به دست کاربر انسانی به آسانی انجام‌پذیر است، گوناگونی در چارچوب‌های نگارش رشته‌های مرجع در کنار کوتاهی نویسنده‌گان در نگارش این رشته‌ها، خود کارسازی انجام این کار را سخت کرده است. تجزیه خود کار رشته‌های مرجع، گام نخستین و نیازین برای کارهای پیشرفته‌تر مانند تطبیق رشته‌های مرجع و تحلیل مراجع و آماد است. روش‌های زیادی برای خود کارسازی تجزیه رشته‌های مرجع هستند؛ ولی متأسفانه این روش‌ها بسیار وابسته به زبانند و به کارگیری آن برای زبانی دیگر به درستی شدنی نیست. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که تاکنون روشی برای خود کارسازی تجزیه رشته‌های مرجع در زبان فارسی پیشنهاد نشده است. بنابراین با توجه به نقش گسترده آن در ساخت خود کار شبکه‌های استادی مدارک علمی و فرایندهای بازیابی اطلاعات، این طرح پژوهشی به این مسئله می‌پردازد و با به کارگیری روش‌های کنونی استناددهی و تکنیک‌های یادگیری ماشین، روشی برای تجزیه خود کار رشته‌های مرجع نوشته شده به زبان فارسی و استخراج مؤلفه‌های آن پیشنهاد می‌دهد. در ادامه، روش پیشنهادی پیاده‌سازی و کیفیت آن بررسی می‌شود.

برنامه‌ریزی منابع انسانی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ۱۳۹۷ - ۱۴۰۰

امروزه سازمان‌ها و راهبردها، ساختار، و مدیریت آنها در تأثیر شدید تغییرات محیطی، افزایش فزاینده تالطم و آشفتگی، گرایش به تغییر در محیط کسب و کار، و گرایش به رشد، گسترش، و پیشرفت در سطح جهانی بیش از هر زمان دیگر پیچیده شده‌اند. با توجه به چالش کوچک‌سازی سازمان‌های دولتی از سویی و نیاز به تقویت بدنه پژوهشی و نیز اجرای پژوهشگاه از سویی دیگر، باید برای اندازه‌گیری و گوناگونی منابع انسانی با قراردادهای گوناگون در بخش‌های پژوهشگاه برنامه‌ریزی کرد. این طرح به بررسی برنامه‌ریزی سرمایه‌های انسانی «پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)» می‌پردازد. همچنین افزون بر نگاهی کوتاه به ساختار و برنامه کار بخش‌های پژوهشگاه مانند ستاد و بدنه پژوهشی پژوهشگاه، برنامه‌ریزی منابع انسانی برای بخش‌ها و پست‌های کنونی نیز انجام خواهد شد. این برنامه‌ریزی هم‌راستای راهبردهای منابع انسانی برنامه راهبردی پژوهشگاه و همچنین نیازمندی‌های نیروی انسانی برگرفته از کاربرگ‌های ار سالی بخش‌ها خواهد بود. در پایان این طرح با بررسی و شناخت اسناد بالادستی پژوهشگاه نسبت به هدف‌ها، چشم‌اندازها، محیط، و شرایط پژوهشگاه در بعد منابع انسانی، تحلیلی نخستین بر مدیریت راهبردی پژوهشگاه در زمینه منابع انسانی انجام می‌شود تا بر پایه آن بتوان راهبردهای مناسب سرمایه‌های انسانی پژوهشگاه را شناخت و طرح‌هایی را برای گسترش و برنامه‌ریزی سرمایه انسانی پیشنهاد داد.

طراحی چارچوب مفهومی بومی تعالی فناوری اطلاعات سازمانی

لزوم اطمینان داشتن از همسویی راهبردهای کسب و کار و فناوری اطلاعات با هدف بازنگری راهبردهای فناوری اطلاعات در برنامه‌ریزی آینده سازمان‌ها، نبود اطمینان از به‌کارگیری پیشینه منابع سازمانی در کاربرد فناوری اطلاعات، و انحراف از بودجه و زمان‌بندی پیش‌بینی شده برای برخی از پروژه‌های فناوری اطلاعات از دشواری‌های کنونی گسترش این ابزار در سازمان‌های کشور است. از سویی تجربه ناکارآمد کاربرد مدل‌های جهانی در راهبری فناوری اطلاعات کشور و از سوی دیگر سردرگمی دست‌اندرکاران فناوری اطلاعات در بهره‌گیری از این مدل‌ها در کنار پایبند نبودن سازمان‌ها به اجرای مدل‌ها به پابرجا ماندن دشواری‌های راهبری فناوری اطلاعات در سازمان‌های گوناگون انجامیده است. آنچنان که از دیدگاه خبرگان، استخراج این دشواری‌ها و دسته‌بندی آنها برای ساخت چارچوب فراگیر بهبود و تعالی فناوری اطلاعات بایسته است. این طرح چارچوب تعالی راهبردی فناوری اطلاعات را از ابعاد فرایندی و کیفی، دست‌یابی به رضایت از اجرای فناوری، و سرانجام الزامات و انتخاب فناوری برای سازمان‌ها و شرکت‌ها می‌سازد. این رویکرد سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی و شرکت‌ها را چنان توانمند می‌سازد که بتوانند با شناسایی خدمات خود در راستای چشم‌اندازها و مأموریت‌های سازمانی، فناوری و به‌کارگیری آن را هماهنگ‌تر نمایند و شایستگی و بهره‌وری خدمات و محصولات خود را بالا برند. در این راستا به همه ابعاد منابع انسانی، فناوری، فرایندی، فرهنگی، و مدیریتی خدمات‌رسانی پرداخته می‌شود. در این طرح برای ساخت چارچوب با توجه به جنبه‌های گوناگون فنی، تجاری، و مشتری‌گرایانه آن، و همچنین برای اعتبارسازی و اطمینان از کاربردپذیری چارچوب در کشور از پل خبرگان بهره گرفته می‌شود. پس از گردآوری اطلاعات از پیشینه پژوهش و به‌روش‌های موجود کوشیده می‌شود با روش دلفی به‌عنوان پایه کار این پژوهش، ملاحظات بومی‌سازی چارچوب ارائه شده در کشور در مدل دیده شود.

بررسی مفهوم و ابعاد خلاصه همگان فهم

چکیده همگان فهم، گزارش کوتاهی از طرح یا پیشنهاد پژوهش، مقاله، یا هر برونداد علمی دیگر است که به‌جای پژوهشگران یا کارشناسان، برای اعضای جامعه نگارش می‌شود. نگارش این چکیده با چکیده‌های علمی یکی نیست و با زبان ساده و به دور از واژگان فنی انجام می‌گیرد. شاید در نخستین نگاه، نگارش و انتشار چکیده‌های همگان فهم، ایده ساده‌ای باشد ولی پیچیدگی‌های خود را دارد. در این پژوهش همراه با شناخت مفهوم چکیده همگان فهم به تفاوت آن با دیگر گونه‌های همانند پرداخته شود. همچنین شناخت و شناسایی دستور کارهای پیشنهادی و ارائه گونه‌ای دسته‌بندی از دیگر موضوع‌های اشاره شده خواهد بود. شناسایی و معرفی سازمان‌ها و نهادهای فعال خارجی در این زمینه و گستره کاربرد این گونه چکیده بر پایه گونه مدرک از دیگر هدف‌های این پژوهشند. روش کار نیز بر پایه بررسی اسناد و جست‌وجو در اینترنت و به روش مطالعه کتابخانه‌ای خواهد بود.

تقاضامحور طراحی و مستندسازی فرایندهای پژوهشگاه پلیمر و پتروشیمی ایران

شیوه انجام کار بدین گونه است: نخست، شناسایی فرایندها و مصاحبه با کارکنان کلیدی لازم برای مستندسازی همه فرایندهای پژوهشگاه تا سطح زیرفرایند؛ دوم، مصاحبه با افراد کلیدی پژوهشگاه؛ سوم، تحلیل و مهندسی دوباره فرایندها و نمایش آنها در چارچوب BPMN II؛ و چهارم، مستندسازی مدیریت فرایندها (BPMS) و آماده سازی شناسنامه فرایندها به همراه شاخص های پایش و اندازه گیری.

تقاضامحور طراحی و راه اندازی سامانه مدیریت اطلاعات و اسناد تخصصی سینما

این طرح در سه گام انجام خواهد شد: نخست، طراحی و اجرای فرایند نیازسنجی اطلاعات - فرایند گردآوری و فراهم آوری اسناد و اطلاعات برای مدارک و اطلاعات علمی گوناگون در زمینه سینما؛ دوم، سازمان دهی نمایه سازی اطلاعات ۱۰,۰۰۰ رکورد برای همین مدارک و اطلاعات، و ساخت پایگاه اطلاعات سینمایی؛ و سوم، ساخت نرم افزار لازم و ایجاد سامانه و اشاعه اطلاعات گزینشی.

تقاضامحور ایجاد آرشیو الکترونیکی پرونده های پرسنلی، اداری، و سوابق تحصیلی «دانشگاه» برای ۱۰۰۰ پرونده تا سقف ۱۵۰ هزار برگ تا قطع آ ۴

گام های انجام این طرح عبارت اند از: نخست، آماده سازی (بازکردن، سامان دهی، و بستن دوباره) ۱۰۰۰ پرونده؛ دوم، دیجیتال سازی ۱۰۰۰ پرونده و تا بیشینه ۱۵۰,۰۰۰ برگ تا اندازه آ چهار؛ سوم، دسته بندی و آرشیو سازی الکترونیکی (۱۷ دسته)؛ و چهارم، درون دهی اطلاعات پنج فیلد برای هر پرونده (بیشینه ۵۰۰۰ فیلد) در محیط «اکسل» برای پدیدآوری توانایی ورود اطلاعات به نرم افزار «چارگون».

تقاضامحور طراحی سامانه هوشمند کشف تقلب با استفاده از الگوریتم های یادگیری ماشین

امروزه کاربرد گسترده بانکداری الکترونیکی به تولید انبوهی از اطلاعات و تراکنش ها انجامیده است. با افزایش خدمات مالی بانک ها، جرایم مالی نیز هم راستا در حال رشد است؛ به گونه ای که بانک ها به طور میانگین سالانه ۵٪ از درآمد خود را به دلیل تقلب های مالی از دست می دهند که این کاهش منابع، کاهش اعتماد مشتریان را نیز در پی خواهد داشت. یکی از چالش های ریشه ای سامانه های شناسایی تقلب، کاربرد روش های نوآورانه در فرایند تقلب است. به گفته دیگر، فرایند انجام تقلب پویا و در حال تغییر است، بنابراین برای اینکه سامانه ای بتواند تقلب های تازه را نیز شناسایی کند، باید مدل رفتار هنجار هر مشتری با اقلام داده ای جغرافیایی، زمانی، اندازه تراکنش مالی، و ... به دست آید تا هر گونه کج روی از این رفتار به عنوان مشکوک ثبت گردد. همچنین پیشنهاد شده است که روش های لبه فناوری در زمینه شناسایی تقلب مانند الگوریتم های یادگیری ماشین به کار روند. این پروژه با بررسی روش های هوش مصنوعی کار شده در سامانه های شناسایی تقلب، مدلی را برای سامانه های ملی پرداخت طراحی کرده است.

تقاضامحور تهیه داشبورد برای مدل سیستمی منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی

شکاف میان منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی مورد باور همگان است. با این همه، عوامل ذاتی افزایش یا کاهش شکاف تعهدات در سالیان دراز کاری سازمان به گونه واقعی مستند نشده‌اند. در این راه دگرگونی‌های مدیریتی تنها درمان کوتاه بوده است و پافشاری بر روش‌های قدیمی در بیشتر موارد سیاست‌های بهبود پایدار را برای سازمان به ارمغان نیاورده‌اند. بنابراین نیاز به تحلیل جامع سیستمی از بدنه کارشناسی سازمان است تا از راه آن بتوان ابعاد و پرسش‌های گوناگون پیرامون مدیریت منابع و مصارف سازمان را در یک نگاه جامع‌نگر تحلیل کرد و سناریوهای مؤثر برای پایدارسازی سازمان را فراهم آورد. از این رو، با هدف روشن‌سازی عوامل و ریشه‌های مؤثر بر منابع و مصارف سازمان تأمین اجتماعی با بهره‌گیری از رویکرد سیستمی (همه‌جانبه‌نگر) طرحی انجام شد که مأموریت اصلی آن، پدیدآوری زیر ساختی برای پشتیبانی از تصمیم مدیران سازمان در سناریوسازی‌های مؤثر و کارآمد برای مدیریت پایدار سازمان بود. دستاوردهای این طرح عبارت‌اند از: نخست، ساخت الگوی تحلیلی پویا و پدیدآوری زیرساختی برای کمک و پشتیبانی از تصمیم مدیران سازمان تأمین اجتماعی؛ و دوم، درست کردن داشبورد مدیریتی.

تقاضامحور طراحی مدل کسب‌وکار و قیمت‌گذاری پروژه اصلت‌سنجی کالا

نگاه به برنامه‌ریزی در راه رشد و موفقیت شرکت «خدمات انفورماتیک کیش» و بهره‌گیری از تجربه و هوشمندی در طراحی الگوی کسب‌وکار امری بسیار ارزشمند و بایسته است. موفقیت در کسب‌وکار به عوامل گوناگونی بستگی دارد که یکی از مهمترین و پایه‌ای‌ترین آنها طراحی و پیاده‌سازی مدل بهینه کسب‌وکار به‌ویژه در آغاز آن است. این مدل روشن‌گر الگوی تجاری محصول یا خدمت است که اندازه سودآوری برآمده از ایجاد ارزش افزوده را نشان می‌دهد. بنابراین مدل کسب‌وکار، فرایند پیوند میان فضای نوآوری محصول یا خدمت تازه و فناوری ارائه شده با فضای مالی و اقتصادی کسب‌وکار است. هدف از انجام این پروژه شناسایی ذی‌نفعان کلیدی محصول‌های برگزیده و ارزش افزوده مستقیم و غیرمستقیم اصلت‌سنجی محصول برای مشتریان، صنعت، و دولت است. در این راه مدل درآمدی آن با توجه به ساختار هزینه‌های پروژه نیز بررسی می‌شود. برخی از جنبه‌های اجتماعی تأثیرگذار بر مدل کسب‌وکار نیز افزون بر جنبه‌های اقتصادی دیده می‌شوند.

۱-۳-۵. رساله‌های دانشجویان دکتری

ایرانداک از سال ۱۳۹۰ در راستای مأموریت‌های خود دانشجوی دکتری می‌پذیرد. این دانشجویان در سه رشته مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی در ایرانداک دوره دکتری خود را می‌گذرانند. در سال ۱۳۹۶ از ۱۲ رساله دکتری در دست انجام، یک رساله با موفقیت دفاع شد. آماری از رساله‌ها در نمودار ۱-۸ آمده است.

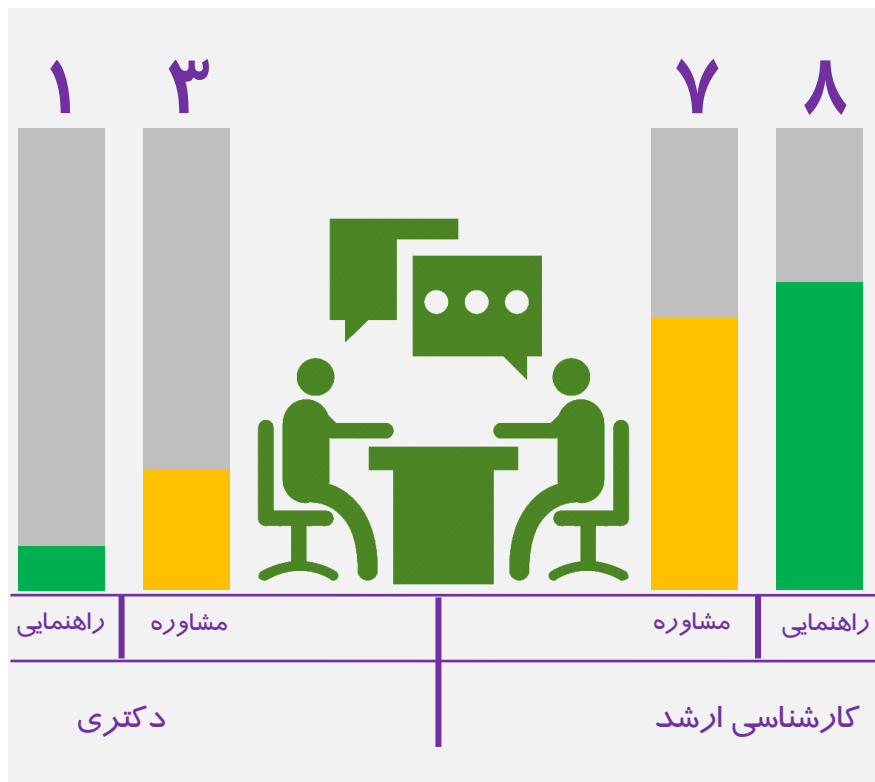
مطالعه: «الجنین»	بررسی و ساخت مدل عوامل کلیدی مؤثر بر موفقیت پایگاه‌های شبکه اجتماعی حرفه‌ای- تخصصی در ایران (مورد مطالعه: «الجنین»)	
ارائه مدل تحلیل خودکار اطلاعات در نظام‌های بازایی اطلاعات بر اساس مصورسازی حوزه‌های دانش. مورد مطالعه: پایگاه پایانه‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات		
طراحی مدل مفهومی بازایی اطلاعات مبتنی بر هستی‌شناسی: مورد مطالعه پایگاه پایانه‌های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران		
ساخت مدل کسب‌و کار برای فراهم‌آوری منابع اطلاعاتی دیجیتال: مورد مطالعه پایگاه‌های پایانه‌ها و رساله‌های الکترونیکی		
طراحی چارچوب حاکمیت داده در مراکز تبادل داده و اطلاعات ملی (مورد مطالعه: وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری)		
تحلیل روند علمی کشور و پیش‌بینی فناوری با استفاده از روش‌های یادگیری ماشین؛ مورد مطالعه: سامانه گنج		
طراحی سیستم پشتیبان تصمیم هوشمند با رویکرد فریادگیری: مورد مطالعه عملکرد مؤسسات تحقیقاتی ایران		
ارائه مدل هم‌راستایی راهبردهای دانش و راهبرد کسب‌و کار: مطالعه موردی دانشگاه افسری امام علی (ع)		
تشخیص ناهنجاری مرتبط با حملات منع سرویس و منع سرویس توزیع‌شده بر اساس رهیافت‌های کشف تغییر		
بهبود نتایج جست‌وجو در پایگاه‌های اطلاعاتی با پیش‌بینی‌پذیری رفتار اطلاع‌یابی کاربران		
بررسی و ساخت مدل عوامل حیاتی موفقیت کتابخانه‌های دیجیتال در ایران		
ارائه مدل داده‌ای مرجع برای مؤسسات آموزشی و پژوهشی وزارت عتف		

نمودار ۸-۱- دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: رساله‌های دکتری

۱-۶-۳. راهنمایی و مشاوره دانشجویان

از دیگر کارهای استادان ایرانداک، راهنمایی و مشاوره پایان نامه ها و رساله های دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری در زمینه مدیریت، فناوری اطلاعات، علم اطلاعات و دانش شناسی، و دیگر رشته های در پیوند است. این راهنمایی ها و مشاوره ها تنها ویژه دانشجویان دکتری ایرانداک نیست و برخی نیز به دانشجویان نهادهای دیگر داده شده اند که از میان آنها، هفت دانشجو از نهادهای وابسته به وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری و ۱۲ دانشجو از نهادهای وابسته به دانشگاه آزاد اسلامی هستند. آماری از راهنمایی و مشاوره استادان ایرانداک در نمودار ۱-۹ آمده است.

نمودار ۱-۹. دستاوردهای پژوهشی ایرانداک: راهنمایی و مشاوره به دانشجویان

۳-۷. پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات

از دستاوردهای دیگر ایراندک مدیریت و روزرسانی «پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» است که گزارش پژوهش ها و پیشرفت های تازه را در زمینه هایی همانند علم اطلاعات و دانش شناسی، اطلاع سنجی، مدیریت اطلاعات، مدیریت دانش، اصطلاح شناسی، جامعه اطلاعاتی، تعامل انسان و اطلاعات، زبان شناسی رایانه ای، علم داده، و حوزه های در پیوند منتشر می سازد. گروه هدف این نشریه استادان دانشگاه، دانشجویان، پژوهشگران، صنعت گران، و حرفه مندان در دامنه پوشش نشریه هستند. این نشریه در نمایه نامه های معتبر جهانی و ملی همانند «لیستا»، «اسکوپوس»، و «آی. اس. سی.» نمایه می شود.

هدف این نشریه گسترش پیوند علمی میان پژوهشگران و فناوران با تولید کنندگان و نیازمندان علم و فناوری، انتشار تازه ترین یافته های علمی کشور، افزایش مشاهده پذیری آثار ایرانیان در جهان، آگاه سازی گروه هدف از گسترش های علم و فناوری، ثبت یافته های پژوهشی در کشور، شناخت و معرفی پژوهشگران و نوآوران کشور، بهبود دانش و پژوهش در کشور، و گسترش استانداردهای نشر ادواری ها در کشور است. در سال ۱۳۹۶ ایراندک توانسته است شماره های دو، سه، و چهار از دوره ۳۲ و شماره های دو، سه، و چهار از دوره ۳۳ پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات را چاپ و منتشر کند. بر پایه ارزیابی سال ۱۳۹۶ «سامانه رتبه بندی نشریات علمی» وزارت عتف، «پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات» با دریافت امتیاز ۸۶ و جایگاه A در رده نخست نشریه های «کتابداری» در این سامانه جای گرفته است.

۴-۱. رویدادهای علمی

۱-۴-۱. سخنرانی‌های علمی

برگزاری سخنرانی‌ها یکی از کارهای کلیدی ایرانداک برای اشتراک گذاری دانش و تجربه‌های علمی است. همگان نیز می‌توانند از این سخنرانی‌ها بیشتر به گونه رایگان و آزاد بهره‌برند. در سال ۱۳۹۶، ایرانداک در برگزاری ۱۷ سخنرانی علمی نقش داشت که در این میان، سه مورد را دانشجویان پژوهشگاه انجام دادند و سه سخنرانی نیز با همکاری کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد برگزار شدند. در جدول ۱-۱ نام این سخنرانی‌ها آمده است.

جدول ۱-۱. سخنرانی‌های برگزار شده با همکاری پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

خط و شخصیت	
اولین سلسله نشست مقدماتی پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات: حکمرانی داده‌ها؛ مفاهیم و کاربردها	
رتبه‌بندی حوزه‌های پژوهشی زبان‌شناسی رایانشی؛ با روش تحلیل سلسله مراتبی «ای. اچ. پی.»	
جایگاه و نقش ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت‌های کتابخانه‌های مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت عتف	
دومین سلسله نشست مقدماتی پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات (حکمرانی داده‌ها؛ مفاهیم و کاربردها؛ چارچوب‌ها و مدل‌های حکمرانی داده‌ها)	
فعالیت‌های بین‌المللی اصطلاح‌شناسی و کاربرد آن در بازنمایی دانش	
اهمیت و ضرورت حاکمیت داده در توسعه اینترنت اشیاء	
مکتب اصطلاح‌شناسی شناختی	
بررسی حقوقی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی: فرصت‌ها و چالش‌ها	
تحلیل هوشمند اطلاعات: تحلیل رفتار و تحلیل مکانی جست‌وجوی اطلاعات	
اصول نگارش کتاب‌های دانشگاهی	
مصورسازی، فرایند شناختی و بازنمایی گرافیکی	
ارائه مدل هم‌راستایی راهبردهای دانش و راهبردهای کسب‌وکار	
پاراساها پس از دو دهه: در جست‌وجوی تأثیر	
سومین سلسله نشست مقدماتی پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات «حکمرانی داده‌ها در صنعت بانکداری (با همکاری کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد)	
چهارمین سلسله نشست مقدماتی پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات «حکمرانی داده‌ها در صنعت مخابرات (با همکاری کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد)	
پنجمین سلسله نشست مقدماتی پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات «حکمرانی داده‌ها در صنعت «آی. سی. تی.» (با همکاری کتابخانه عمومی حسینیۀ ارشاد)	

۱-۴-۲. همایش ملی «مدیران فناوری اطلاعات»

پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۶ با هدف پیشرفت و گسترش علم و دانش در زمینه مدیریت فناوری اطلاعات و بالا بردن تخصص و مهارت مدیران این بخش برگزار شد. با توجه به افزایش حجم داده‌ها و نقش مؤثر آنها در تصمیم‌گیری مدیران، درستی، دقت، و به گونه‌ای کیفیت داده‌های در گردش در سازمان اهمیت ویژه‌ای یافته است. بنابراین برای به کارگیری مؤثر و کارآمد داده‌ها به چارچوب هماهنگ و یکپارچه دربردارنده ابعادی مانند افراد، فرایندها، استانداردها، و قوانین در پیوند با مدیریت و جریان داده‌ها در سازمان نیاز است. چنین چارچوبی یک نگرش داده‌محور را در سازمان پدید می‌آورد که زیر مفهوم حکمرانی داده‌ها جای می‌گیرد.

به گفته دیگر، حکمرانی داده‌ها یکی از مهمترین عوامل کلیدی موفقیت یک سازمان در راستای مأموریت‌های واگذار شده و همچنین کاهش مخاطرات در تصمیم‌گیری‌های مدیران خواهد بود. بی‌گمان بهبود توانمندی یک سازمان در پدیدآوری و به کارگیری داده‌ها و اطلاعات، و نگه‌داشت و گسترش دانش سازمانی بدون پرداختن به جنبه‌های گوناگون اجتماعی، اخلاقی، حقوقی، اقتصادی، فنی، و مهندسی شدنی نیست. بر این پایه، تمرکز پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات روی حکمرانی داده‌ها و دولت الکترونیک از دیدگاه علوم و فناوری اطلاعات بوده است.

محورهای همایش

الف) محور علمی - فناوری

روی هم‌رفته در گام‌های گوناگون پدیدآوری و پردازش داده‌ها در سازمان، پرداختن به جنبه‌های علمی (از نظری تا کاربردی) و مهندسی در پیدایش و گسترش فناوری اطلاعات و فرآورده‌های آن

ارزش بسیار بالایی دارد و حکمرانی داده‌ها را بهبود خواهد بخشید. در این محور، دستاوردهای پژوهشی و اجرایی پیرامون پیوند میان حکمرانی داده‌ها و محورهای فرعی زیر بررسی شدند:

- ☐ کیفیت داده و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ مدیریت دانش و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ معماری و فناوری اطلاعات؛
- ☐ امنیت و ایمنی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ سامانه‌های اطلاعاتی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ استانداردها و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ کلان‌داده‌ها و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ حکمرانی داده‌ها و حکمرانی فناوری اطلاعات؛
- ☐ انبارش داده‌ها و حکمرانی داده؛
- ☐ هوش مصنوعی و حکمرانی داده.

ب) محور سیاستی - مدیریتی

در گام‌های گوناگون پدیدآوری و پردازش داده‌ها در سازمان، روی‌آوری به چارچوب‌های گوناگون سیاستی، اقتصادی، مدیریتی، و حقوقی به بهبود برنامه‌های حکمرانی داده‌ها در هر سازمانی می‌انجامد. در این محور، دستاوردهای پژوهشی و اجرایی پیرامون پیوند میان حکمرانی داده‌ها و محورهای فرعی زیر بررسی شدند:

- ☐ تصمیم‌گیری و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ فرایندهای کسب‌وکار و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ مدیریت منابع انسانی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ برنامه‌ریزی راهبردی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ ارتباطات سازمانی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ شبکه‌های اجتماعی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ مدیریت کیفیت و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ آینده‌نگاری و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ سیاست‌گذاری و حکمرانی داده‌ها؛

- ☐ انتقال فناوری و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ پایش و ارزیابی و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ جنگ سایبری و حکمرانی داده‌ها؛
- ☐ اقتصاد داده‌ها؛
- ☐ امضای دیجیتال؛
- ☐ تعامل‌پذیری داده‌ها؛
- ☐ دولت الکترونیک.

ج) محور اجتماعی - فرهنگی

در گام‌های گوناگون پدیدآوری و پردازش داده‌ها در سازمان، پرداختن به ملاحظات و پیش‌نیازهای اجتماعی، اخلاقی، و حقوقی به بهبود برنامه‌ها و آسان‌کردن حکمرانی داده‌ها در هر سازمانی می‌انجامد. این پیش‌نیازها می‌توانند زیر دو عنوان جای گیرند:

الف) حکمرانی در کاربرد داده‌ها: در اینجا به مؤلفه‌هایی همچون اولویت‌ها، نیازها، و فرصت‌ها در شرایط کنونی سازمان پرداخته می‌شود؛ به گونه‌ای که گسترش به کارگیری داده‌ها، نیازهای اصلی به کارگیری داده‌ها، چگونگی فراهم‌سازی تمهیدات حکمرانی برای بهره‌وری بیشتر، و آگاهی از پیامدهای بالفعل و بالقوه در بودن حکمرانی داده‌ها یا نبود آن را در یک سازمان بررسی می‌کند.

ب) چشم‌انداز حکمرانی داده‌ها: در این بخش می‌توان بررسی نمود که حکمرانی داده‌ها باید چه بخش یا بخش‌هایی از واحدهای سازمانی را در خود جای دهد، یا به چه جنبه‌های کلیدی از حکمرانی داده‌ها مانند شفافیت، حریم خصوصی، امنیت داده‌ها، و ارزش داده‌ها باید بیشتر نگاه شود. همچنین در این بخش می‌توان به آموزش‌ها و دوره‌های نیاز برای پیاده‌سازی حکمرانی داده‌ها و ابعاد اجتماعی، اخلاقی، و حقوقی نوپدید برای آسان‌کردن پرداخت.

در این محور، دستاوردهای پژوهشی و اجرایی پیرامون پیوند میان حکمرانی داده‌ها و محورهای فرعی زیر بررسی شدند:

- ☐ ملاحظات اجتماعی در حکمرانی داده‌ها و به کارگیری آن در سازمان؛
- ☐ ملاحظات اخلاقی در حکمرانی داده‌ها و به کارگیری آن در سازمان؛
- ☐ ملاحظات حقوقی در حکمرانی داده‌ها و به کارگیری آن در سازمان؛

☐ شفافیت و حکمرانی داده‌ها؛

☐ حریم خصوصی و حکمرانی داده‌ها؛

☐ امنیت داده‌ها و حکمرانی داده‌ها؛

☐ ارزش داده‌ها و حکمرانی داده‌ها؛

☐ و موضوع‌های در پیوند دیگر.

هدف‌های همایش

☐ معرفی دستاوردهای برگزیده در قالب محصولات و مقاله‌ها در زمینه‌های گوناگون علوم و فناوری اطلاعات؛

☐ برقراری پیوند کاری میان صاحب‌نظران و پژوهشگران علوم انسانی و اجتماعی، سیاست‌گذاری و مدیریت،

علوم، و مهندسی در زمینه فناوری اطلاعات و زمینه‌های وابسته؛

☐ بهبود نگرش داده‌محور در لایه‌های گوناگون سازمانی با تمرکز بر حکمرانی داده‌ها در زمینه‌های گوناگون

اطلاعات و فناوری اطلاعات؛

☐ برگزاری نشست‌های گوناگون هم‌اندیشی در زمینه‌های گوناگون اجتماعی- فرهنگی، سیاستی- مدیریتی، و

علمی-فناورانه در راستای گسترش نگرش حکمرانی داده‌ها در سازمان.

دستاوردهای همایش

در زمان گذاشته شده برای فرستادن دستاورد، بیش از ۲۹۰ دستاورد به کمیته علمی همایش فرستاده

شدند. این دستاوردها در نشست‌هایی با حضور اعضای کمیته علمی همایش داوری شدند.

جایزه فناوری اطلاعات برتر (فاب)

جایزه فناوری اطلاعات برتر (فاب) برای سومین بار در همایش مدیران فناوری اطلاعات به شماری

از دستاوردهای برگزیده در زمینه کاربرست فناوری اطلاعات، از سوی پژوهشگاه علوم و فناوری

اطلاعات ایران (ایرانداک) به نمایندگی از نهاد ریاست جمهوری، وزارت کشور، سازمان نظام صنفی

رایانه‌ای، و وزارت عتف داده شد. هدف‌های جایزه فاب عبارت‌اند از:

☐ معرفی محصولات فناورانه و کمک به بازاریابی؛

☐ تشویق به گسترش محصولات فناورانه؛

☐ کمک به ساخت و صادرات محصولات فناورانه؛

☐ توجه به ملاحظات فرهنگی و اجتماعی محصولات فناورانه.

- از میان محصولات داوری شده، به سه محصول اول، دوم، و سوم به ترتیب تندیس فناوری اطلاعات برتر (فاب) طلایی، فناوری اطلاعات برتر (فاب) نقره‌ای و فناوری اطلاعات برتر (فاب) برنزی داده شد:
- تندیس فناوری اطلاعات برتر (فاب) طلایی: سامانه خدمات بانکی نایبایان در شعب، شرکت پکتوس؛
  - تندیس فناوری اطلاعات برتر (فاب) نقره‌ای: پلتفرم زیردستان، شرکت راهکار سرزمین هوشمند؛
  - تندیس فناوری اطلاعات برتر (فاب) برنزی: آنتی ویروس پادویش، شرکت نرم‌افزاری امن پرداز.

جایزه فناوری اطلاعات برتر (فاب)

محصول

از میان ۹۶ محصول داده شده به کمیته علمی همایش، ۱۵ محصول برگزیده و سپاس‌گزاری شدند و ۱۴ محصول نیز شایسته تقدیر شناخته شدند. همچنین پوستر دستاوردهای برگزیده در نمایشگاه تخصصی به نمایش درآمد.

ایده

از میان ۵۳ ایده فرستاده شده به کمیته علمی همایش، ۱۴ ایده برگزیده و ۱۲ ایده به شکل پوستر ارائه و سپاس‌گزاری شدند.

مقاله

از میان ۱۵۰ چکیده مقاله فرستاده شده به کمیته علمی همایش و داوری شده، دو مقاله برتر سپاس‌گزاری و ۱۶ مقاله در پنل‌های تخصصی-مقاله‌ها به گونه شفاف‌ای ارائه شدند. همچنین ۱۶ مقاله از برگزیده‌ها به شکل پوستر در محیط همایش به نمایش درآمدند.

مدیران برتر فناوری اطلاعات (مبفا)

هدف‌های برگزاری جایزه مدیران برتر فناوری اطلاعات:

- شناسایی و بررسی مدیران برتر فناوری اطلاعات؛
- افزایش انگیزه برای توانمندسازی مدیران فناوری اطلاعات؛
- پدیدآوری فضای رقابتی و پویا میان متخصصان فناوری اطلاعات؛
- آگاه‌سازی مدیران عالی کشور از نخبگان فناوری اطلاعات.

۵-۱. آیین‌نامه‌ها و تفاهم‌نامه‌ها

۱-۵-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی

آیین‌نامه‌های اجرایی از اسناد کلیدی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) هستند که برای آسان‌سازی و کارآمدی کارهای اجرایی بررسی و تصویب می‌شوند. در سال ۱۳۹۶ سه آیین‌نامه اجرایی در ایرانداک بررسی و تصویب شدند. نام این آیین‌نامه‌ها در نمودار ۱۰-۱ آمده است.

نمودار ۱۰-۱. آیین‌نامه‌های اجرایی مصوب در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

۲-۵-۱. تفاهم‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای آغاز یا گسترش پیوند همکاری در زمینه‌های گوناگون علمی و پژوهشی، آموزشی، و اجرایی با دیگر نهادها تفاهم‌نامه‌هایی در سال ۱۳۹۶

داشت. دوره این تفاهم‌نامه‌ها بیشتر سه سال است و به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایرانداک یاری می‌رسانند. در نمودار ۱-۱۲ نام نهادهای دارنده تفاهم‌نامه همکاری با ایرانداک آمده است.

تفاهم‌نامه‌های تازه				
انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران	وزارت کشور	پژوهشگاه میراث فرهنگی	کتابخانه عمومی حسینیه ارشاد	دانشگاه مفید
اتاق بازرگانی اصفهان	شرکت ارتباطات سیار ایران	سازمان اسناد و کتابخانه ملی	موسسه تحقیقاتی صنایع دفاعی	انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران
انجمن اقتصاد شهری	موزه علوم و فناوری	دانشگاه پیام‌نور	فرماندهی انتظامی تهران بزرگ	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور
مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران	معاونت اداری، مالی و مدیریت منابع وزارت عتف	پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی		

نمودار ۱-۱۱. نهادهای دارای تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

بر پایه نمودار ۱-۱۲ در سال ۱۳۹۶ پنج تفاهم‌نامه همکاری میان ایرانداک و نهادهای دیگر امضا و به ۱۳ تفاهم‌نامه در دست اجرای پیشین افزوده شدند.

۶-۱. منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش

از آنجا که پژوهش از کلیدی ترین مأموریت های پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) است، دسترسی به منابع اطلاعاتی پشتیبان این مأموریت بسیار ارزشمند است. از این رو، منابع اطلاعاتی گوناگونی برای پژوهشگران در ایرانداک فراهم شده اند. در نمودار ۱-۱۲ آماری از منابع اطلاعاتی پشتیبان پژوهش در ایرانداک آمده است.

۷-۱. شورای پژوهش

«شورای پژوهش» مؤسسه‌های پژوهشی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در پژوهش هستند و در راستای هدف‌ها و وظایف خود، در کنار بررسی پیشنهاد‌های پژوهشی دریافتی در نشست‌های تخصصی، دربارهٔ اجرا، اجرا نشدن، یا ویرایش آنها نیز تصمیم می‌گیرند. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی، نگارش و پیشنهاد سیاست‌ها، هدف‌ها و خط‌مشی پژوهشی، و فراهم‌آوری و نگارش آیین‌نامه‌های گوناگون پژوهشی از وظایف مشترک شورای پژوهش در مؤسسه‌های پژوهشی است. بر پایهٔ مادهٔ ۱۲ «آیین‌نامهٔ جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی»، شوراهای تخصصی از جمله شورای پژوهش، اولین سطح بخشی مؤسسه است که سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی را در بخش‌های گوناگون مؤسسه برای هماهنگی کارهای اجرایی و برنامه‌ریزی در بخش در پیوند و پیشنهاد به شورای مؤسسه و هیئت رئیسه انجام می‌دهد. در نمودار ۱-۱۳ نمایی از عملکرد شورای پژوهش در سال ۱۳۹۶ آمده است.

نمودار ۱-۱۳. عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران

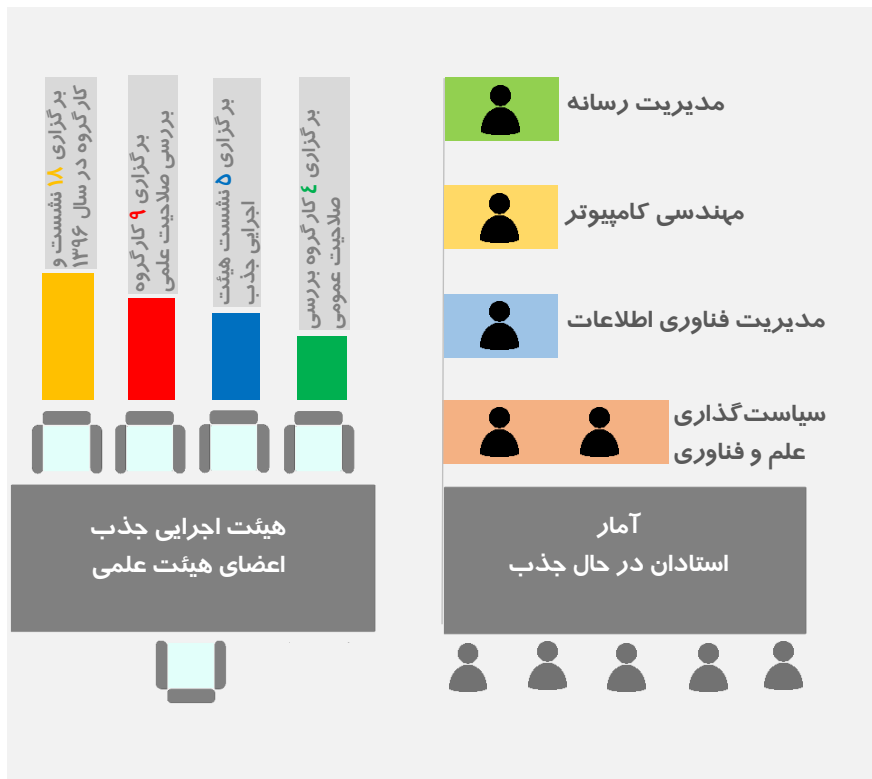

۸-۱. هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی

«هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی» پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) بر پایه مصوبه هیئت عالی جذب از آبان ۱۳۸۷ برای گزینش اعضای هیئت علمی شایسته از میان درخواست کنندگان جذب و همچنین تبدیل وضعیت استخدامی و یکپارچگی در استخدام اعضای هیئت علمی تشکیل شده است و کار خود را زیر نظر هیئت مرکزی جذب اعضای هیئت علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری انجام می دهد. امور اجرایی این هیئت مانند پیگیری های فراخوان عمومی استخدام، راتبه تحصیلی، طرح سربازی، تبدیل وضعیت اعضای هیئت علمی، تشکیل پرونده برای درخواست کنندگان جذب، و پاسخ گویی به درخواست کنندگان به دست دبیرخانه هیئت اجرایی جذب پژوهشگاه انجام می شود. در اجرای مصوبه ۶۰۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی و تصویب هیئت عالی جذب اعضای هیئت علمی از تاریخ ۱۳۹۴/۱/۳۰ هیئت اجرایی جذب مشترک میان پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور تشکیل شده است. در نمودار ۱۴-۱ نمایی از عملکرد هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در سال ۱۳۹۶ آمده است.

بر پایه نمودار ۱۴-۱ «هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی» ایرانداک در سال ۱۳۹۶ روی هم رفته ۱۸ نشست و کارگروه برگزار کرده است که نه کارگروه آن در پیوند با بررسی صلاحیت علمی، پنج نشست آن در پیوند با هیئت اجرایی جذب، و چهار کارگروه آن در پیوند با بررسی صلاحیت عمومی کسانی بوده است که درخواست جذب در ایرانداک داشته اند. در همین سال، پنج استاد در زمینه های گوناگون موضوعی در حال جذب بوده اند: دو استاد در حوزه سیاست گذاری علم و فناوری، یک استاد در حوزه مدیریت فناوری اطلاعات، یک استاد در حوزه مهندسی کامپیوتر، و یک استاد در حوزه مدیریت رسانه. آخرین مدرک تحصیلی همه استادان در حال جذب دکتری تخصصی بوده است.

نمودار ۱-۱۴. عملکرد هیئت اجرایی جذب اعضای هیئت علمی ایرانداک

۹-۱. خدمات‌های دانش‌بنیان

محصول‌ها و خدمات‌های دانش‌بنیان نقشی کلیدی در زیست‌پذیری نهادهای امروزی دارند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران نیز برای پیشبرد مأموریت‌ها و هدف‌های خود چندین خدمت دانش‌بنیان برای کاربرانش فراهم کرده است. این خدمات در سه گروه پژوهش و فناوری (نمودار ۱-۱۵)، اطلاعات و فناوری اطلاعات (نمودار ۱-۱۶)، و مشاوره و مدیریت (نمودار ۱-۱۷) دسته‌بندی شده‌اند.

اصطلاح‌نامه‌نگاری

نگارش آنتولوژی و هستان‌شناسی

پردازش زبان طبیعی

ساخت پیکره‌های متنی تخصصی بر پایه داده‌های علمی و فنی ایرانداک

آینده‌نگاری علم، فناوری، و نوآوری

راهکارهای هوش کسب‌وکار و ساخت داشبوردهای مدیریتی

شناخت نقشه راه فناوری

مرور سیستماتیک و متاآنالیز

تحلیل لاگ و رفتار کاربران

ترسیم ساختار انتشارات علمی و تحلیل روند پژوهش

تحلیل اطلاعات علمی و فنی

ارزیابی اثربخشی پژوهش‌ها با سنجه‌های جایگزین

طراحی و تحلیل پروتکل‌های پایه رمزنگاری کلید عمومی

طراحی و تحلیل پروتکل‌های امنیتی

طراحی و اجرای نظام‌های اشتراک منابع و همکاری سازمان‌ها

طراحی و برگزاری کارگاه‌های آموزشی تخصصی

پذیرش دانشجوی دکتری برای انجام طرح‌های پژوهشی تقاضامحور

نمودار ۱-۱۵. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: پژوهش و فناوری

طراحی و ساخت سامانه ثبت اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه نمایه سازی اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت سامانه اشاعه اطلاعات علمی و فناوریانه

طراحی و ساخت پایگاه های اطلاعات علمی و فناوریانه موضوعی

طراحی و ساخت دروازه های اطلاعات موضوعی کنترل کیفیت شده

طراحی و بهبود کیفیت داده ها در سامانه های اطلاعات

طراحی و راه اندازی مراکز اطلاعات علمی و فناوریانه سازمانی و موضوعی

تحلیل، طراحی، و ساخت وبسایت های سازمانی

دیجیتال سازی اسناد چاپی و ساخت آرشیو دیجیتال

نمایه سازی اسناد و اطلاعات علمی و فنی

اشاعه گزینشی اطلاعات

طراحی و ساخت سامانه های اطلاعات مکانی وب بنیاد

طراحی و ساخت سامانه های پیشنهاددهنده

طراحی و پیاده سازی الگوریتم های یادگیری ماشین در کاربردهای گوناگون

طراحی و ساخت سامانه های تحلیل کلان داده

داده کاوی

هوشمندی فناوری با روش های فناوری کاوی

طراحی و ساخت سامانه های هوش و تحلیل کسب و کار سازمانی

طراحی و ساخت سامانه های تشخیص تقلب

شخصی سازی محیط های یادگیری الکترونیکی

نشر الکترونیکی

طراحی و ساخت شبکه های اجتماعی حرفه ای تخصصی

طراحی و ساخت سامانه های مدیریت اطلاعات آزمایشگاهی

نمودار ۱-۱۶. خدمات های دانش بنیان ایرانداک: اطلاعات و فناوری اطلاعات

برنامه‌ریزی راهبردی: پیاده‌سازی و ارزیابی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع

پیاده‌سازی برنامه راهبردی با رویه‌های کاری

سیاست‌گذاری با رویکرد تفکر سیستمی

برنامه‌ریزی راهبردی بازار و طراحی سیستم توزیع؛

تحلیل و آسیب‌شناسی خدمات دولت الکترونیک

افزایش مشارکت سازمانی با بهره‌گیری از بازی‌وارسازی

مستندسازی و بهبود فرایندهای سازمانی

طرح‌ریزی و استقرار نظام مدیریت کیفیت بر پایه استاندارد ایزو ۹۰۰۱

طراحی مدل کسب‌وکار برای محصولات فناوری اطلاعات

مشاوره طرح‌های توجیهی فنی اقتصادی

مدیریت ریسک پروژه

مدیریت منابع انسانی

طراحی و راه‌اندازی سامانه‌های ارزیابی عملکرد سازمانی

مشاوره و ارزیابی مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان

مشاوره در زمینه اخلاق پژوهش

مشاوره در زمینه اخلاق فناوری اطلاعات و ارتباطات

نمودار ۱-۱۷. خدمات‌های دانش‌بنیان ایرانداک: مشاوره و مدیریت

۱۰-۱. جایزه‌ها

در پنجمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات برخی از محصول‌ها و خدمات‌های ایراندک جایزه گرفتند که نامشان در نمودار ۱-۱۸ آمده است.

**ایده
برگزیده**

سیستم بازیابی تحلیلی منابع پرسی

**محصول
برگزیده**

سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد

**محصول
شایسته تقدیر**

سامانه اینترنتی پیشینه پژوهش

نمودار ۱-۱۸. جایزه‌های گرفته‌شده ایراندک در سال ۱۳۹۶

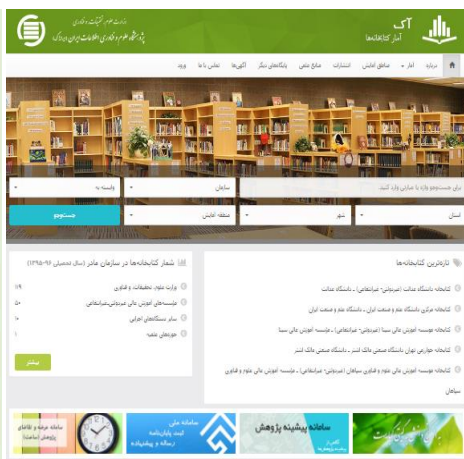
۱۱-۱. نوآوری

نوآوری در محصول‌ها و خدمات‌ها امری کلیدی در ایراندک است و نیروی انسانی آن می‌کوشد تا ایده‌های تازه و نوآورانه خود را به شکل محصول یا خدمتی برای برآورده‌سازی نیازهای ذی‌نفعان درآورد. در سال ۱۳۹۶ چندین محصول و خدمت نوآورانه به سیاهه محصول‌ها و خدمات‌های ایراندک افزوده شدند که در ادامه معرفی شده‌اند.

سامانه آمار کتابخانه‌ها

نام	سامانه آمار کتابخانه‌ها
نام کوتاه	آک
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان/ رایگان
نشانی	ak.irandoc.ac.ir

درباره

سامانه آک، آمار و اطلاعات کتابخانه‌ها را به کاربران می‌دهد که بر پایه آن بتوانند از خدمات کتابخانه‌ها بهتر بهره‌برداری کنند؛ همچنین، کاربران می‌توانند با جست‌وجوی کتابخانه‌ها بر پایه فیلدهای گوناگون و همچنین فیلترهای چندگانه به اطلاعات آنها دست یابند و برای مراجعه به هر یک از آنها تصمیم گیرند. این سامانه از سوی دیگر، آمار و اطلاعات بیشتری را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آنها در سال‌های گوناگون در زمینه‌های نیروی انسانی، زیرساخت، مجموعه، اعتبارات، و خدمات برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد. همچنین، سیاست‌گذاران می‌توانند از این اطلاعات برای تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع یا ارزیابی بهره‌برند. این سامانه نخستین سامانه ایراندک است که آمار را در چارچوب «سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران و مناطق ده گانه آن» نیز در دسترس کاربران می‌گذارد. گفتنی است پیش از این «گزارش‌هایی از آمار کتب و مجلات کتابخانه معارف» در سال ۱۳۰۷ یا «آمار کارمندان اداره کتابخانه ملی در سال ۱۳۲۴» که هم‌اکنون در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شوند، از نخستین کوشش‌ها در زمینه تولید آمار کتابخانه‌ها به‌شمار می‌روند. ولی «نظری اجمالی به آمار کتابخانه‌های کشور» در شش صفحه، شاید نخستین کار ساخت‌یافته در این زمینه باشد که در سال ۱۳۵۳ چاپ شده است.

شبکه ارتباط پژوهشی در نسخه تازه گنج

نام	شبکه ارتباط پژوهشی در گنج
نام کوتاه	شبکه ارتباط پژوهشی
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	Ganj-beta.irandoc.ac.ir

درباره

با افزودن قابلیت آمار، همه آمارهای درپوند با پایگاه «گنج» تازه همانند شمار مدارک بر پایه موضوع، پدیدآور، سازمان، و... در نمودارهای دایره‌ای، خطی، و میله‌ای برای کاربران در دسترس است. «ارتباط پژوهشی» یکی از امکانات ویژه نسخه تازه است که مانند یک کارنامه تصویری کار می‌کند. این امکان برای پدیدآوران، سازمان‌ها، موضوع‌ها، و کلیدواژه‌ها پیاده‌سازی شده است. گراف همکاری (ارتباط علمی میان پژوهشگران گوناگون با هم)، گراف پیوندها (ارتباط میان موجودیت‌های گوناگون با هم مانند موضوع با سازمان، سیاهه / نمونه مدارک، نمودارهای آماری (همانند بخش آمار)، و ابر کلیدواژه‌ای از ویژگی‌های این بخش تازه است. برای سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد نیز بخش آمار طراحی شده و دربردارنده سه سطح دسترسی است، که در پایین‌ترین سطح آن کاربران بدون نیاز به ورود به سامانه یا احراز دسترسی ویژه‌ای می‌توانند از منوی اصلی سامانه با کلیک بر روی پیوند «آمار» به بخش یادشده وارد شوند و گزارش‌ها و اطلاعاتی مانند شمار مدارک (پایان‌نامه / رساله و پیشنهاد) ثبت شده بر پایه گروه تحصیلی، تاریخ تصویب / دفاع، زمان ثبت در سامانه، زبان مدرک، وضعیت تقاضامحوری، مؤسسه آموزشی / پژوهشی، و ... در چارچوب نمودارهای گرافیکی و جدول با امکان دریافت پرونده اکسل ببینند.

سامانه عرضه و تقاضای پژوهش

نام	سامانه عرضه و تقاضای پژوهش
نام کوتاه	ساعت
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	saat.irandoc.ac.ir

درباره

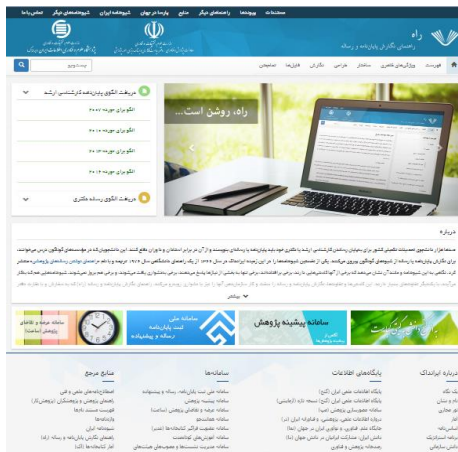
یکی از سیاست‌های کلی کشور، تقاضامحور ساختن پژوهش‌ها و کاربردی کردن دستاوردهای آنها و همچنین پیوند میان صنعت و دانشگاه است. برای انجام بهتر این سیاست، سامانه «ساعت» در ایرنداک طراحی و راه‌اندازی شد. این سامانه، پیوندگاهی است میان درخواست‌کنندگان و عرضه‌کنندگان پژوهش کشور که افزایش بهره‌وری ملی را با شبکه‌سازی میان نیازها و پژوهش‌ها دنبال می‌کند. «ساعت» در گام نخست، پیوند میان پارساها را با نیازهای پژوهشی سازمان‌ها برپا می‌کند. این پیوند با یک پایگاه روزآمد و جامع از تقاضای پژوهش (نیازها و حمایت‌ها) و عرضه پژوهش (توانمندی‌ها و نیاز به حمایت) پشتیبانی می‌شود. سازمان‌ها می‌توانند در این سامانه، درخواست‌ها و حمایت‌های خود را به آگاهی پژوهشگران برسانند که محور و موضوع پژوهش، تأمین منابع مالی، خدمات مشاوره، تأمین تجهیزات و سخت‌افزار، تأمین اطلاعات، و مانند آنها را دربردارد. از سوی دیگر، دانشجویان نیز می‌توانند توانمندی‌ها و گرایش‌های پژوهشی خود را به همراه حمایت‌هایی که برای پیگیری آنها نیاز دارند، به آگاهی سازمان‌ها برسانند. اجرای آزمایشی «ساعت» از تیر ۱۳۹۶ آغاز شد تا پایان سال، بیش از ۳۲۲۰ پژوهشگر و ۱۶۲ سازمان در آن نام‌نویسی کردند. سازمان‌های عضو نیز ۵۳۰ فراخوان و ۴۱۵۰ عنوان پژوهش را در «ساعت» بارگذاری نمودند.

سامانه راهنمای نگارش پایان نامه و رساله

نام	راهنمای نگارش پایان نامه و رساله
نام کوتاه	راه
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	rah.irandoc.ac.ir

درباره

صدها هزار دانشجویان برای پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پایان نامه یا رساله بنویسند. این دانشجویان که در مؤسسه های گوناگون درس می خوانند، برای نگارش پایان نامه یا رساله از شیوه های گوناگون پیروی می کنند. یکی از نخستین شیوه نامه ها را در این زمینه ایرانداک در سال ۱۳۶۶ از یک راهنمای دانشگاهی سال ۱۹۷۶ ترجمه و با نام «راهنمای نوشتن رساله های پژوهشی» منتشر کرد. نگاهی به این شیوه نامه و مانند آن نشان می دهد که برخی از آنها کاستی هایی دارند، برخی برافتاده اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می دهند، برخی به دشواری یافت می شوند، و برخی نیز بروز نمی شوند. شیوه نامه هایی نیز که به کار می آیند، با یکدیگر تفاوت های بسیار دارند. این کاستی ها و تفاوت ها، نگارش پایان نامه و رساله را سخت و کار سازمان دهی آنها را نیز با دشواری روبرو می کند. راهنمای نگارش پایان نامه و رساله (راه) که به سفارش و با نظارت دفتر سیاست گذاری و برنامه ریزی امور پژوهشی (معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف) درست شده است، یک شیوه یکسان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی کشور می گذارد که با پیروی از آن، پایان نامه ها و رساله های یک دست نوشته شوند. افزون بر راهنمای نگارش، «تمپل» های واژه پرداز «ورد» در دسترس گذارده شده اند.

سامانه ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها

نام	ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها
نام کوتاه	رَف
سال راه‌اندازی	۱۳۹۷
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	raf.irandoc.ac.ir

درباره

ارزیابی کیفیت، یکی از رویکردهای کلیدی در بهبود خدمات سازمان‌هاست. کتابخانه‌ها نیز همچون سازمان‌هایی که دسترسی کاربران را به اطلاعات سازمان‌یافته فراهم می‌سازند، برای بهبود خدمات و پیشبرد مأموریت خود نیاز به ارزیابی همیشگی کیفیت خدمات خود با سنجش رضایت کاربران دارند. یکی از مدل‌هایی که در سراسر جهان برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها به کار می‌رود، «لایب کوآل» است. ایرانداک سامانه «رَف» را بر پایه این مدل برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها طراحی کرده است که کارکردی دو سویه دارد. از یک سو، این سامانه دیدگاه کاربران و روند آن را در سال‌های گوناگون به کتابخانه‌ها ارائه می‌کند تا بتوانند از خدمات کتابخانه‌های خود ارزیابی بهتری داشته باشند و آن را در زمینه‌های زیر به کار برند: کمال‌جویی در خدمات کتابخانه؛ درک بهتر انتظار کاربران از کیفیت خدمات کتابخانه؛ شناخت روندهای بازخورد کاربران از خدمات کتابخانه؛ مقایسه خدمات با کتابخانه‌های دیگر؛ شناسایی بهبودهای کلیدی در خدمات کتابخانه؛ و پیشبرد مهارت تحلیل در کارشناسان و مدیریت کتابخانه برای کاربربست یافته‌های ارزیابی. «رَف» از سوی دیگر، اطلاعات ارزشمندی را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آن در سال‌های گوناگون برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد که بر پایه آن تصمیم‌های بهتری بگیرند.

رصدخانه پژوهش و فناوری

رصدخانه پژوهش و فناوری	نام
رصدخانه	نام کوتاه
۱۳۹۶	سال راهاندازی
ایرانداک	ناشر
محدود	دسترسی
rasad.irandoc.ac.ir	نشانی

درباره

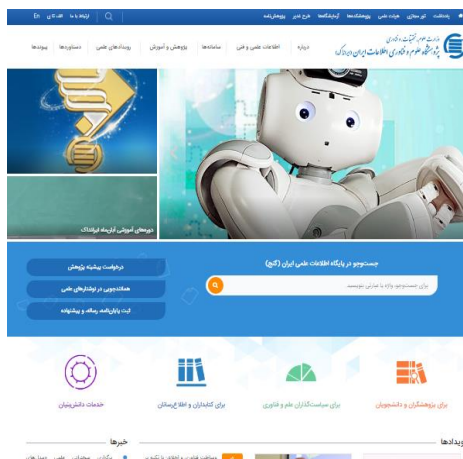
رصدخانه پژوهش و فناوری، نخستین کانون برخط برای کمک به سیاست گذاران علم، پژوهش، و فناوری کشور با مقایسه، گزارش گیری، و پیگیری روند تغییرات اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناورانه است. رصدخانه پژوهش و فناوری از گنجینه اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) بهره می برد که در نزدیک به نیم سده گردآوری، سازمان دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور به دست آورده است. رصدخانه پژوهش و فناوری دارای داشبوردهای گوناگونی است که هر یک، بخشی از این اطلاعات و کنش های پژوهشگران کشور را بازنمایی می کند. رصدخانه پژوهش و فناوری داشبوردهای زیر را به عنوان ابزارهای مدیریتی و تصمیم یار دربردارد:

- ☐ داشبورد پارسا: اطلاعات پایان نامه ها، رساله ها، و پیشنهاد (دسترسی محدود)؛
- ☐ داشبورد طرح های پژوهشی (دسترسی محدود)؛
- ☐ داشبورد پارساگر: گزیده اطلاعات پایان نامه ها و رساله ها بر پایه گروه های آموزشی؛
- ☐ داشبورد همانندجو: یافته های همانندجویی در نوشتارهای علمی (دسترسی محدود).

سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات

نام	سامانه ویرایش و سازماندهی اطلاعات
نام کوتاه	-
سال راهاندازی	۱۳۹۴
ناشر	ایراندک
دسترسی	محدود
نشانی	-

درباره

مدیریت اطلاعات علم و فناوری دارای فرایندهای گوناگونی است که سه فرایند کلیدی آن را ثبت، سازماندهی، و اشاعه اطلاعات دربرمی گیرد. سازماندهی اطلاعات از فرایندهایی است که جست و جوی آسان و بازیابی مؤثر اطلاعات را در پی دارد. اطلاعات بدون سازماندهی کاربرد خود را از دست می دهد. برای سازماندهی اطلاعات می توان آن را نمایه سازی کرد. نمایه سازی؛ اطلاعات را تحلیل، طبقه بندی، و قابل بازیابی می کند. هدف از نمایه سازی اطلاعات، دسترسی بهتر و تندتر به اطلاعات است که از دو راه انجام می شود؛ نخست، توصیف ویژگی های ظاهری مدرک و دوم، تحلیل و بازنمایی محتوای آن. نمایه سازی حرفه ای با کاربرد زبان طبیعی یا واژگان کنترل شده، محتوای مدرک را به اصطلاحات نمایه ای تبدیل می کند. این گونه نمایه سازی به شیوه های استاندارد و همخوانی با سیاست هایی از پیش تعیین شده در چارچوب یک نظام نیاز دارد. برون داد نمایه سازی، حلقه پیوند میان تولیدکنندگان و کاربران اطلاعات را درست می کند. نمایه سازی اطلاعات به بازیابی درست اطلاعات کمک می کند و بدون آن، بسیاری از اطلاعات بازیابی نمی شود. با نمایه سازی، یک مدرک در میان شمار بسیاری از مدارک همانند به آسانی بازیابی خواهد شد. این سامانه با سامانه های کلیدی دیگر مدیریت اطلاعات مانند ثبت و اشاعه یکپارچه است.

آزمایشگاه سامانه های تصمیم یار

نام	آزمایشگاه سامانه های تصمیم یار
نام کوتاه	-
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	-
نشانی	irandoc.ac.ir/laboratories/dss

درباره

آزمایشگاه سامانه های تصمیم یار با هدف انجام پژوهش های کاربردی و توسعه ای در راستای کاربرست فناوری اطلاعات، و با پشتیبانی دانش سامانه های اطلاعاتی، داده کاوی، تحلیل اطلاعات، هوش مصنوعی، و مهندسی نرم افزار کار می کند. در این آزمایشگاه سامانه های تصمیم یار در سطح های گوناگون دربرگیرنده کلان و ملی، سازمانی و مدیریتی، و همچنین کاربردهای فردی طراحی و توسعه داده می شوند. کارهای آزمایشگاه برای حل چالش های کلیدی کشور، پاسخ گویی به تقاضای بازار و با هدف گسترش نرم افزارهای کاربردی در چارچوب سامانه های پشتیبان تصمیم در سطح های گوناگون، ساماندهی می شوند. از هدف های این آزمایشگاه را می توان گسترش و کاربرست دانش تصمیم گیری داده محور؛ توسعه سامانه های تصمیم یار در سطح های کلان و راهبردی ملی؛ گسترش داشبوردهای مدیریتی برای کمک به مدیران در سطح های گوناگون سازمان؛ به کارگیری داده های علم و فناوری برای کمک به مدیریت کلان کشور؛ گسترش سامانه های مدیریت دانش در سطح ملی و سازمانی؛ گسترش سامانه های تصمیم یار با کاربرد شبیه سازی برای پیش بینی آینده و آموزش مدیران؛ به کارگیری تکنیک های بازی وار سازی برای گسترش سامانه های تصمیم یار آموزشی و عملیاتی؛ و کاربرد تکنیک ها و مدل های کیفیت داده در داده های علم و فناوری نام برد.

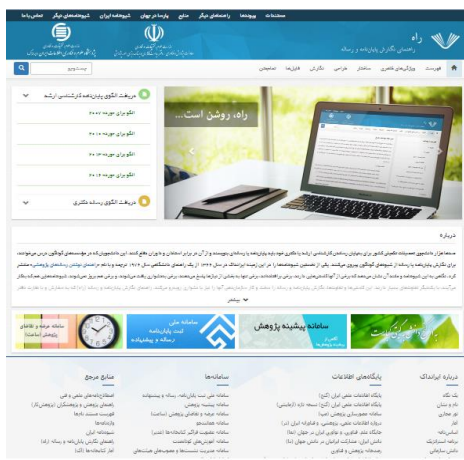

۱۲-۱. سامانه‌های پشتیبان پژوهش

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) در راستای دستیابی به برخی از مأموریت‌هایش چندین سامانه را برای پشتیبانی از پژوهش در کشور طراحی و راهاندازی کرده است. کاربران این سامانه‌ها بیشتر دانشجویان و استادان هستند. در ادامه به برخی از آنها اشاره شده است.

سامانه راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله

نام	راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله
نام کوتاه	راه
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان/رایگان
نشانی	rah.irandoc.ac.ir

درباره

صدها هزار دانشجو برای پایان رساندن کارشناسی ارشد یا دکتری خود باید پارسا بنویسند. این دانشجویان برای نگارش پارسا از شیوه‌های گوناگون پیروی می‌کنند. یکی از نخستین شیوه‌نامه‌ها را در این زمینه ایرنداک در سال ۱۳۶۶ از یک راهنمای دانشگاهی سال ۱۹۷۶ ترجمه و با نام «راهنمای نوشتن رساله‌های پژوهشی» منتشر کرد. نگاهی به این شیوه‌نامه و مانند آن نشان می‌دهد که برخی از آنها کاستی‌هایی دارند، برخی برافزاده‌اند، برخی تنها به بخشی از نیازها پاسخ می‌دهند، برخی به دشواری یافت می‌شوند، و برخی هم بروز نمی‌شوند. این کاستی‌ها و تفاوت‌ها، نگارش پارسا را سخت و کار سازمان‌دهی آنها را نیز با دشواری روبرو می‌کند. راهنمای نگارش پایان‌نامه و رساله (راه) که به سفارش و با نظارت دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی امور پژوهشی (معاونت پژوهش و فناوری وزارت عتف) درست شده است، یک شیوه یکسان، جامع، و بروز در دسترس همه دانشجویان می‌گذارد که با پیروی از آن، پارسی یک‌دستی نوشته شود.

راهنمای پژوهش و پژوهشگران

نام	راهنمای پژوهش و پژوهشگران
نام کوتاه	پژوهش کار
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	research.irandoc.ac.ir

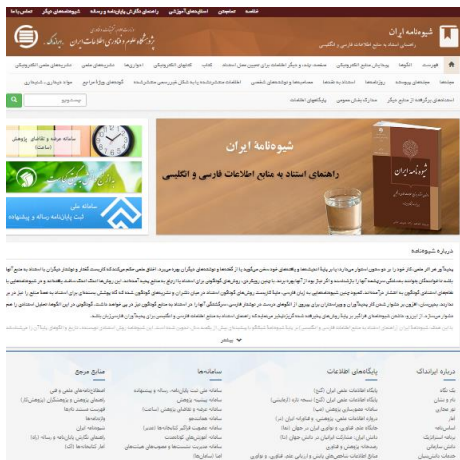
درباره

پژوهش‌ها باید بتوانند چالش‌های واقعی را طرح و حل کنند و به نیازهای دانشی و فناوریانه صنایع و خدمات گوناگون در کشور پاسخ دهند. ولی در عمل گاه چنین نمی‌شود. برخی از پژوهش‌ها به جای سوخت‌رسانی پیشرفت و حل چالش‌های کشور، سوخت آن را هدر می‌دهند. به دلیل نبود منبعی فراگیر و با دسترسی آسان و همگانی برای بالابردن کیفیت و آموزش پژوهش‌ها، پژوهشگران، و دست‌اندرکاران پژوهش، ایرانداک «پژوهش کار» را راه‌اندازی کرد. «پژوهش کار» سامانه‌ای برای یادگیری، آموزش، و ارزیابی پژوهش برای همه کسانی است که درگیر کار پژوهش، داوری پژوهش، راهنمایی پژوهش، نشر پژوهش، و تجاری‌سازی پژوهش هستند و می‌خواهند از خود، دانشگاه، یا نشریه‌شان آغاز کنند. با «پژوهش کار» امکان یادگیری و آموزش پژوهش در یک ایستگاه شذنی است. پژوهشگران و استادان راهنما و داور می‌توانند «پژوهش کار» را برای انجام پژوهش، هدایت پژوهش، ارزیابی پژوهش، و آموزش چگونگی ارتقای پژوهش به کار برند. نشریه‌ها می‌توانند آن را برای راهنمایی نویسندگان و داوران مقاله‌ها به کار برند. سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان پژوهش می‌توانند آن را به عنوان پایه‌ای برای بازبینی استانداردهای پژوهش، نشر، و ارتقای علمی استادان و پژوهشگران به کار برند.

راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی

نام	راهنمای استناد به منابع اطلاعات
نام کوتاه	شیوهنامه ایران
سال راهاندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	imos.irandoc.ac.ir

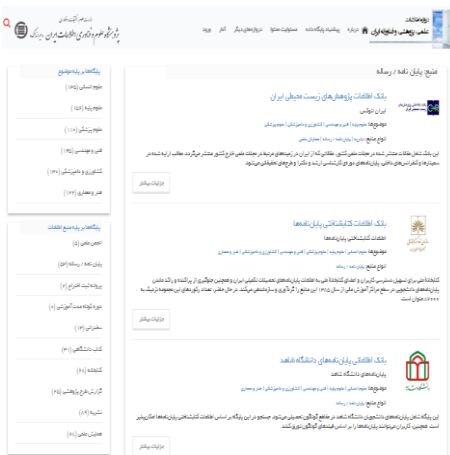
درباره

پدیدآور هر اثر علمی، کار خود را بر دو ستون استوار می‌دارد؛ یا بر پایه اندیشه‌ها و یافته‌های خود سخن می‌گوید یا از گفته‌ها و نوشته‌های دیگران بهره می‌برد. اخلاق علمی حکم می‌کند که کاربر گفتار و نوشتار دیگران با استناد به منبع آنها باشد تا خوانندگان بتوانند به سادگی سرچشمه آنها را بازشناسند و اگر نیاز بود از آنها بهره‌برند. با چنین رویکردی، روش‌های گوناگونی برای استناد یا ارجاع به منابع پدید آمده‌اند. این روش‌ها اندک اندک ساخت یافته‌اند و در شیوه‌نامه‌هایی با نظام‌های استنادی گوناگون به انتشار درآمده‌اند. کمبود چنین شیوه‌نامه‌هایی به زبان فارسی، مایه کاربرست روش‌های گوناگون استناد در میان ناشران و نشریه‌های گوناگون شده که گاه پوشش بسنده‌ای برای استناد به همه منابع را نیز دربر ندارند. از این رو، داشتن شیوه‌نامه‌ای فراگیر بر پایه روش‌های پذیرفته‌شده گریزناپذیر می‌نماید که راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی برای پدیدآوردن فارسی‌زبان باشد. با این هدف، شیوهنامه ایران (راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی) بر پایه شیوهنامه شیکاگو با پیشینه‌ای بیش از یک‌صد سال، تدوین شده است. این شیوهنامه روش استنادی نویسنده — تاریخ و الگوهای پایه آن را می‌شناساند که روشی فراگیر و آسان است. افزون بر این، چگونگی استناد به منابع گوناگون چاپی و الکترونیکی و نمونه‌های آن را نشان می‌دهد.

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران

نام	دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران
نام کوتاه	دَر
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	dar.irandoc.ac.ir

درباره

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه ایران (در) نخستین دروازه اطلاعات علمی در ایران است که در مهر ۱۳۹۶ با بیش از دویست پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه راه اندازی شد. این دروازه از یک سو دست یابی پژوهشگران را به پایگاه های داده آسان می کند و از سوی دیگر به سیاست گذاران علم و فناوری نمایی فراگیر از وضعیت این پایگاه ها را نشان می دهد. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه پیوند به پایگاه های داده گوناگون را با مدارکی مانند پایان نامه ها، رساله ها، نشریه ها، گزارش طرح های پژوهشی، کتابخانه های دانشگاهی، همایش ها، کتاب های دانشگاهی، و انجمن ها در رشته های اصلی و فرعی فراهم می سازد. این دروازه، پایگاه های داده را در وب، بر پایه نیاز کاربران در چارچوب ها و موضوع های کاربردی، با بهبود شیوه ارائه و کیفیت خدمات و همچنین با افزایش دسترسی پذیری و کاربرد پذیری در درگاهی ارزشمند برای استادان، دانشجویان، و پژوهشگران باز نمایی می کند.

۱۳-۱. اخلاق و درستی پژوهش

اخلاق و درستی انجام، بخش جداناپذیر از پژوهش به شمار می‌رود که باید در کانون توجه پژوهشگران، دانشجویان، و استادان باشد. برای پشتیبانی از درستی انجام پژوهش‌های ایرانیان، ایرانداک خدماتی طراحی و راه‌اندازی کرده است که می‌توانند در این زمینه کارآمد باشند. در ادامه به دو خدمت کلیدی ایرانداک در زمینه اخلاق و درستی پژوهش اشاره می‌شود.

کانون درستی و اخلاق پژوهش

نام	کانون درستی و اخلاق پژوهش
نام کوتاه	کیان
سال راه‌اندازی	۱۳۹۳
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	kian.irandoc.ac.ir

درباره

کانون درستی و اخلاق پژوهش ایران (کیان) با هدف رواج و گسترده اصول درستی و اخلاقی پژوهش در ایران با همکاری گروه اخلاق اطلاعات انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران و مرکز تحقیقات و سیاست علمی کشور راه‌اندازی شده است. «کیان» می‌کوشد تا از راه‌های تهیه منابع آموزشی مانند رهنمودهای اخلاق پژوهش و نشر، برگزاری نشست‌ها و رویدادهای علمی، انتشارات، همکاری با مجامع علمی، و دیگر فعالیت‌های علمی، اصول علمی اخلاق پژوهش را در میان جامعه علمی کشور بگستراند.

سامانه همانندجو

نام	سامانه همانندجو
نام کوتاه	همانندجو
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	محدود/آبونمانی
نشانی	tikservice.irandoc.ac.ir

درباره

ایراندک برای اجرای سیاست های کلی علم و فناوری و در پاسخ به خواست جامعه علمی کشور برای گسترش اخلاق علمی و پشتیبانی از مالکیت فکری و معنوی و همچنین پیشگیری از بدرفتاری های علمی، به ویژه سایه نویسی و دستبرد علمی در تدوین پایان نامه ها و رساله های تحصیلات تکمیلی، سامانه «همانندجو» را با پشتوانه متن کامل و در حال افزایش بیش از ۱۰۰ هزار عنوان از تازه ترین پایان نامه ها و رساله ها (۱۳۸۷-۱۳۹۵) راه اندازی کرده است. همانندجویی در نوشتار پایان نامه ها و رساله ها، گامی در کمک به نگه داشتن حقوق پدیدآوران و گسترش علم و فناوری و زمینه سازی برای دسترسی آزاد همگان به اطلاعات است. «همانندجو» با جست و جوی خودکار در متن کامل پایان نامه ها و رساله های موجود در ایراندک، نوشته های همانند را بازایی و اندازه همانندی و منبع اطلاعات همانند را نمایش می دهد. بر پایه آیین نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان نامه ها، و رساله های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/و تاریخ ۱۳۹۵/۹/۶ ابلاغ شماره ۱۱/۱۹۸۰۹۷ تاریخ ۱۳۹۵/۹/۷) دو وظیفه ثبت و همانندجویی پایان نامه ها، رساله ها، و پیشنهادها بر دوش دانشگاه ها، پژوهشگاه ها، و مؤسسه های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت عتف گذارده شده است.

سهم تاج اطلاعات (تپا) در

- نگهداری و بروزرسانی پایگاه «گنج» با بیش از یک میلیون رکورد، ۶۰۲ هزار کاربر، نزدیک چهار میلیون بازدید سالانه، و بیش از ۲۶۰ هزار کاوش روزانه؛
- ثبت ۹۴ پارسا و ۳۸ پیشنهاد در روز در سامانه ملی «ثبت»؛
- همکاری ۳۵۰ مؤسسه آموزش عالی با ایرانداک برای ساخت آرشیو ملی پارسا؛
- بهره‌برداری ۱۸ هزار تن از تالار کاوش؛
- پاسخ‌گویی نزدیک به ۴۵۰ هزار درخواست پیشینه پژوهش؛
- نام‌نویسی ۲۵۶ مؤسسه و نزدیک به ۲۳ هزار تن در سامانه «هماندجو» و گذر شمار درخواست‌های سامانه از ۱۵ هزار؛
- نگهداری و بروزرسانی ۱۱ اصطلاح‌نامه تخصصی با ۱۱۰ هزار اصطلاح؛
- پدیدآوری ارزش افزوده و تحلیل اطلاعات و ساخت و بروزرسانی ده‌ها پایگاه، سامانه، و داشبورد اطلاعاتی.

۲. مدیریت اطلاعات علم و فناوری

مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک با شعار «به از گنج دانش به گیتی کجاست» انجام می‌شود. فراهم‌آوری، سازمان‌دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل و اشاعه اطلاعات و مدارک علمی و فناوری کشور و همچنین اطلاعات پشتیبان آنها از کارهای کلیدی در مدیریت اطلاعات علم و فناوری هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری با فراهم‌آوری و ثبت اطلاعات آغاز می‌شود و با اشاعه آن به کاربران به پایان می‌رسد. در این میان نیز گام‌های بسیاری انجام می‌شوند که گاه در همین فرایند و گاه پشتیبان آن هستند. مدیریت اطلاعات علم و فناوری در ایرانداک به سال ۱۳۴۷ بازمی‌گردد. اکنون این مأموریت ایرانداک در معاونت اطلاعات علم و فناوری ایران و با پشتیبانی سخت‌افزاری، نرم‌افزاری، و شبکه‌ای مرکز فناوری اطلاعات انجام می‌شود.

۱-۲. ثبت و فراهم‌آوری اطلاعات

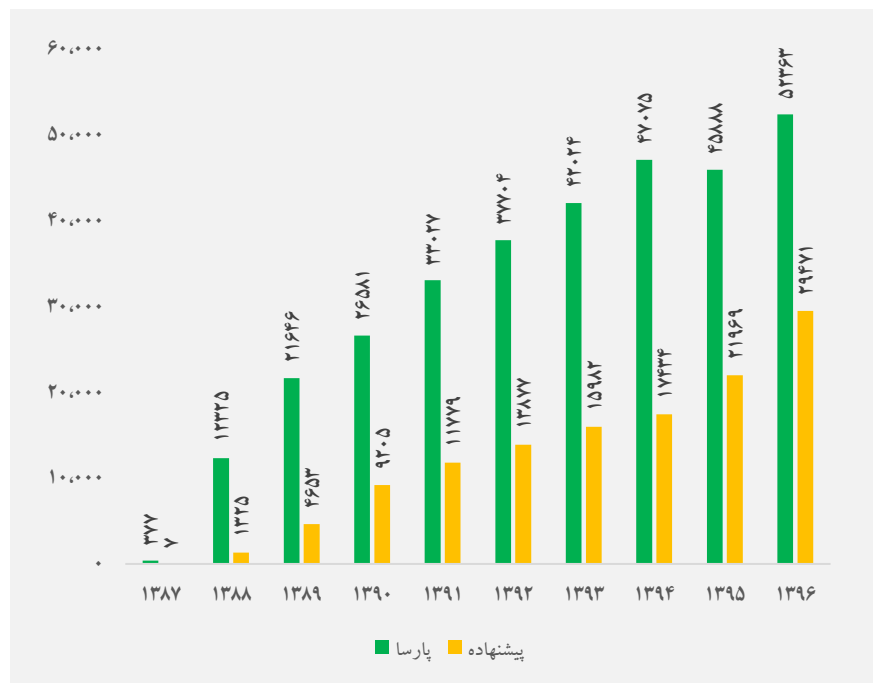
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) کار مدیریت اطلاعات علم و فناوری را از سال ۱۳۴۷ آغاز کرد و افزون بر اطلاعات جاری، اطلاعات پیش از آن را نیز سازمان داد. دستاوردهای این کار در سامانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات و منابع مرجع ارائه می‌شوند. نخستین بار بر پایه بخش‌نامه شماره ۱۲۲۳۸/۸۹/۴۳ تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۰ وزیر علوم، تحقیقات، و فناوری و برای تکمیل پوشش پایگاه اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسا)، بهبود دسترسی به این منابع، و پیشگیری از دوباره‌کاری در پژوهش‌های دانشگاهی؛ همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری کشور باید یک نسخه از این مدارک را در اختیار ایرانداک بگذارند و از آنان خواسته شده است که «صدور گواهی فراغت از تحصیل، به اعلام وصول پایان‌نامه دانش‌آموخته» از ایرانداک سپرده شود. ایرانداک برای آسان‌سازی این فرایند، سامانه ثبت پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها (ثبت) را به نشانی SABT.IRANDOC.AC.IR در اختیار دانشجویان کشور گذاشته است که در آن، ثبت اطلاعات پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی کشور انجام می‌شود. به‌تازگی نیز آیین‌نامه ثبت و اشاعه پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌های تحصیلات تکمیلی و صیانت از حقوق پدیدآوران در آنها (شماره ۱۹۵۹۲۹/۱ و تاریخ ۱۳۹۶/۹/۶) از همه دانشگاه‌ها، پژوهشگاه‌ها، و مراکز آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری دولتی و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری خواسته است که فایل تمام‌متن این مدارک را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) ثبت و همانندجویی کنند. دانشجویان پس از پذیرش پیشنهاد، به این سامانه مراجعه و اطلاعات پیشنهاد خود را ثبت و شناسه ره‌گیری دریافت می‌کنند. پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نیز پس از ثبت و بارگذاری فایل تمام‌متن و تأیید ایرانداک، آماده پذیرش دانشگاه می‌شوند. دریافت شناسه ره‌گیری به‌منزله ثبت پایان‌نامه یا رساله در سامانه است و دانشجو باید آن را برای گام‌های بعدی به آگاهی مؤسسه محل تحصیل برساند. سپس دانشگاه وارد سامانه می‌شود و اطلاعات دانشجو را بررسی و اگر تأیید کند، ثبت پایان می‌یابد.

نسخه دوم سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاد با تغییرات بنیادین و امکانات ویژه در پنجم آبان ۱۳۹۶ به‌دست معاون وزیر عطف و رئیس سازمان امور دانشجویان رونمایی شد و نخستین پایان‌نامه و پیشنهاد در تاریخ ۱۹ آبان ۱۳۹۶ در آن به ثبت رسید. در نسخه تازه این سامانه، دانشجویان می‌توانند پایان‌نامه کارشناسی ارشد و رساله دکتری و پیشنهاد آنها را با یک نام کاربری ثبت نمایند. بیشتر فیلدهای

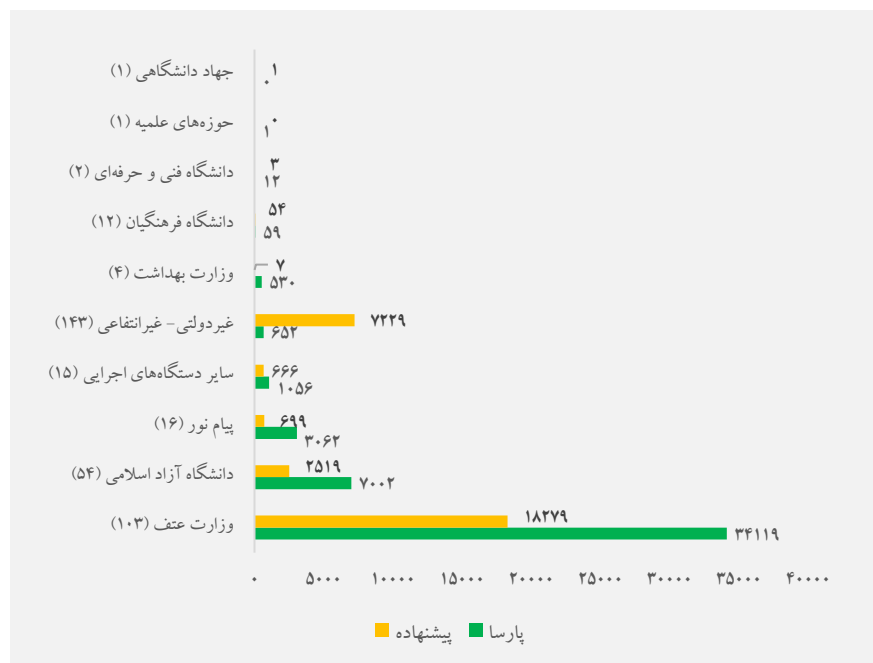
سامانه برای تضمین کیفیت داده‌ها، از پیش تعریف شده و از سیاهه‌های گوناگون قابل انتخاب هستند و نیازی به وارد کردن آنها نیست. افزون بر این، کاربران همیشه می‌توانند وضعیت مدارک ثبت شده خود را پایش کنند و امکان ویرایش اطلاعات ثبتی تا پیش از تأیید مؤسسه نیز برای آنها فراهم است. در نسخه تازه، فایل تمام متن پایان نامه‌ها و رساله‌ها را ایرانداک کنترل می‌کند و پس از ارائه کد ره‌گیری به دانشجو، فایل‌های فرستاده شده را کارشناسان ایرانداک تأیید می‌کنند و سپس به تأیید مؤسسه‌ها می‌رسد. پس از تأیید، مدرک برای سازمان‌دهی به سامانه ویرایش و سازمان‌دهی می‌رود و پس از انجام فرایند سازمان‌دهی، در سامانه اطلاعات علمی ایران (گنج) به نشانی GANJ.IRANDOC.AC.IR در اختیار همگان گذاشته می‌شود. در نمودار ۱-۲ روند ثبت پارسا و پیشنهاد از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۳۹۶ نشان داده شده است.

نمودار ۱-۲. روند ثبت پارسا و پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

پیش از آغاز کار سامانه ثبت، گردآوری پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها دستی بود و شمار همه آنها به ۱۱۰ هزار می‌رسید که پس از آغاز به کار این سامانه، فایل‌های الکترونیکی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در سامانه بارگذاری شدند. گفتنی است از سال ۱۳۸۷ تا پایان سال ۱۳۹۶ بیش از ۲۵۷ هزار نسخه چاپی پارسا نیز به ایرانداک فرستاده شدند. تا پایان سال ۱۳۹۶ بیش از ۳۵۰ هزار نسخه چاپی پارسا در آرشیو ملی پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها نگهداری می‌شوند. افزون بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، در آرشیو ایرانداک منابع ارزشمند و بی‌مانند دیگری نیز هستند. این آرشیو دربردارنده نزدیک به ۳۵۰ هزار پارسای دانشجویان مؤسسه‌های ایرانی، ۴۰ هزار پارسای دانشجویان ایرانی مؤسسه‌های خارجی، ۲۵ هزار گزارش دولتی، ۱۵ هزار جلد مقاله نشریه‌های فارسی، و سه هزار جلد مقاله همایش‌ها است. در نمودار ۲-۲ شمار مؤسسه‌های وابسته به نهادهای گوناگون و اندازه مشارکت آنها در ثبت پارسا و پیشنهاد تا پایان ۱۳۹۶ نشان داده شده است. ۱۰۳ مؤسسه وابسته به وزارت عتف بیشترین شمار پارسا و پیشنهاد را در سامانه ثبت داشتند.

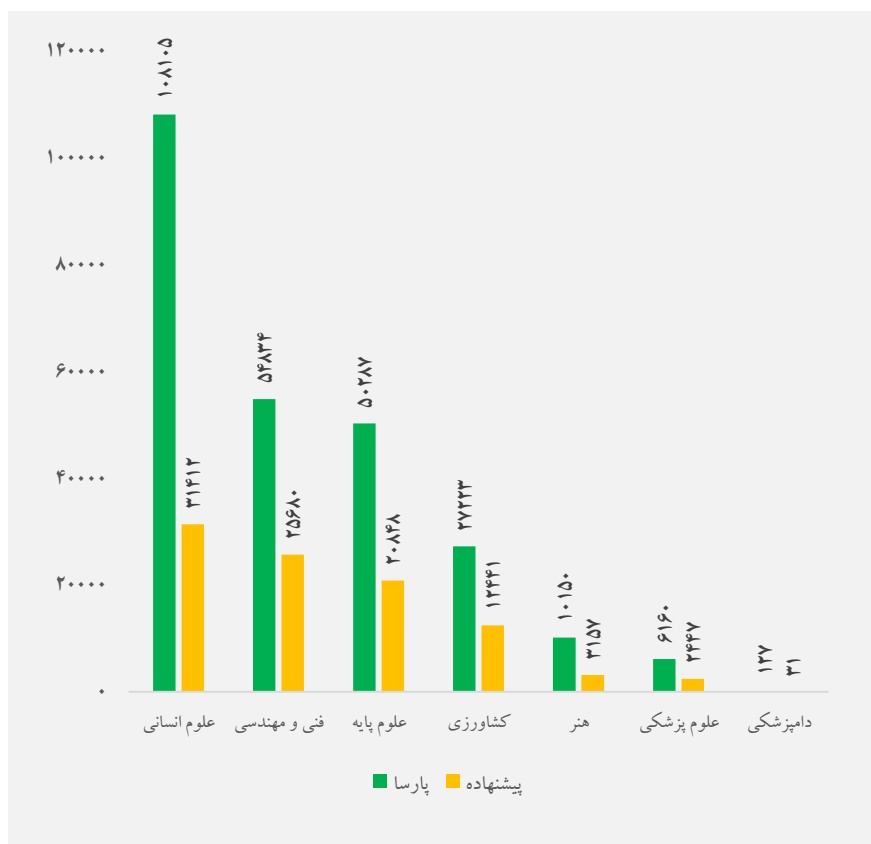

نمودار ۲-۲. اندازه مشارکت مؤسسه‌ها در سامانه ثبت ایرانداک

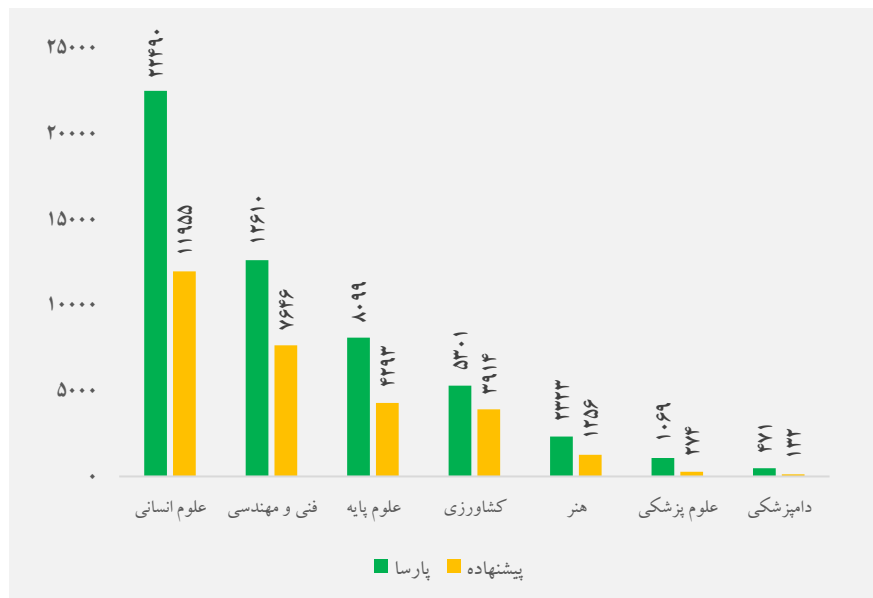

دوره کارشناسی ارشد با ۴۶۹۶۷ پارسا در سال ۱۳۹۶ بیشترین فراوانی را در سامانه ثبت دارد. دوره‌های دکتری تخصصی با ۴۶۳۴۴، دکتری حرفه‌ای با ۶۹۴۴، دستیاری تخصصی بالینی با ۳۹۴، دستیاری تخصصی غیربالینی با ۲۳، و دوره «ام. پی. اچ.» با شش پارسا در جایگاه‌های بعدی هستند. از دیدگاه موضوعی نیز گروه علوم انسانی بیشترین فراوانی را در ثبت پارسا و پیشنهاد دارد. در نمودار ۲-۳ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۳۹۶ و در نمودار ۲-۴ فراوانی ثبت پارسا در گروه‌های گوناگون موضوعی در ۱۳۹۶ آمده است.

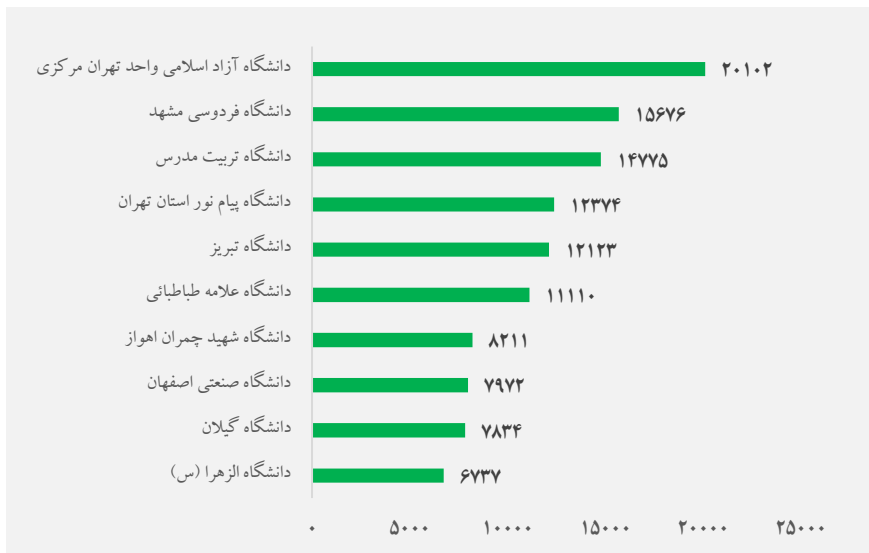

نمودار ۲-۳. فراوانی ثبت پارسای گروه‌های گوناگون موضوعی تا پایان ۱۳۹۶

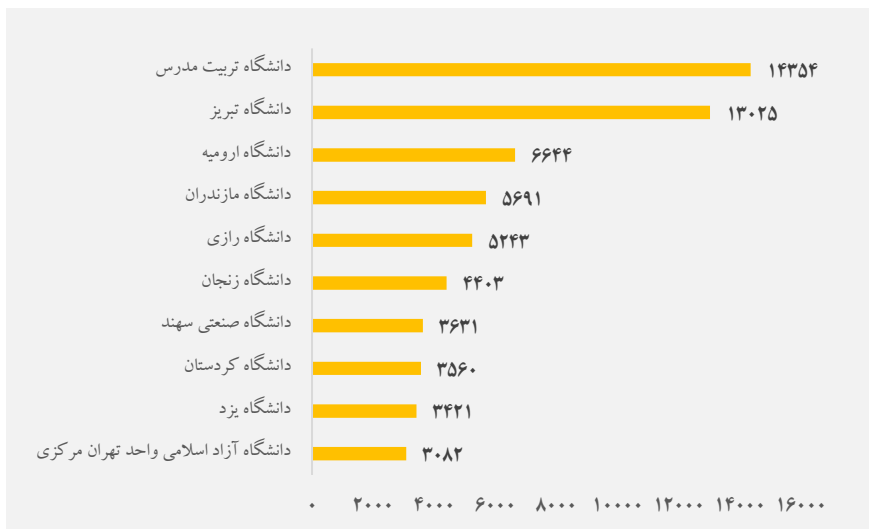

نمودار ۲-۴. فراوانی ثبت پارسی گروه‌های گوناگون موضوعی در سال ۱۳۹۶

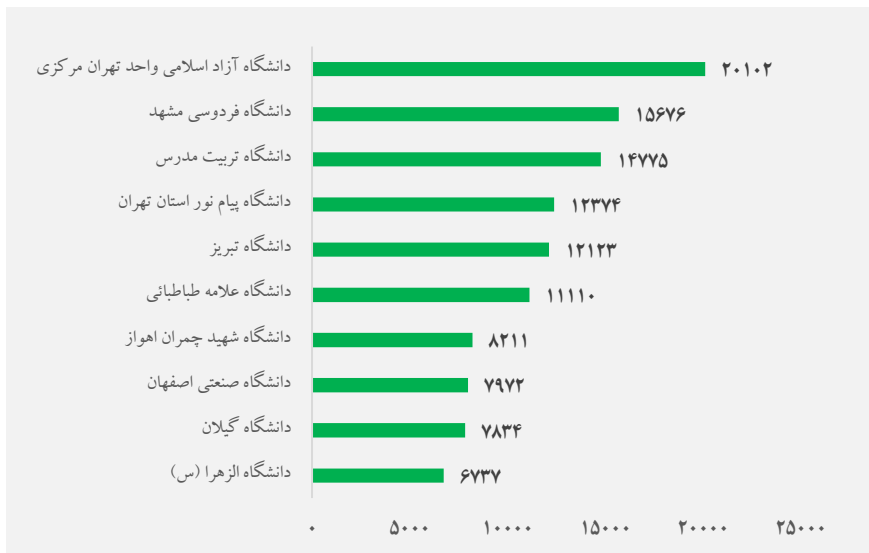
دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی با ثبت ۲۰۱۰۲ پارسی از سال ۱۳۸۷ تا پایان ۱۳۹۶ بیشترین مشارکت را از دیدگاه شمار پارسی ثبت شده در سامانه ثبت داشته است. دانشگاه تربیت مدرس نیز با ۱۴۳۵۴ پیشنهاد در جایگاه نخست مشارکت در ثبت پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک دارد. در نمودار ۲-۵، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۳۹۶ و در نمودار ۲-۶، ۱۰ مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک تا پایان ۱۳۹۶ آمده‌اند. روی هم رفته، ۴۸۰۵ پارسی در رشته مدیریت در سال ۱۳۹۶ در سامانه ثبت ایرانداک ثبت شدند که نسبت به رشته‌های دیگر فراوانی بیشتری دارد. از دیدگاه ثبت پیشنهاد نیز رشته مدیریت با ۲۱۳۳ پیشنهاد بیشترین فراوانی را دارد. در نمودار ۲-۷، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسی در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۳۹۶ و در نمودار ۲-۸، ۱۰ رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک در سال ۱۳۹۶ آمده‌اند.

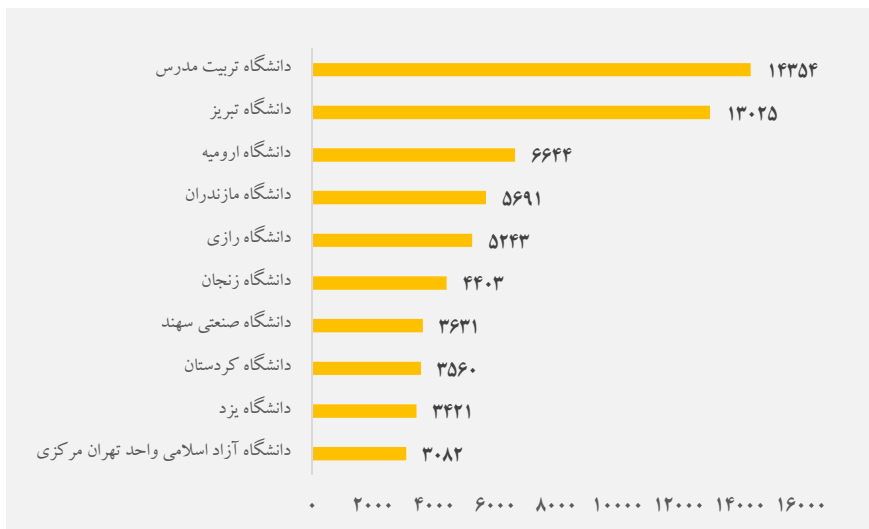
نمودار ۲-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پارسا در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۲-۱۰. مؤسسه نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداک

نمودار ۲-۱۰. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین بار در سامانه ثبت ایرانداد

نمودار ۲-۸. رشته نخست از دیدگاه ثبت بیشترین پیشنهاد در سامانه ثبت ایرانداد

۲-۲. سازمان‌دهی اطلاعات

پس از ثبت اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، کارشناسان به نمایه‌سازی و ویراستاری آنها می‌پردازند. نمایه‌سازی، تحلیل هوشمندانه نوشته پارساها برای شناسایی مفاهیم ارائه شده در آنها و تخصیص اصطلاحات نمایه‌ای در پیوند، با هدف امکان بازیابی اطلاعات است. پس از نمایه‌سازی، همه اطلاعات در بخش کنترل داده‌ها (ویراستاری)، کنترل و بازنگری می‌شوند. ایرانداک برای بهبود و شتاب نمایه‌سازی اطلاعات منابع گوناگون مانند پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارساها)، سامانه ویرایش و سازمان‌دهی اطلاعات را در ویندوز طراحی و کار با نسخه نخست این سامانه را از تیر سال ۱۳۹۳ آغاز کرد. نسخه دوم این سامانه در اسفند سال ۱۳۹۴ با بهبود نسخه پیشین و افزودن امکانات و توانمندی‌های تازه بهره‌برداری شد. در سال ۱۳۹۶، ایرانداک ۴۰,۱۴۵ پایان‌نامه/ رساله را نمایه‌سازی و ویرایش کرد. سازمان‌دهی اطلاعات نیاز به منابع مرجع دارد که برخی از آنها پیش از سازمان‌دهی و برخی نیز در هنگام سازمان‌دهی درست می‌شوند و همگی آنها نیاز به روزآوری دارند. برخی از منابع مرجع؛ واژه‌نامه‌ها، واژگان‌ها، دانشنامه‌ها، اصطلاح‌نامه‌ها، و فهرست‌های مستند نام‌ها هستند.

۲-۲-۱. واژه‌نامه‌ها

واژه‌نامه‌ها در گسترش و همگانی‌سازی علم و استانداردسازی زبان آن نقش کلیدی دارند. ایرانداک در سازمان‌دهی اطلاعات، همواره با واژه‌های نوین علمی و فناورانه روبرو بوده است و باید برای واژه‌های بیگانه، برابرنهادهای درست فارسی را بیابد یا برگزیند و هرگاه نیاز باشد، توصیف آنها را نیز همراه واژه‌ها بیاورد. از این رو، ساخت واژه‌نامه‌ها یکی از کارهای همیشگی ایرانداک است که نخستین آنها در سال ۱۳۵۹ با نام «فرهنگ اصطلاحات دکومانتاسیون» با ۵۳۷ واژه به چاپ رسید. در پایگاه وب واژه‌نامه‌ها به نشانی DIC.IRANDOC.AC.IR همراه با بازنشر واژه‌نامه‌های چاپی ایرانداک در محیط وب، واژه‌هایی که در کار روزانه سازمان‌دهی اطلاعات، کنترل و برگزیده می‌شوند، در اختیار همگان گذاشته شده است. افزون بر این، واژه‌نامه‌های فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز در این سامانه در دسترس کاربران هستند. این سامانه بیش از ده واژه‌نامه و بیش از ۹۰ هزار واژه را دربردارد. ایرانداک پذیرای دیدگاه‌های کاربران گرامی درباره هر واژه و برابرنهاد یا توصیف آن است و آمادگی دارد که واژه‌نامه‌های تخصصی نهادهای دیگر را نیز به این مجموعه ارزشمند بیفزاید. در نمودار ۲-۹ گزارشی درباره واژه‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها آمده است.

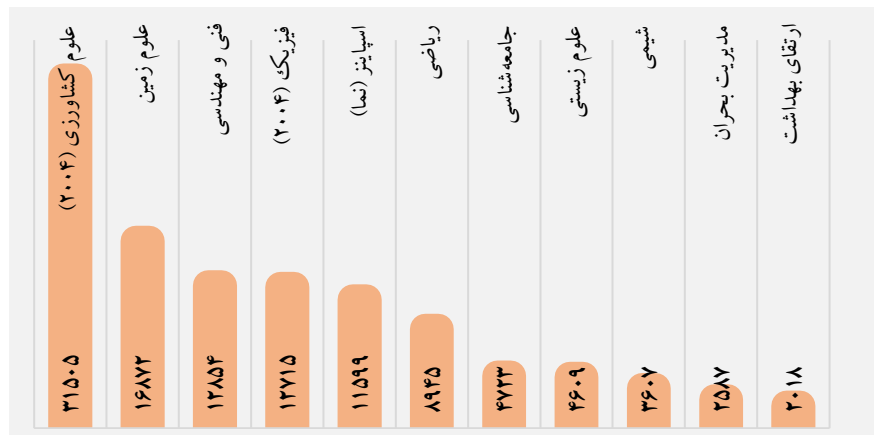
نمودار ۲-۹. واژهنامه‌های ایرنداک و شمار واژه‌های آنها

۲-۲. توصیف گره‌های ایرنداک

توصیف گره‌ها، کلیدواژه‌های استخراج شده از مدارک در سامانه ویرایش و سازمان‌دهی اطلاعات هستند. تاکنون بیش از ۱۰۵,۰۰۰ کلیدواژه، ۷۲,۵۰۰ کلیدواژه کنترل‌شده، و ۴۲,۶۰۰ کلیدواژه ویراسته نگاشته شده که در نشانی DIC.IRANDOC.AC.IR در دسترس همگان است. در سال ۱۳۹۶، ۷,۹۰۴ کلیدواژه به توصیف گره‌های ایرنداک افزوده شده است.

۲-۳. اصطلاح‌نامه‌ها

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) برای انجام بهتر سازمان‌دهی و تحلیل اطلاعات علمی کشور، یازده عنوان اصطلاح‌نامه را با بیش از ۱۱۰ هزار اصطلاح (مرجع و غیرمرجع) در موضوع‌های گوناگون تدوین کرده که در نشانی ESN.IRANDOC.AC.IR در دسترس همگان است. اصطلاح‌نامه‌های ایرنداک، دوزبانه و با همکاری متخصصان هر زمینه و گروه‌های تخصصی فرهنگستان زبان و ادب فارسی نگاشته شده‌اند. در این زمینه، ایرنداک با سازمان‌های جهانی «ترمنت» و «اینفوترم» نیز همکاری دارد. اصطلاح‌نامه «اگرووک» در علوم کشاورزی که «فائو» به چاپ رسانده نیز در ایرنداک ترجمه، بومی‌سازی، و در پایگاه این سازمان ثبت شده است.

نمودار ۱-۲. اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک و شمار واژه‌های آنها

۲-۲. فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک (نام‌ها)

مستندسازی نام‌ها با زمینه‌های موضوعی بسیار مانند نام مشاهیر و پدیدآوران، نام مکان‌ها، نام کتاب‌ها، و نام نمایشنامه‌ها یکی از کارهای ایرانداک است که می‌تواند مهار واژگان، آسانی جست‌وجو، هدایت کاوش‌گران به نام‌ها و اصطلاح‌های همانند، تغییر سریع شناسه‌ها، بازیابی سریع و آسان یک موضوع یا نام، مفاهیم مرتبط و گونه پیوند آنها با هم، و نمایان‌سازی و کنترل واژه‌ها و اصطلاحات دارای دو یا چند معنی را برای جلوگیری از اختلال معنایی در هنگام بازیابی در پی داشته باشد. پایگاه وب فهرست‌های مستند نام‌های ایرانداک به نشانی NAMHA.IRANDOC.AC.IR برای پاسخ‌گویی به بخشی از نیاز مدیریت دانش در قلمروی سازمان‌دهی اطلاعات راه‌اندازی شده است. این سامانه، فهرست مستند نام‌های نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی، نام پژوهشگران، نام‌های جغرافیایی ایران، و نام کتاب‌ها (برگرفته از پارساهای موجود در ایرانداک) را دربردارد.

□ فهرست مستند نام پژوهشگران

تاکنون بیش از ۸۰۰ هزار نام پژوهشگر در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) وارد شده که برخی از آنها ترکیبی هستند و نوشتارهای گوناگونی دارند و برابرنهاد انگلیسی برخی نیز دارای کاستی است. از این رو، کار ساخت فهرست مستند نام پژوهشگران آغاز و تاکنون ۷۰,۰۰۰ نام درست شده است.

□ فهرست مستند نام نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی ایران

از آنجا که سازمان‌های دولتی ایران پیوسته دستخوش تغییر، ادغام، انحلال، و جابه‌جایی بوده به فهرست مستندی از نام سازمان‌ها و مؤسسه‌های دولتی و غیردولتی نیاز است. ایرانداک تا سال ۱۳۸۲ سه ویرایش فهرست مستند نام نهادها، سازمان‌ها، و مؤسسه‌های دولتی را با نزدیک به ۱۱,۰۰۰ نام چاپ کرده است. از آن پس تاکنون نیز ۸,۰۰۰ نام به این فهرست افزوده شدند. در سال ۱۳۹۶ نام ۱۲,۷۴۶ دانشگاه و مؤسسه آموزش عالی و نام ۱۳,۳۷۷ دانشکده یکسان‌سازی شد.

□ فهرست مستند نام‌های جغرافیایی

نام‌های خاص و به‌ویژه نام‌های جغرافیایی در گذر زمان تغییر می‌یابند و گاه یک نام به جای دیگری به کار می‌رود. از این رو، یک نام جغرافیایی در نوشتارهای کهن که همانندی کلی یا جزئی با یک نام جغرافیایی امروزی دارد، به معنای یکی بودن آنها نیست. همان نام خاص نیز در نوشتارهای کهن همواره به یک مکان گفته نمی‌شده است. برای تعیین جای درست یک نام جغرافیایی، باید به دوره تاریخی آن نیز نگاه کرد. چنین تغییرها و دستکاری‌ها که به‌ویژه در نام‌های جغرافیایی بیشتر هستند، آشفتگی‌های گسترده و درهم‌آمیختگی داده‌های تاریخی را در پی دارند. نگارش نام‌های جغرافیایی بر پایه زمان و ضبط املاهای تاریخی و همچنین خط‌مشی یکسان برای حرف‌نگاری آنها به زبان فارسی و انگلیسی از کارهایی است که در ایرانداک انجام می‌شود. در سال ۱۳۹۶ نام ۳۱ استان، ۱۲۴۲ شهر ایران، ۲۱۳ رودخانه، و ۱۰۰ حوضه آبریز و آبخیز (فارسی-انگلیسی) به نام‌های جغرافیایی افزوده شد.

□ فهرست مستند نام‌های مشاهیر و مؤلفان

این فهرست دربرگیرنده نام‌هایی است که به شیوه شناسه موضوعی در پارساها آمده و رجال، مشاهیر، نویسندگان، مترجمان، مؤلفان، و هنرمندان را دربرمی‌گیرد. در سال ۱۳۹۶، شمار ۲,۸۲۳ نام مشاهیر و مؤلفان در این سامانه آمده است.

□ فهرست مستند کتاب‌ها

این فهرست دربرگیرنده نام کتاب‌ها و رمان‌هایی است که به شیوه شناسه موضوعی در پارساهای ثبت شده در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) آمده است. در سال ۱۳۹۶، شمار ۱,۵۹۴ عنوان کتاب در این سامانه ثبت شده است.

پایگاه اطلاعات علمی ایران

نام	پایگاه اطلاعات علمی ایران
نام کوتاه	گنج
سال راهاندازی	۱۳۷۶
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان/ رایگان
نشانی	ganj.irandoc.ac.ir

صفحه ۱۰۰ از ۱۰۰ | ۱۳۷۶

درباره

گنج بیش از یک میلیون رکورد دارد که بیش از ۴۸۴ هزار رکورد آن پاراساها هستند. پیشنهاد، طرح پژوهشی، مقاله نشریه، گزارش‌های دولتی، و مقاله همایش نیز در گنج پوشش داده شده‌اند. گنج هم‌اکنون ۶۰۷ هزار و ۵۵۰ کاربر دارد که بیش از ۳۱ هزار آنان در سال ۱۳۹۶ نام‌نویسی کردند. در این سال ۳,۶۹۳,۴۸۸ بازدید از آن انجام شده است. بیش از ۹۵ میلیون جست‌وجو در سال ۱۳۹۶، با میانگین روزانه بیش از ۲۶۰ هزار جست‌وجو در این سامانه روی داده است. در سال ۱۳۹۶، تالار جست‌وجو در ایرانداک با حضور کارشناسان آموزش‌دیده، پذیرای ۱۸,۶۳۱ پژوهشگر، با میانگین روزانه ۸۶ نفر بوده است. نسخه آزمایشی تازه گنج در نشانی GANJ-BETA.IRANDOC.AC.IR با امکان اشاعه اطلاعات و فایل تمام‌متن پیشنهادها، پایان‌نامه‌ها، و رساله‌ها راه‌اندازی شده که فراداده بیش از ۱۴۷ هزار پاراسا ویرایش و دسترسی به تمام‌متن ۱۵۵ هزار عنوان از آنها برای کاربران فراهم شده است. در زمان ۱۸ ماه آغاز کار نسخه آزمایشی گنج بیش از ۱۸ هزار و ۷۳۶ کاربر در آن نام‌نویسی کرده و از خدمات آن بهره برده‌اند.

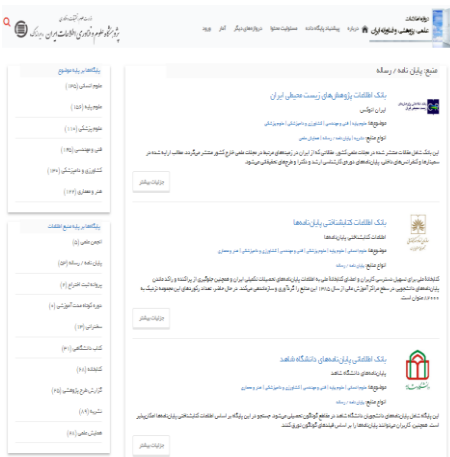

۲-۳. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران

نام	دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران
نام کوتاه	در
سال راهاندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	dar.irandoc.ac.ir

درباره

دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری ایران (در) نخستین دروازه اطلاعات علمی در ایران است که در مهر ۱۳۹۶ با بیش از ۲۰۰ پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری راهاندازی شد. این دروازه از یک سو دست‌یابی پژوهشگران را به پایگاه‌های داده آسان می‌کند و از سوی دیگر به سیاست‌گذاران علم و فناوری نمایی فراگیر را از وضعیت این پایگاه‌ها نشان می‌دهد. دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوری پیوند به پایگاه‌های داده گوناگون را با مدارکی مانند پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، نشریه‌ها، گزارش طرح‌های پژوهشی، کتابخانه‌های دانشگاهی، همایش‌ها، کتاب‌های دانشگاهی، و انجمن‌ها در رشته‌های اصلی و فرعی فراهم می‌سازد. این دروازه، پایگاه‌های داده را در وب بر پایه نیاز کاربران در چارچوب‌ها و موضوع‌های کاربردی با بهبود شیوه ارائه و کیفیت خدمات و همچنین با افزایش دسترسی پذیری و کاربردپذیری در درگاه‌های ارزشمند برای استادان، دانشجویان، و پژوهشگران بازنمایی می‌کند.

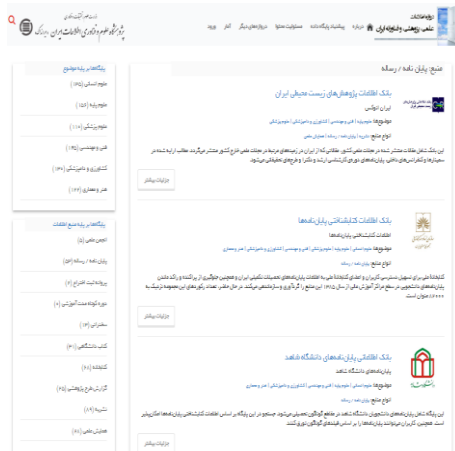

۴-۲. مدیریت عرضه و تقاضای پژوهش

۲-۱-۴. سامانه پیشینه پژوهش

سامانه پیشینه پژوهش

نام	سامانه پیشینه پژوهش
نام کوتاه	پیشینه
سال راه اندازی	۱۳۹۳
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان / آبونمائی
نشانی	pishineh.irandoc.ac.ir

درباره

بسیاری از پژوهش های دانشگاهی در پایان نامه ها و رساله ها انجام می شوند و بخشی از مقاله های علمی نیز دستاورد همین پژوهش ها هستند. آسانی دست یابی به این منابع کلیدی و کاربرست دستاوردهای آنها در فرایند پژوهش بسیار ارزشمند است. ایرانداک کار ثبت، سازمان دهی، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور را بر عهده دارد و از دیرباز مرکز دریافت نسخه ای از پایان نامه ها و رساله ها و ارائه خدمات اطلاع رسانی آنها به جامعه علمی کشور بوده است. ایرانداک با این پشتوانه، سامانه پیشینه پژوهش را راه اندازی کرده است و به دانشجویان و پژوهشگران کمک می کند تا از پیشینه کار خود آگاهی یابند، از دوباره کاری پرهیز کنند، و با منابع موجود درباره پژوهش خود نیز آشنا شوند. کاربران می توانند پس از ثبت نام و تأیید آن، وارد سامانه شوند و درخواست خود را ثبت نمایند. نتیجه بررسی کارشناسان آموزش دیده ایرانداک برای کاربر و نیز همه کسانی که کاربر خواهد، فرستاده می شود. ۶۰۰ هزار و ۸۴۱ درخواست تا پایان ۱۳۹۶ برای سامانه پیشینه فرستاده شده که کارشناسان ایرانداک به ۴۴۴ هزار و ۸۰۷ درخواست از آنها پاسخ داده اند.

۲-۴-۲. سامانه عرضه و تقاضای پژوهش (ساعت)

سامانه عرضه و تقاضای پژوهش

نام	سامانه عرضه و تقاضای پژوهش
نام کوتاه	ساعت
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرانداک
دسترسی	همگان/ رایگان
نشانی	saat.irandoc.ac.ir

درباره

یکی از سیاست‌های کلی کشور، تقاضامحور ساختن پژوهش‌ها و کاربردی کردن دستاوردهای آنها و همچنین پیوند میان صنعت و دانشگاه است. برای انجام بهتر این سیاست، سامانه «ساعت» در ایرانداک طراحی و راهاندازی شد. این سامانه، پیوند گاهی است میان درخواست‌کنندگان و عرضه‌کنندگان پژوهش کشور که افزایش بهره‌وری ملی را با شبکه‌سازی میان نیازها و پژوهش‌ها به دنبال دارد. «ساعت» در گام نخست، پیوند میان پارساها را با نیازهای پژوهشی سازمان‌ها برپا می‌کند. این پیوند با یک پایگاه روزآمد و جامع از تقاضای پژوهش (نیازها و حمایت‌ها) و عرضه پژوهش (توانمندی‌ها و نیاز به حمایت) پشتیبانی می‌شود. سازمان‌ها می‌توانند در این سامانه، درخواست‌ها و حمایت‌های خود را به آگاهی پژوهشگران برسانند که محور و موضوع پژوهش، تأمین منابع مالی، خدمات مشاوره، تأمین تجهیزات و سخت‌افزار، تأمین اطلاعات و مانند آنها را دربردارد. از سوی دیگر، دانشجویان نیز می‌توانند توانمندی‌ها و گرایش‌های پژوهشی خود را به همراه حمایت‌هایی که برای پیگیری آنها نیاز دارند، به آگاهی سازمان‌ها برسانند. اجرای آزمایشی «ساعت» از تیر ۱۳۹۵ آغاز شد و تا پایان سال، بیش از ۳۲۲۰ پژوهشگر و ۱۶۲ سازمان در آن نام‌نویسی کردند. سازمان‌های عضو نیز ۵۳۰ فراخوان و ۴۱۵۰ عنوان پژوهش را در «ساعت» بارگذاری نمودند.

- برگزاری ۱۵۴ دوره آموزشی برای ۱۷۴۹ تن، دربردارنده ۸۱۵ دانشجو، ۱۵۳ همکار ایرانداک، و ۸۷۱ عضو هیئت علمی، مدیر، و کارشناس سازمان‌ها؛
- پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری در رشته‌های مدیریت فناوری اطلاعات، مهندسی فناوری اطلاعات، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی از سال ۱۳۹۰ تاکنون؛
- شرکت ۱۵۳ کارمند ایرانداک در ۲۹ دوره آموزشی ایرانداک و ۸ نفر در دوره‌های آموزشی دیگر نهادها.

۳. آموزش

آموزش در ایرانداک با طراحی، راه اندازی، بازاریابی، و برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، پذیرش و مدیریت دانشجویان دکتری و انجام کارهای در پیوند با آموزش و پژوهش آنها هستند. آموزش در ایرانداک به شکل دوره های تخصصی کوتاه مدت از سال ۱۳۶۲ آغاز شد، ولی پدید آمدن واحد مدیریت آموزش با مأموریت برنامه ریزی آموزش های علمی برای کارکنان پژوهشگاه و متقاضیان بیرون از پژوهشگاه، اجرای آموزش های برنامه ریزی شده، و انجام امور رفاهی و پشتیبانی های غیر آموزشی دانشجویان به سال ۱۳۸۴ باز می گردد. این واحد کار رسمی خود را از سال ۱۳۸۵ آغاز کرد و مسئولیت برگزاری دوره های آموزشی کوتاه مدت، تحصیلات تکمیلی، و کارکنان را بر عهده دارد.

۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۶ با دریافت مجوز آموزش کارکنان دولت از «معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری» و «مرکز آموزش و پژوهش استانداری تهران»، امکان آموزش کارکنان سازمان‌های دولتی و غیردولتی را داراست و نیز از سال ۱۳۹۰ موفق به دریافت مجوز از دفتر آموزش‌های آزاد، غیرانتفاعی، و غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای برگزاری دوره‌ها گردیده است.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای بالا بردن سطح علمی مخاطبان، با فراخوان مشارکت استادان توانمند اقدام به نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی کرده است و هم‌اکنون ۲۰۸ دوره آموزشی را در زمینه‌های سامان‌دهی و نشر اطلاعات، فناوری اطلاعات، فنی و مهندسی، مهارت‌های پژوهش و گسترش علم، مهارت‌های آموزشی، و مدیریت و برنامه‌ریزی برگزار می‌نماید و آمادگی دارد بر پایه نیاز مخاطبان (افراد یا سازمان‌ها) برای نیازسنجی، تدوین، طراحی، و اجرای دوره‌های آموزشی تخصصی برنامه‌ریزی کند. همچنین برای بهره‌مندی از دوره‌های تخصصی برای همه دانشجویان و اعضای هیئت علمی تسهیلاتی دیده شده است.

در سال ۱۳۹۶، ۱۵۳ نفر (۱۰۷۳ نفر ساعت) از کارکنان پژوهشگاه از ۲۹ دوره آموزشی در مدیریت آموزش ایرانداک و هشت نفر (۲۹۸ نفر ساعت) در سه دوره آموزشی دیگر سازمان‌های آموزشی بهره بردند. گفتنی است همه کارکنان پژوهشگاه می‌توانند بر پایه تخصص خود رایگان در دوره‌های آموزشی در پیوند شرکت نمایند.

مدیریت آموزش از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۹۶، روی هم‌رفته، ۹۶۶ دوره آموزشی با ۱۸۱ عنوان برگزار کرده است. شمار شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی در مجموع ۱۴۸۴۷ نفر (۱۳۰۸۷۹ نفر ساعت) و میانگین رضایت شرکت‌کنندگان از دوره‌های برگزار شده ۸۷/۹۲ از ۱۰۰ بوده است. در نمودار ۱-۳ دوره‌های برگزار شده ایرانداک با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۹۶ نشان داده شده‌اند.

فرآوانی	نام دوره
۱۳۱	آشنایی با شیوه‌های تولید و چاپ مقاله‌های علمی در مجله‌های «آی. اس. آی.»
۸۵	روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌های آماری با استفاده از «اس. پی. اس. اس.»
۳۵	شیوه نگارش مقالات علمی پژوهشی و ترویجی برای نشریات فارسی زبان
۳۴	استراتژی جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات در اینترنت
۳۲	پروپوزال‌نویسی و پایان‌نامه‌نویسی
۲۸	آشنایی با اصول و مبانی پژوهش‌های کیفی
۲۷	آشنایی با نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «این. ویو»
۲۷	آشنایی با نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «مکس کیو. دی. ای.»
۲۶	مدیریت اطلاعات علمی با استفاده از نرم‌افزار اندنوت
۲۶	اسلوب ویراستاری کتاب، مقاله، و پایان‌نامه
۲۵	مهارت‌های تدوین و انتشار مقاله‌های علمی- پژوهشی به زبان انگلیسی
۲۵	اینفوگرافیک و تکنیک‌های نوین دیداری‌سازی داده‌ها و اطلاعات
۲۴	مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار «ای‌موس»
۲۴	اصول و روش تحقیق
۲۱	استخراج مقاله علمی پژوهشی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی
۱۸	مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار «لیزرل»
۱۶	آشنایی با مفاهیم، ساختار، و نحوه ایجاد کتابخانه‌های دیجیتال
۱۵	مدیریت اطلاعات و سازمان‌دهی کتابخانه دیجیتال با «اندنوت»
۱۵	اصول سخنرانی، فن بیان، و مهارت‌های ارتباطی
۱۳	آشنایی با شبکه‌های عصبی و کاربرد جعبه ابزار آن در «متلب»
۱۲	مهارت‌های پیش از تدریس
۱۲	نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «اتلس‌تی‌آی»
۱۲	کاربرد نرم‌افزار «ورد» در پژوهش
۱۱	سواد اطلاعاتی (مقدماتی و پیشرفته)
۱۱	مهارت‌ها و فنون مدیریت کلاس درس در دانشگاه
۱۰	روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)
۱۰	جست‌وجوی تخصصی در پایگاه‌های اطلاعات علمی

نمودار ۱-۳. دوره‌های برگزار شده با فراوانی بیش از ۱۰ از سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۹۶ در ایرانداک

مدیریت آموزش در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) در سال ۱۳۹۶، روی هم رفته، ۱۵۴ دوره آموزشی را برگزار کرده که نامشان در جدول ۱-۳ آمده است. گفتنی است ۱۸ مورد از این دوره‌ها برای نخستین بار در سال ۱۳۹۶ برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان آبی رنگ ایرانداک آمده‌اند. افزون بر این، ۱۹ دوره آموزشی نیز بیرون از ایرانداک و به درخواست دیگر نهادها برگزار شده‌اند که در جدول ۱-۳ با نشان سرخ رنگ «خروج» آمده‌اند.

جدول ۱-۳. دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک در سال ۱۳۹۶

«پژری» و تکنیک‌های ارائه مؤثر داده‌ها و اطلاعات	
ارزیابی پروژه و پژوهش‌های نظری (ویژه دافوس آجا (پژوهشکده عالی جنگ))	
ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها	
استخراج مقاله علمی پژوهشی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی	
اصول سخنرانی، فن بیان، و مهارت‌های ارتباطی	
اصول نگارش مقالات علمی در نظریه و عمل (ویژه مرکز توسعه فناوری شیمیایی سازمان صنایع دفاعی)	
اصول و مبانی پژوهش‌های کیفی	
ایمنی در برابر زلزله	
ایمنی و آتش‌نشانی	
اینفوگرافیک و تکنیک‌های نوین دیداری‌سازی داده‌ها و اطلاعات (مقدماتی)	
آشنایی با آینده‌پژوهی و روش‌های آن (ویژه مرکز توسعه فناوری شیمیایی سازمان صنایع دفاعی)	
آشنایی با چگونگی ارزیابی اعتبار مجلات علمی و نکات مهم در انتخاب، ثبت، و چاپ مقالات در مجلات «آی. اس. آی.» (ویژه دانشگاه تهران)	
آشنایی با روش‌های ترکیبی در پژوهش	
آشنایی با شیوه‌های نگارش و انتشار مقاله‌های علمی در مجله‌های نمایه شده در «آی. اس. سی.»	
آینده‌پژوهی و روش‌های آن	
بازی‌وارسازی از ایده تا عمل (ویژه همایش مدیران فناوری اطلاعات)	
بین‌المللی‌سازی دانشگاه‌ها در ایران (ویژه دانشگاه کاشان)	
پژوهش کیفی: گراند تئوری	
تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار «اس. پی. اس. اس.» (مقدماتی)	
تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار «اس. پی. اس. اس.» (پیشرفته)	
تربیت مربی و مدرس	
تعلیم و تربیت سطح ۲	

تعلیم و تربیت سطح ۳	
تفکر نقادانه (مقدماتی)	
تکنیک‌های نگارش و انتشار مقاله علمی در «تامسون رویترز» («آی. اس. آی.»)	
تکنیک‌های نگارش و انتشار مقاله علمی در «تامسون رویترز» («آی. اس. آی.») (ویژه قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) آجا)	
تکنیک‌های نگارش و انتشار مقاله علمی در «تامسون رویترز» («آی. اس. آی.») (ویژه نداجا نیروی دریایی)	
جست‌وجوی تخصصی در پایگاه‌های استنادی جهان و تحلیل اطلاعات آنها	
جست‌وجوی تخصصی در پایگاه‌های اطلاعات علمی	
چگونگی ارزیابی نشریه‌های علمی نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی («وب آو ساینس» و «اسکوپوس») برای انتشار مقاله	
حاکمیت داده در پژوهش	
حقوق شهروندی در نظام اداری (ویژه کارکنان پژوهشگاه)	
دانش و مهارت تدریس (۱) (ویژه دانشگاه مفید قم)	
دانش و مهارت تدریس (۲) (ویژه دانشگاه مفید قم)	
راهبردهای جست‌وجو و دستیابی به اطلاعات در محیط وب (ویژه شرکت آب کوثر)	
راه‌های جلوگیری از سرقت علمی	
روش پژوهش: پایان‌نامه‌نویسی	
روش پژوهش: پایان‌نامه‌نویسی (ویژه مؤسسه فردوس مشهد)	
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد)	
روش پژوهش: گراند تئوری (نظریه داده‌بنیاد) (ویژه سازمان نشر آثار و ارزش‌های مشارکت زنان در دفاع قدس)	
روش تحقیق با تأکید بر پایان‌نامه‌نویسی ویژه گرایش‌های علوم انسانی و اجتماعی	
روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی	
روش‌شناسی پژوهش: رویکرد کیفی (ویژه سازمان نشر آثار و ارزش‌های مشارکت زنان در دفاع مقدس)	
روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار «اس. پی. اس. اس.» (پیشرفته)	
روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار «اس. پی. اس. اس.» (مقدماتی)	
سامانه اطلاعات جغرافیایی («جی. آی. آس.»)	
سبک‌های سخنرانی تأثیرگذار، فن بیان، و ارتباط مؤثر	
شیوه نگارش مقاله علمی در مجلات نمایه شده در «تامسون رویترز» («آی. اس. آی.»)	

طراحی و تألیف کتاب و متون آموزشی	
فرا تحلیل (متا آنالیز): کاربرد نرم افزار «سی. ام. آی. ۲»	
فرا تحلیل (متا آنالیز): کاربرد نرم افزار «اس. تی. ای. تی. ای.»	
فن ترجمه (مقدماتی)	
فنون و روش های آماده سازی و چاپ مقالات علمی با بهره گیری از ابزار تحقیق	
کار با داده های کیفی: نرم افزار «اتلس تی. آی.»	
کار با داده های کمی: کاربرد نرم افزار «اس. پی. اس. اس.» (پایه) (ویژه آجا)	
کار با داده های کمی: کاربرد نرم افزار «اس. پی. اس. اس.» (پایه)	
کار با داده های کمی: کاربرد نرم افزار «اس. پی. اس. اس.» (پیشرفته)	
کار با داده های کیفی: نرم افزار «اتلس تی. آی.»	
کار با داده های کیفی: نرم افزار «مکس کیو. دی. ای.»	
کاربرد اینفوگرافی در بازنمایی داده ها و اطلاعات (پایه)	
کاربرد اینفوگرافی در بازنمایی داده ها و اطلاعات (پیشرفته)	
کاربرد نرم افزار «ورد» در پژوهش	
کاربرد «ورد» در پژوهش (ویژه شرکت پایدار پی سازه)	
کاربرد «ورد» در پژوهش (ویژه قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) آجا)	
متا آنالیز و کاربرد آن با استفاده از نرم افزار «اس. تی. ای. تی. ای.»	
مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «ای. موس»	
مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «ای. موس» (ویژه قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) آجا)	
مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «لیزرل»	
مدل سازی معادلات ساختاری: کاربرد نرم افزار «پی. ال. اس.»	
مدیریت اثربخش تیم های فناوری اطلاعات در سازمان های پیشرو: راهکار توسعه و اجرا	
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم افزار «اندنوت»	
مدیریت اطلاعات علمی: کاربرد نرم افزار «مندلی»	
مدیریت منابع علمی و شبکه های تحقیقاتی «مندلی»	
مدیریت و آماده سازی اطلاعات علمی در محیط «ورد» با تأکید بر پایان نامه	
مدیریت اطلاعات علمی با استفاده از نرم افزار «اندنوت»	
مقاله نویسی برای نشریات بین المللی	
منشور حقوق شهروندی	
مهارت ها و فنون مدیریت کلاس درس در دانشگاه	

مهارت‌های تدوین و نگارش پایان‌نامه و رساله‌های دانشگاهی: درگرایش‌های علوم انسانی و اجتماعی	
مهارت‌های نوشتن پایان‌نامه تحصیلی: ویژه علوم انسانی و اجتماعی	
مهارت‌های تدوین و نگارش پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشگاهی: ویژه گرایش‌های علوم انسانی و اجتماعی	
نحوه داوری مقالات علمی پژوهشی و علمی ترویجی برای نشریات فارسی زبان	
نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «اتلس تی. آی.»	
نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «ان ویو»	
نرم‌افزار تحلیل داده‌های کیفی «مکس کیو. دی. ای.»	
نگارش پایان‌نامه و رساله	
نگارش مقاله علمی از پایان‌نامه، رساله، و طرح پژوهشی	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های علمی فارسی زبان	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی («تامسون رويترز» / «آی.اس.آی.» و «اسکوپوس»)	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی («وب آو ساینس» و «اسکوپوس»)	
نگارش مقاله علمی برای نشریه‌های نمایه شده در نمایه‌نامه‌های جهانی («وب آو ساینس» و «اسکوپوس») (ویژه دانشگاه نیشابور)	
وب معنایی: مفهوم‌سازی و کاربرد هستان‌شناسی (آنتولوژی)	
ویرایش ادبی و فنی نوشتارهای علمی (کتاب، مقاله، پایان‌نامه، و رساله)	
ویرایش و ویراستاری	
ویرایش و ویراستاری (با تأکید بر ویرایش کتاب)	

۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی

روی‌هم‌رفته، ۱۷۴۹ نفر (۱۳۹۳۸ نفر ساعت) دربردارنده ۸۱۵ دانشجو، ۱۵۳ نفر از کارکنان پژوهشگاه، و ۷۸۱ نفر از اعضای هیئت علمی، مدیران، و کارشناسان سازمان‌های دولتی و غیردولتی در سال ۱۳۹۶ در دوره‌های آموزشی پژوهشگاه شرکت کردند. ایرانداک برای همه دانش‌پذیران این دوره‌ها گواهی پایان دوره می‌دهد. در جدول ۲-۳ نمایی از عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایرانداک آمده است.

جدول ۲-۳. عملکرد دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت تخصصی ایراندادک در سال ۱۳۹۶

شمار سازمان‌های شرکت‌کننده	پژوهشگاه‌ها	دیگر	میانگین اندازه رضایت شرکت‌کنندگان (از ۱۰۰)	تخصصیات شرکت‌کنندگان (شمار)		وضعیت تحصیلی			شمار شرکت‌کنندگان	مدت		ماه
				کارشناسی ارشد و دانشجوی کارشناسی	دکترای و دانشجوی دکتری	دیگر	غیر دانشجویی	دانشجو		روز	ساعت	
۱۳	۲	۵۵	۸۹,۷۲	۴	۳۴	۳	۱۲	۵۵	۵۸۷	۶۷	۱۳۳	فروردین
۳۱	۳	۱۰۴	۸۸,۷۲	۸	۷۱	۵	۳۷	۹۶	۱۱۵۹	۱۳۸	۱۶	اردیبهشت
۳	۲	۶۲	۸۹,۹۸	۳	۲۳	۱	۹	۵۷	۳۲۶	۴۴	۸	خرداد
۳۹	۱۰	۱۲۵	۸۰,۱۸	-	۷۱	۱۰۳	۱۱	۵۲	۱۴۰۲	۶۵	۸	تیر
۷۴	۶	۱۳۱	۸۹,۲۵	۱۳	۹۷	۱۰۱	۴۹	۱۳۱	۱۷۴۶	۲۱۱	۲۰	مرداد
۴۶	۳	۴۸	۹۱,۹۴	۶	۵۲	۳۹	۴۵	۷	۸۰۳	۹۷	۱۰	شهریور
۲۰۶	۲۶	۵۲۵	۸۸,۲۹	۳۴	۳۴۸	۳۷۵	۲۱۴	۱۴۵	۶۰۷۳	۷۵۷	۷۰	شش ماهه اول
۲۱	-	۱۰۰	۸۶,۵۳	-	۵۸	۶۳	۳۰	۲۱	۹۸۵	۱۲۱	۹۸	مهر
۱۵	۳۸	۸۳,۶۴	۳۰	۱۰۵	۴۴	۱۱۹	۵۶	۴	۱۴۰۲	۱۶۴	۸۶	آبان
۱۰	۱۶۲	۸۸,۰۱	۴۱	۱۶۲	۷۶	۱۳۵	۲۹	۱۱۵	۲۲۵۴	۲۷۹	۱۳۶	آذر
۵۷	۶۲	۸۷,۴۳	۱۵	۵۹	۵۲	۶۶	۲۴	۳۶	۸۸۱	۱۲۶	۶۹	دی
۲۹	۱۱۷	۹۲,۳۶	۲۷	۵۹	۶۰	۲۹	۹	۱۰۸	۱۰۵۵	۱۴۶	۱۱۷	بهمن
۲۷	۹۳	۹۱,۶	۱۲	۶۵	۶۴	۵۷	-	۸۴	۱۲۸۸	۱۴۱	۱۱۴	اسفند
۱۳۸	۵۷۲	۸۸,۲۶	۱۲۵	۵۰۸	۳۵۹	۴۳۶	۱۳۹	۴۱۷	۹۹۲	۸۵۸	۶۷۶	شش ماهه دوم
۱۶۴	۱۰۹۷	۸۸,۷۸	۱۵۹	۸۵۶	۷۳۴	۶۵۰	۲۸۴	۸۱۵	۱۳۹۳۸	۱۷۴۹	۱۵۴	سالانه

۳-۳. تحصيلات تکمیلی

رشد پرستاب علم و فناوری، دگرگونی‌های بزرگ اجتماعی و اقتصادی، و هدف‌های بلند برنامه‌های توسعه و سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی ایران شرایطی را پدید آورده‌اند که وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای دگرگونی راهبردی در علم و فناوری و داشتن نگاه پژوهش‌محوری، به تربیت نیروهای متعهد، متخصص، و ماهر با شیوه‌های گوناگون پذیرش دانشجو در دوره دکتری پرداخته است.

دورهٔ دکتری بالاترین دورهٔ تحصیلی آموزش عالی است که به اعطای مدرک تحصیلی می‌انجامد و رسالت آن پرورش افرادی است که با نوآوری در زمینه‌های گوناگون علوم و فناوری برای از میان برداشتن نیازهای کشور و گسترش مرزهای دانش می‌کوشند. این دوره به دو شیوهٔ «آموزشی پژوهشی» و «پژوهشی» برگزار می‌شود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) با دریافت مجوز از شورای گسترش و برنامه‌ریزی آموزش عالی از سال ۱۳۹۰، موفق به پذیرش ۲۷ دانشجوی دکتری پژوهش محور در سه رشتهٔ مدیریت فناوری اطلاعات (۹ دانشجوی)، مهندسی فناوری اطلاعات (۷ دانشجوی)، و علم اطلاعات و دانش‌شناسی (۱۱ دانشجوی) شده است. در این میان دو نفر در رشتهٔ مدیریت فناوری اطلاعات در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۶ و یک نفر در رشتهٔ علم اطلاعات و دانش‌شناسی و یک نفر در رشتهٔ مهندسی فناوری اطلاعات در سال ۱۳۹۵ دانش‌آموخته شدند. هم‌اکنون نیز ایرانداک ۱۶ دانشجوی دکتری دارد.

مسکری و ساهاننگ

□ نام‌نویسی بیش از ۳۲۲۰ نفر و ۱۶۲ سازمان در سامانه ساعت؛

□ فعالیت ۲۸۵ کتابخانه و ۳۰۲۴ دانشجو در طرح غدیر و ۱۶۴ کتابخانه در طرح امین؛

□ طراحی و راه‌اندازی سامانه آمار کتابخانه‌ها (آک)؛

□ برگزاری چهارمین مجمع عمومی سالانه و نه نشست دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی؛

□ عضویت ایرانداک در تورنت، ایقلا، انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران، انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی، و انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛

□ همکاری پژوهشگاه در کمیته‌ها و کارگروه‌های ملی.

۴. همکاری و هماهنگی

بخشی از مأموریت پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) به همکاری و هماهنگی با نهادهای دیگر باز می‌گردد و از سویی نیز گسترش کار ایرانداک تنها با پشتیبانی منابع و بازار در اختیار خود شدنی نیست. بنابراین ایرانداک می‌کوشد با همکاری و هماهنگی با دیگران به سطح بالاتری از کارایی و اثربخشی دست یابد. یکی از راهبردهای ایرانداک نیز «دسترسی به بازار و منابع؛ مشارکت و هماهنگی رویاروی» است. همکاری با سازمان‌های دیگر، فراخور چگونگی آن در گروه اشتراک منابع، گروه خدمات دانش‌بنیان، و گروه ارتباطات علمی انجام می‌شود.

۱-۴. همکاری و هماهنگی در اساسنامه ایرانداک
بر پایه اساسنامه، بخشی از کارها و اختیارات ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی است. در
نمودار ۱-۴ به چند مورد از این نقش‌ها و کارها اشاره شده است.

برنامه‌ریزی، اجرا، ارزیابی، و هماهنگی برنامه‌های جامع اشتراک منابع
و همکاری میان کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی

هماهنگ‌کننده برنامه‌های اشتراک منابع و همکاری میان کتابخانه‌ها و
مراکز اطلاع‌رسانی کشور

مدیریت تأمین و دسترسی به مدارک و اطلاعات علم و فناوری
بین‌المللی مورد نیاز پژوهشگران

نماینده وزارت عتف در مجامع ملی و بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری
اطلاعات مطابق ضوابط و مقررات

نماینده مجامع بین‌المللی اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات در کشور و
کانون فعالیت‌های منطقه‌ای آنها مطابق ضوابط و مقررات

مشارکت در برنامه‌های همکاری ملی، منطقه‌ای، و بین‌المللی مطابق
ضوابط و مقررات

سازمان‌دهی شبکه‌های متخصص صنایع علم و فناوری اطلاعات مطابق
ضوابط و مقررات

نمودار ۱-۴. نقش‌ها و وظیفه‌های ایرانداک در پیوند با همکاری و هماهنگی در اساسنامه

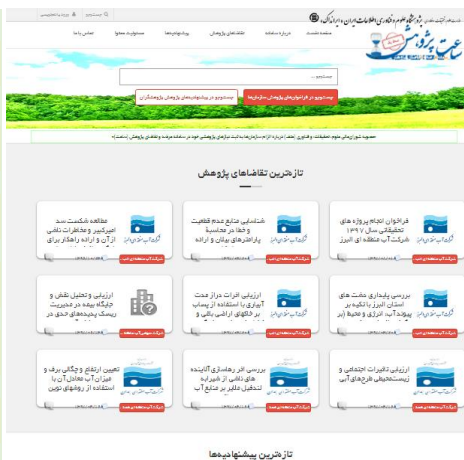

۲-۴. خدمات ایراندک در زمینه همکاری و هماهنگی

سامانه عرضه و تقاضای پژوهش

نام	سامانه عرضه و تقاضای پژوهش
نام کوتاه	ساعت
سال راهاندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	saat.irandoc.ac.ir

درباره

از سیاست‌های کلی کشور، تقاضامحور ساختن پژوهش‌ها و کاربردی کردن دستاوردهای آنها و همچنین پیوند میان صنعت و دانشگاه است. برای انجام بهتر این سیاست، سامانه عرضه و تقاضای پژوهش («ساعت») در ایراندک طراحی و راه‌اندازی شد. این سامانه، پیوندگاهی است میان درخواست‌کنندگان و عرضه‌کنندگان پژوهش کشور که افزایش بهره‌وری ملی را با شبکه‌سازی میان نیازها و پژوهش‌ها دنبال می‌کند. «ساعت» در گام نخست، پیوند میان پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را با نیازهای پژوهشی سازمان‌ها برپا می‌کند. این پیوند با یک پایگاه روزآمد و جامع از تقاضای پژوهش (نیازها و حمایت‌ها) و عرضه پژوهش (توانمندی‌ها و نیاز به حمایت) پشتیبانی می‌شود. سازمان‌ها می‌توانند در این سامانه، درخواست‌ها و حمایت‌های خود را به آگاهی پژوهشگران برسانند که محور و موضوع پژوهش، تأمین منابع مالی، خدمات مشاوره، تأمین تجهیزات و سخت‌افزار، تأمین اطلاعات و مانند آنها را دربردارد. از سوی دیگر، دانشجویان نیز می‌توانند توانمندی‌ها و گرایش‌های پژوهشی خود را به همراه حمایت‌هایی که برای پیگیری آنها نیاز دارند، به آگاهی سازمان‌ها برسانند. تا پایان سال، بیش از ۳۲۲۰ پژوهشگر و ۱۶۲ سازمان در آن نام‌نویسی کردند. سازمان‌های عضو نیز ۵۳۰ فراخوان و ۴۱۵۰ عنوان پژوهش را در «ساعت» بارگذاری نمودند.

طرح غدیر: عضویت فراگیر کتابخانه‌ها

نام	عضویت فراگیر کتابخانه‌ها
نام کوتاه	طرح غدیر
سال راهاندازی	۱۳۷۸
مجری	ایراندک
دسترسی	محدود/آبونمانی
نشانی	ghadir.irandoc.ac.ir

درباره

«طرح غدیر: عضویت فراگیر کتابخانه‌ها» راهکار تازه‌ای است که برای دسترسی مستقیم استفاده‌کنندگان منابع کتابخانه‌های دانشگاهی و بر پایه موفقیت و تجربه «طرح تعمیم خدمات کتابخانه‌های تخصصی به افراد غیر عضو» طراحی و اجرا شد. بر پایه این طرح، اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری از جایی که به عنوان مبدأ برای آنها تعیین شده است، یک کارت عضویت در طرح و شماری کارت امانت دریافت می‌کنند و به عضویت طرح درمی‌آیند. اعضای طرح با کارت نخست می‌توانند به همه کتابخانه‌های زیرپوشش طرح که به نام «کتابخانه‌های مقصد» شناخته می‌شوند، مراجعه کنند و از همه خدمات آنها در آنجا بهره‌مند شوند و اگر می‌خواهند، با سپردن هر کارت امانت یک جلد کتاب را که امانت دادنی باشد به امانت گیرند. دور نخست این طرح از سال ۱۳۷۸ تا پایان شهریور ۱۳۹۵ اجرا شد که ۲۴۰ کتابخانه وابسته به ۶۶ مؤسسه و ۷۷،۵۷۱ دانشجو و استاد عضو آن بودند و ۱۶۹،۲۱۷ جلد کتاب در این طرح امانت گرفته شدند. این طرح از سال ۱۳۹۵ در چارچوب دستورکار دور دوم با امضای وزیر عتف بازنگری شد و به اجرا درآمد. در دوره یک ساله ۲۸۵ کتابخانه وابسته به ۹۰ مؤسسه و ۳۰۲۴ دانشجو و استاد به عضویت طرح غدیر درآمدند.

طرح امین: امانت میان کتابخانه‌ها

نام	امانت میان کتابخانه‌ها
نام کوتاه	طرح امین
سال راه‌اندازی	۱۳۷۸
مجری	ایرانداک
دسترسی	محدود/آبونمانی
نشانی	irandoc.ac.ir/amin

درباره

«طرح امین: امانت میان کتابخانه‌ها» توافق رسمی میان شماری از کتابخانه‌هاست که بر پایه آن، هر کتابخانه می‌تواند مدارک نیاز کاربران خود را که هنگام درخواست در مجموعه‌اش نیستند، از مجموعه دیگر کتابخانه‌ها فراهم کند. طرح امین از ابتدای نیم سال دوم سال تحصیلی آغاز می‌شود و برای زمان سه سال تحصیلی ادامه می‌یابد. با عضویت در این طرح، کتابخانه‌ها می‌توانند از منابع دیگر کتابخانه‌ها به شیوه امانت یا دریافت تصویر آنها بهره‌مند شوند. کتابخانه‌ها در ازای دریافت این خدمات از دیگر کتابخانه‌ها هزینه پیش‌بینی شده را در قالب بهامهر پرداخت می‌کنند. برای جلوگیری از درگیر شدن همه کتابخانه‌ها در فرایندهای مالی و اداری طرح، کتابخانه‌ها به یکی از دو گونه رابط و وابسته به عضویت طرح درمی‌آیند. در دوره کنونی ۱۶۴ کتابخانه عضو طرح امین هستند.

سامانه ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها

نام	ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها
نام کوتاه	رَف
سال راه‌اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرنداک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	raf.irandoc.ac.ir

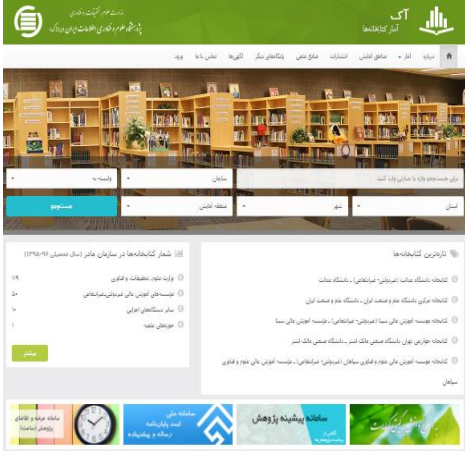
درباره

ارزیابی کیفیت یکی از رویکردهای کلیدی در بهبود خدمات سازمان‌هاست. کتابخانه‌ها نیز همچون سازمان‌هایی که دسترسی کاربران را به اطلاعات سازمان‌یافته فراهم می‌سازند، برای بهبود خدمات و پیشبرد مأموریت خود نیاز به ارزیابی همیشگی کیفیت خدمات خود با سنجش رضایت کاربران دارند. یکی از مدل‌هایی که در سراسر جهان برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها به کار می‌رود، «لایب کوآل» است. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرنداک) سامانه «رَف» را بر پایه این مدل برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها طراحی کرد که کارکردی دو سویه دارد. از یک سو، این سامانه دیدگاه کاربران و روند آن را در سال‌های گوناگون به کتابخانه‌ها ارائه می‌کند تا بتوانند از خدمات کتابخانه‌های خود ارزیابی بهتری داشته باشند و آن را در زمینه‌های زیر به کار برند: کمال‌جویی در خدمات کتابخانه؛ درک بهتر انتظار کاربران از کیفیت خدمات کتابخانه؛ شناخت روندهای بازخورد کاربران از خدمات کتابخانه؛ مقایسه خدمات با کتابخانه‌های دیگر؛ شناسایی بهبودهای کلیدی در خدمات کتابخانه؛ و پیشبرد مهارت تحلیل در کارشناسان و مدیران کتابخانه برای کاربست یافته‌های ارزیابی. «رَف» از سوی دیگر، اطلاعات ارزشمندی را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آن در سال‌های گوناگون برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد که بر پایه آن بتوانند در سیاست‌گذاری و تخصیص منابع تصمیم‌های بهتری گیرند.

سامانه آمار کتابخانه‌ها

نام	سامانه آمار کتابخانه‌ها
نام کوتاه	آک
سال راه‌اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	ak.irandoc.ac.ir

The screenshot shows the Ak library statistics system interface. It features a header with the Ak logo and navigation links. The main content area displays a 3D rendering of a library interior with bookshelves. Below this, there are search filters for location, date, and subject. A list of statistics is shown, including the number of libraries, the number of books, and the number of users. The interface is in Persian and includes a sidebar with additional navigation options.

درباره

سامانه آک، آمار و اطلاعاتی را از کتابخانه‌ها به کاربران می‌دهد که بر پایه آن بتوانند از خدمات کتابخانه‌ها بهره‌برداری بهتری کنند. همچنین، کاربران می‌توانند با جست‌وجوی کتابخانه‌ها با فیلدهای گوناگون و همچنین فیلترهای چندگانه به اطلاعات آنها دست یابند و برای سرزدن به هر یک از آنها تصمیم گیرند. این سامانه از سوی دیگر، آمار و اطلاعات بیشتری را از وضعیت روز کتابخانه‌ها و روند آنها در سال‌های گوناگون در زمینه‌های نیروی انسانی، زیرساخت، مجموعه، اعتبارات، و خدمات برای سیاست‌گذاران فراهم می‌سازد. همچنین، سیاست‌گذاران می‌توانند از این اطلاعات برای تصمیم‌گیری درباره تخصیص منابع یا ارزیابی بهره‌برند. این سامانه نخستین سامانه ایراندک است که آمار را در چارچوب «سیاست‌ها و ضوابط اجرایی حاکم بر آمایش آموزش عالی در جمهوری اسلامی ایران و مناطق ده گانه آن» در دسترس کاربران می‌گذارد. گفتنی است پیش از این «گزارش‌هایی از آمار کتب و مجلات کتابخانه معارف» در سال ۱۳۰۷ یا «آمار کارمندان اداره کتابخانه ملی در سال ۱۳۲۴» که هم‌اکنون در آرشیو ملی ایران نگهداری می‌شوند، از نخستین کوشش‌ها در زمینه تولید آمار کتابخانه‌ها به‌شمار می‌روند. ولی «نظری اجمالی به آمار کتابخانه‌های کشور» در شش صفحه، شاید نخستین کار ساخت‌یافته در این زمینه باشد که در سال ۱۳۵۳ چاپ شد.

۳-۴. شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری

برای همکاری، هماهنگی، هم‌راستایی، و هم‌افزایی در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین، گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی در راستای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ شورای تأمین منابع مالی بر پایه آیین‌نامه شماره ۱۷۹۳۶۰/ و تاریخ ۱۳۹۳/۹/۲۹ پدید آمد. این شورا دارای سه مأموریت کلیدی است: نخست، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی مؤسسه‌ها در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی و همچنین گزینش، تأمین، تحویل، و دسترسی به منابع علمی خارجی با رعایت صرفه و صلاح و برای افزایش کارایی، اثربخشی، و بهره‌وری نظام علمی، پژوهشی، و فناوری؛ دوم، گسترش همکاری و اشتراک منابع علمی و یکپارچه‌سازی خدمات منابع علمی در وزارت؛ و سوم، همکاری، هماهنگی، و هم‌راستایی در ارائه خدمات منابع علمی به سازمان‌های دیگر در چارچوب سیاست‌های اقتصاد مقاومتی. مجمع عمومی شورا از رئیس؛ نماینده معاون پژوهش و فناوری وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛ و نمایندگان مؤسسه‌های عضو پدید می‌آید. مجمع عمومی، هر سه سال یک بار اعضای شورا را برمی‌گزیند. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) دبیرخانه این شورا است.

ایجاد هماهنگی و وحدت رویه میان دانشگاه‌ها در زمینه گزینش، تأمین، و دسترسی به منابع علمی، افزایش سطح مشارکت دانشگاه‌ها در تصمیم‌گیری‌های کلان، تهید راهکارهایی برای پشتیبانی تصمیم‌سازی‌های درست در گستره تأمین منابع علمی نیاز دانشگاه‌ها، نهادهای فرهنگ اشتراک منابع علمی در دانشگاه‌ها و رعایت صرفه و صلاح در خرید اشتراک و بهره‌برداری از منابع اطلاعات علمی از راه گفت‌وگو و انعقاد قرارداد به نمایندگی دانشگاه‌ها با ناشران بین‌المللی از مأموریت‌های اصلی این شورا به‌شمار می‌رود.

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) از سال ۱۳۸۹ به عنوان دبیرخانه شورا، ریاست پژوهشگاه رئیس این شورا است. نمایندگان دانشگاه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری، هر دو سال یک‌بار و از میان خود، اعضای این شورا را برمی‌گزینند تا سیاست‌های لازم را بگیرند و بر اجرای درست آن برای صرفه و صلاح دانشگاه‌های ذی‌نفع نظارت کنند. کلیدی‌ترین کارهایی که این شورا انجام داده و می‌دهد به شکل زیر است:

□ برگزاری ۳۲ نشست شورای تأمین منابع علمی از سال ۱۳۹۴ تاکنون (برگزاری نُه نشست در سال ۱۳۹۶)؛

- ☐ برگزاری چهارمین مجمع عمومی سالانه و انتخابات اعضای تازه شورا در اسفند سال ۱۳۹۶، و صدور احکام اعضای جدید از سوی معاون پژوهشی وزارت عتف و ابلاغ آنها توسط شورا؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع مشکلات ارزی برای ارائه به معاونت پژوهشی؛
- ☐ ارسال گزارش تازه ارزی و وضعیت هر دانشگاه و تعیین زمان نشست حضوری یا تلفنی برای پاسخ‌گویی به همه ابهامات و اختلاف حساب‌ها؛
- ☐ روزآمدسازی گزارش جامع بدهی‌ها (ارزی و ریالی) بر پایه دانشگاه‌ها و مؤسسه طلبکار؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «الزویر» برای اشتراک در پایگاه Science Direct برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «الزویر» برای اشتراک در پایگاه Scopus برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «وایلی» برای اشتراک در پایگاه Wiley برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «پروکوئست» برای اشتراک در پایگاه ProQuest برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با انجمن ریاضی آمریکا برای اشتراک در پایگاه MathSciNet برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با انجمن شیمی بریتانیا برای اشتراک در پایگاه RSC برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با Hein on Line برای اشتراک در پایگاه Hein on Line برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «تیلور اند فرانسیس» برای اشتراک در پایگاه T&f برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «اشپرینگر نیچر» برای اشتراک در پایگاه springer برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «اشپرینگر نیچر» برای اشتراک در پایگاه Nature برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ عقد قرارداد با ناشر «جی استور» برای اشتراک در پایگاه Jstor برای سال ۲۰۱۷ میلادی؛
- ☐ حسابرسی بدهی‌های گذشته شورا (۱۳۹۱ برابر با ۲۰۱۲ میلادی) به دست همکاران شورا (دو حسابدار و یک کارشناس) و فرستادن لیست تازه به اعضا؛
- ☐ پیگیری پرداخت‌های دانشگاه‌ها به ناشر از راه بانک مرکزی؛
- ☐ نشست‌های حضوری با نمایندگان ناشران از کشورهای گوناگون و رفع مشکلات:
- نشست حضوری با مدیر فروش بین‌المللی و خاورمیانه CABI؛
- نشست حضوری با مدیر فروش شرکت Supply از هند درباره پیشنهاد ایشان برای کتاب‌های چاپ هند و فروش به دانشگاه‌های ایران؛

- نشست حضوری با مدیران شرکت Knowledge E درباره تغییر نمایندگی «ابسکو» و IEEE؛
- نشست با نمایندگان «الزویر»، «وایلی - بلکول»، IEEE، و ProQuest در ایران؛
- جلسه حل اختلاف حضوری با شرکت Thomson Reuters با نمایندگان ایشان در دبیرخانه شورا؛
- نشست با شرکت های ایرانی که نمایندگی ناشران را در ایران دارند، درباره اشتراک، دسترسی، و برنامه ها و کارگاه های آموزشی؛
- ☐ آغاز مجموعه تازه ای از گفت و گو ها برای سال های ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ دانشگاه ها با برخی ناشران؛
- ☐ بحث درباره چگونگی قراردادهای ۲۰۱۸ در نشست های رسمی شورا و نیز کمیته های فرعی برای ناشران و دانشگاه های گوناگون؛
- ☐ گفت و گو درباره Web of Science با «تامسون رویتز» (ISI سابق) برای حل مشکلات سال ۲۰۱۶؛
- ☐ پیگیری پرداخت های ۲۰۱۶ و ۲۰۱۷ با وزارت علوم بر پایه قراردادها؛
- ☐ گرفتن مصوبات مالی از هیئت امنای پرداخت های گوناگون؛
- ☐ آماده سازی پیش نویس برای پاسخ به شکایات حقوقی «الزویر» علیه دانشگاه ها و مؤسسه ها به کمک مشاوران حقوقی برای انعقاد قرارداد میان شورا و دانشگاه ها برای تصویب در جلسه شورا؛
- ☐ بررسی بدهی های ۲۰۱۲ مؤسسه های بیرون از وزارت عتف که از راه شورا خرید می کرده اند؛
- ☐ فرستادن صورت حساب تازه به دانشگاه ها و پژوهشگاه ها برای بدهی های سال ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ ایشان و به روز کردن ارقام بر پایه نرخ روز ارز؛
- ☐ رسیدگی به شکایات و اعتراض های دانشگاه ها نسبت به صورت حساب دریافتی؛
- ☐ نشست های پر شمار با دانشگاه ها و نمایندگان ایشان برای رسیدگی به تقاضاهای تازه و نیز برای رفع اختلاف بدهی های گذشته؛
- ☐ نشست ها و پیگیری های پایانی برای دریافت ارز مبادله ای در بانک مرکزی؛
- ☐ ادامه تکمیل داده های مالی در سامانه حسابداری شورا؛
- ☐ انعقاد قراردادهای فرعی یا Sublicense با همه دانشگاه هایی که پایگهی را سفارش داده و هزینه آن را پذیرفته اند؛

☐ آماده‌سازی گزارش‌های گوناگون مالی برای مدیران وزارت عتف و دولت برای کمک مالی به مشکل بدهی‌ها؛

☐ جلسه با مدیران ارشد «اشپرنگر» در تهران، وزارت عتف، دبیرخانه شورا؛

☐ جلسه با مدیران ارشد «الزویر» در دبیرخانه شورا؛

☐ گزارش دبیرخانه در جلسه‌های معاونان پژوهشی دانشگاه‌های بزرگ کشور؛

☐ تدوین گزارش استفاده غیر قانونی دانشگاه‌ها از منابع و اعلام رسمی در سایت‌های رسمی دانشگاه‌ها؛

☐ تدوین پیش‌نویس پاسخ به نامه‌های اتحادیه بین‌المللی ناشران به وزیر عتف درباره اعتراض ایشان به رفتار غیرقانونی دانشگاه‌های وزارت عتف از داده‌های ناشران عضو اتحادیه؛

☐ پیگیری بودجه شورا در سازمان برنامه و بودجه و تهیه گزارش برای کارشناسان این سازمان؛

☐ تهیه گزارش‌های کامل از دبیرخانه شورا برای معاون پژوهشی تازه وزارت و برگزاری جلسه‌های حضوری؛

☐ پیگیری کمک‌های مالی معاونت پژوهشی برای خریدهای ۲۰۱۸؛

☐ تدوین پیشنهاد درباره شیوه کمک به مؤسسه‌های عضو شورا از محل بودجه مصوب مجلس نزد معاونت پژوهشی.

۴-۴. عضویت‌ها

عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای از راهبردهای پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) برای پیشبرد هدف‌ها و برنامه‌هایش است. در این راستا، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران می‌کوشد تا چنین انجمن‌ها و نهادهایی را پیوسته پایش کند و به عضویت انجمن‌ها و نهادهای در پیوند با مأموریت‌ها و فعالیت‌هایش درآید. در نمودار ۴-۲ کلیدی‌ترین انجمن‌ها و نهادهایی که ایرانداک در آنها عضو است آمده‌اند.

انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران

گونه عضویت: ملی
سال آغاز عضویت: ۱۳۹۰

انجمن ایرانی مطالعات جامعه اطلاعاتی

گونه عضویت: ملی / وابسته
سال آغاز عضویت: ۱۳۸۵

انجمن کتابداری و اطلاع رسانی ایران

گونه عضویت: ملی / وابسته
سال آغاز عضویت: ۱۳۸۶

ترنمت (شبکه بین المللی اصطلاح‌شناسی)

گونه عضویت: جهانی / پیوسته
سال آغاز عضویت: ۱۳۶۹

ایفلا (فدراسیون بین المللی انجمن‌ها و مؤسسه‌های کتابداری)

گونه عضویت: جهانی / پیوسته
سال آغاز عضویت: ۱۳۷۸

نمودار ۴-۲. انجمن‌ها و نهادهایی که ایرنداک عضویت آنها را دارد

افزون بر عضویت در انجمن‌ها و نهادهای علمی و حرفه‌ای، ایرنداک در کمیته‌ها، کارگروه‌ها، کمیسیون‌ها، و شوراهای گوناگونی نیز نقش دارد که نام برخی از کلیدی‌ترین آنها و نقشی که ایرنداک در آنها بازی می‌کند در ادامه آمده است:

- ☐ عضو کمیته توسعه دولت الکترونیک و هوشمندسازی وزارت عتف؛
- ☐ رئیس و عضو کارگروه پایگاه داده‌های علمی، پژوهشی، و فناوریانه شورای عالی فضای مجازی؛
- ☐ نماینده وزارت عتف در کارگروه کتابخانه دیجیتال شورای عالی فضای مجازی؛
- ☐ نماینده وزارت عتف در کارگروه دانشنامه‌های برخط شورای عالی فضای مجازی؛
- ☐ عضو شورای هماهنگی پژوهشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛

- ☐ عضو کارگروه برنامه‌ریزی کمیسیون تخصصی علوم انسانی، معارف اسلامی، و هنر شورای عتف؛
- ☐ عضو کمیته سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی کلان شورای توسعه پژوهش و فناوری در علوم انسانی و هنر؛
- ☐ عضو شورای راهبری شبکه علمی کشور؛
- ☐ عضو کمیته راهبری سامانه هوشمند مدیریت دانش قرآنی کشور؛
- ☐ عضو کمیسیون پژوهش و فناوری.

۴-۵. تفاهم‌نامه‌ها

ایرانداک برای آغاز یا گسترش پیوند همکاری در زمینه‌های گوناگون علمی و پژوهشی، آموزشی، و اجرایی با دیگر نهادها تفاهم‌نامه‌هایی دارد. دوره این تفاهم‌نامه‌ها بیشتر سه سال است و به افزایش کارایی و اثربخشی فعالیت‌های ایرانداک یاری می‌رسانند. نام برخی از نهادها و موضوع تفاهم‌نامه آنها با ایرانداک در ادامه آمده است:

- ☐ تفاهم‌نامه همکاری علمی و پژوهشی در زمینه‌های پژوهشی، آموزشی، و پشتیبانی با انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران؛
- ☐ تفاهم‌نامه همکاری علمی و پژوهشی، انجام فعالیت‌های پژوهشی، مشاوره‌ای، آموزشی، و خدمات عملی و تخصصی روزآمد با مؤسسه تحقیقاتی صنایع دفاعی؛
- ☐ تفاهم‌نامه همکاری در طراحی و راه‌اندازی کانون درستی و اخلاق پژوهش (کیان) با انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- ☐ تفاهم‌نامه مدیریت محتوا در کشور با سازمان اسناد کتابخانه ملی؛
- ☐ تفاهم‌نامه همکاری علمی و پژوهشی متقابل علمی با انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران؛
- ☐ تفاهم‌نامه همکاری علمی و پژوهشی برگزاری کارگاه‌های آموزشی «حکمرانی داده‌ها در صنایع» به مناسبت پنجمین همایش مدیران فناوری اطلاعات ایران با حسینیۀ ارشاد؛
- ☐ تفاهم‌نامه علمی و پژوهشی با دانشگاه مفید؛
- ☐ تفاهم‌نامه ارائه خدمات پژوهشی، آموزشی، اطلاع‌رسانی، و تخصصی برای پیشبرد مأموریت و هدف‌های پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری با پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری؛
- ☐ تفاهم‌نامه همکاری در تهیه، تدوین، و استقرار کامل نظام رصد اجتماعی کشور با رئیس سازمان امور اجتماعی وزارت کشور.

پشتیبانی از سیاست‌گذاران (ای)اگر تصمیم‌گیران 6 و فناوری

- نگهداری و بروزرسانی «رصدخانه پژوهش و فناوری» با داشبوردهای پارسا، پارساگر، طرح‌های پژوهشی، و همانندجو؛
- نگهداری و بروزرسانی پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری (شاخص) با نزدیک به ۸۵۰ شاخص؛
- نگهداری و بروزرسانی پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان (نما) با نزدیک به ۹۰ شاخص؛
- میزبانی دبیرخانه شورای تأمین منابع علمی وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛
- پشتیبانی دبیرخانه سامانه ملی مدیریت اطلاعات تحقیقاتی (سمات)؛

۵. پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

سیاست اطلاعات علمی کشور از روزهای نخست در کانون پژوهش‌های ایرانداک بود و نخستین پیشنهاد در این زمینه در سال ۱۳۵۵ نوشته شد. ایرانداک به‌عنوان بنیان‌گذار نخستین رصدخانه پژوهش و فناوری، داشبوردهای گوناگونی را در اختیار سیاست‌گذاران این زمینه می‌گذارد که برخی از آنها داشبورد طرح‌های پژوهشی، داشبورد پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها، و داشبورد همانندجو هستند. افزون بر اینها، سامانه‌های منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری؛ جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان؛ و دانش ایران از سامانه‌های اطلاعاتی دیگر ایرانداک برای سیاست‌گذاران هستند. ایرانداک نماینده ایران در شبکه اطلاع‌رسانی آسیا و اقیانوسیه («آپین») نیز هست که از سوی برنامه اطلاعات برای همه «یونسکو» هدایت می‌شود.

۱-۵. خدمات ایرانداک برای پشتیبانی از سیاست گذاری علم و فناوری

رصدخانه پژوهش و فناوری

نام	رصدخانه پژوهش و فناوری
نام کوتاه	رصدخانه
سال راه اندازی	۱۳۹۶
ناشر	ایرانداک
دسترسی	محدود
نشانی	rasad.irandoc.ac.ir

درباره

رصدخانه پژوهش و فناوری، نخستین کانون برخط برای کمک به سیاست گذاران علم، پژوهش، و فناوری کشور با مقایسه، گزارش گیری، و پیگیری روند تغییرات اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه است. رصدخانه پژوهش و فناوری از گنجینه اطلاعاتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) بهره می برد که در نزدیک به نیم سده گردآوری، سازمان دهی، ذخیره، حفظ، بازیابی، تحلیل، و اشاعه اطلاعات علم و فناوری کشور به دست آورده است. رصدخانه پژوهش و فناوری دارای داشبوردهای گوناگونی است که هر یک، بخشی از این اطلاعات و کنش های پژوهشگران کشور را بازنمایی می کند. رصدخانه پژوهش و فناوری دارای این داشبوردها به عنوان ابزارهای مدیریتی و تصمیم یار است:

- ☐ داشبورد پاراسر: اطلاعات پایان نامه ها، رساله ها، و پیشنهاد (دسترسی محدود)؛
- ☐ داشبورد طرح های پژوهشی (دسترسی محدود)؛
- ☐ داشبورد پاراسرگر: گزیده اطلاعات پایان نامه ها و رساله ها بر پایه گروه های آموزشی؛
- ☐ داشبورد همانندجو: یافته های همانندجویی در نوشتارهای علمی (دسترسی محدود).

□ داشبورد پارسا

داشبورد پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها (پارسا) مشاهده، بررسی، و ساخت گزارش‌های پویا را از وضعیت پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهاده‌های ثبت‌شده در سامانه ثبت پایان‌نامه‌ها، رساله‌ها، و پیشنهاده‌ها برای سیاست‌گذاران علم و فناوری کشور فراهم می‌کند. این داشبورد افزون بر گزارش‌های مدیریتی کوتاه با نمودارهای پویا، روند تغییرات وضعیت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را نیز نشان می‌دهد و مقایسه وضعیت آنها را بر پایه شاخص‌هایی چون وضعیت ثبت، دانشگاه، دانشکده، گروه تحصیلی، و رشته به‌دست می‌دهد. یکی از گزارش‌های گیرای این داشبورد، نمودار وضعیت کلیدواژه‌های پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها است که روند پژوهش و کارهای علمی در کشور و همچنین موضوع‌های داغ را به تصویر می‌کشد.

□ داشبورد طرح‌های پژوهشی

«داشبورد مدیریتی طرح‌های پژوهشی» که در تاریخ ۱۳۹۵/۰۶/۰۱ رونمایی شد، با بهره‌گیری از فناوری هوش سازمانی امکان تحلیل، مقایسه، گزارش‌گیری، و پیگیری روند تغییرات اطلاعات طرح‌های پژوهشی کشور را فراهم می‌کند. این داشبورد از گنجینه اطلاعات سمات ملی بهره می‌برد و بخشی از رصدخانه پژوهش و فناوری ایرانداک و ابزاری مدیریتی و راهکاری تصمیم‌یار در زمینه علم، پژوهش، و فناوری کشور است. «داشبورد مدیریتی طرح‌های پژوهشی» را ایرانداک با پشتیبانی دبیرخانه شورای عالی علوم، تحقیقات، و فناوری و مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور طراحی و پیاده‌سازی کرده است. این داشبورد با ساده‌سازی و ساخت سریع دیداری، برجسته‌سازی نقاط کلیدی، و حذف جزئیات درباره وضعیت طرح‌های پژوهشی کشور، تصمیم‌گیری را در این زمینه برای سیاست‌گذاران آسان‌تر می‌کند. کاربرد این داشبورد در سطح ملی است، زیرا امکان بازبینی همه‌سویه و یک‌جای طرح‌های پژوهشی کشور را فراهم می‌سازد. این داشبورد با بهره‌گیری از فناوری هوش سازمانی؛ گزارش، نمایش، تحلیل، و مقایسه آماری طرح‌های پژوهشی را بر پایه معیارهایی چون دوره‌های زمانی اجرای طرح، شمار طرح‌های پژوهشی، اعتبار طرح‌ها، سازمان‌های ثبت‌کننده، و همچنین کمیسیون‌های تخصصی بررسی‌کننده طرح‌ها به‌دست می‌دهد. بیش از ۳۰ شاخص و شش برگ «یک نگاه»، «شمار طرح‌های پژوهشی»، «اعتبارات»، «نقشه»، «نگاه مقایسه‌ای»، و «جدول گزارش‌ساز» در این داشبورد پیاده‌سازی شده‌اند. در برگ «یک نگاه»، نگاهی کلی به گزارش‌های کلیدی درباره طرح‌های پژوهشی و اعتبار

پرداختی و مصوب در سال‌های گوناگون آمده است. در برگ دوم که «شمار طرح‌های پژوهشی» نام دارد، کاربر می‌تواند گزارش‌های گوناگون طرح‌های پژوهشی را در سال‌های گوناگون و با فیلترهایی چون وضعیت کد پیگیری، نام سازمان ثبت‌کننده، نام کمیسیون تخصصی، و نام استان بسازد. برگ سوم داشبورد، اعتبارات را در دو بخش پرداختی و مصوب دربردارد. برگ چهارم این داشبورد روی نقشه جغرافیایی کشور، شمار طرح‌های پژوهشی، اعتبار پرداختی، اعتبار مصوب، و نسبت اعتبار پرداختی به شمار طرح‌های پژوهشی را بر پایه استان‌ها نشان می‌دهد. برگ پنجم داشبورد، نگاه مقایسه‌ای نام دارد که مقایسه میان دو دسته از اطلاعات را با فیلترینگ در وضعیت کد پیگیری و سال فراهم می‌کند و در آن، شمار طرح‌های پژوهشی، اعتبار پرداختی، و اعتبار مصوب نمایش داده می‌شود. جدول گزارش‌ساز، صفحه پایانی داشبورد مدیریتی طرح‌های پژوهشی است. این برگ امکان تهیه گزارش‌های گوناگون را بر پایه همه فیلترها و در قالب یک جدول فراهم می‌کند. امکان دریافت برونداد اکسل از این جدول نیز برای کاربر فراهم است.

□ داشبورد پارساگر

داشبورد «پارساگر» برای رصد پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارساهای) ثبت‌شده در پایگاه اطلاعات علمی ایران («گنج») درست شده است و شمار پارساها به تفکیک گروه‌های تحصیلی، شمار پارساها به تفکیک مقطع تحصیلی، روند سالانه ثبت پارساها، شمار پارساها به تفکیک مؤسسه‌ها، و شمار پارساها به تفکیک رشته‌های تحصیلی را بازنمایی می‌کند. این داشبورد گزارش‌های تحلیلی گوناگونی را برای هفت گروه آموزشی نمایش می‌دهد. در این داشبورد، مقایسه شمار پارساها میان گروه‌های آموزشی به تفکیک مقطع تحصیلی، مؤسسه‌ها، و رشته تحصیلی شدنی است و می‌توان اندازه ثبت پارساها را به تفکیک سال نیز برای هر یک از گروه‌های تحصیلی دید.

□ داشبورد همانندجو

داشبورد «همانندجو» برای رصد همانندجویی در نوشتارهای علمی درست شده است و شمار و نسبت پارساهای دارای همانندی با دیگران، روند سالانه پارساهای همانند با دیگران، نسبت پارساهای همانند با دیگران به تفکیک گروه آموزشی، نسبت پارساهای همانند با دیگران به تفکیک درصد همانندی، نسبت پارساهای همانند با دیگران به تفکیک مؤسسه را بازنمایی می‌کند.

پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری

نام	شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری
نام کوتاه	شاخص
سال راه‌اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان / رایگان
نشانی	shakhes.irandoc.ac.ir

درباره

تاکنون درباره ارزیابی جایگاه علمی، فناوریانه، و نوآورانه کشور شاخص‌های بسیاری در اسناد گوناگون ارائه شده‌اند. در گزارش‌های سازمان‌های جهانی نیز شاخص‌های بسیاری برای این ارزیابی آمده‌اند. فراوانی و پراکندگی این شاخص‌ها در اسناد و گزارش‌های ملی و جهانی، دسترسی به آنها و گزینش و کاربردشان را برای سیاست‌گذاران و پژوهشگران دشوار ساخته است. بنابراین دسترسی به این شاخص‌ها از یک درگاه واحد با توان سازمان‌دهی و جست‌وجوی برخط در میان آنها می‌تواند کار کاربران را آسان سازد. بر این پایه، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایراندک)، سامانه شاخص را برای ارائه تصویری از سازمان‌های ملی و جهانی که در این زمینه کار می‌کنند، شاخص‌های ارزیابی و طبقه‌بندی موضوعی آنها، و معرفی منابع کلیدی اطلاعات در این زمینه به پژوهشگران و سیاست‌گذاران راه‌اندازی کرد. این سامانه منابع اطلاعات داخلی شاخص‌ها را نیز معرفی می‌کند. پایگاه داده این سامانه، جست‌وجوی ساده و پیشرفته را به دو زبان فارسی و انگلیسی فراهم می‌آورد. کاربران نیز می‌توانند با پیشنهاد شاخص‌ها یا منابع اطلاعات به بلوغ و روزآمدی «شاخص» کمک کنند. «شاخص» با افزایش مشاهده‌پذیری و دسترسی‌پذیری شاخص‌ها، سازمان‌ها، و منابع اطلاعات پایش و ارزیابی علم، فناوری، و نوآوری می‌تواند درگاهی ارزشمند برای سیاست‌گذاران و پژوهشگران این زمینه و تعامل آنها با یکدیگر باشد.

پایگاه وب جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

نام	جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان
نام کوتاه	نما
سال راه اندازی	۱۳۹۵
ناشر	ایراندک
دسترسی	همگان/ رایگان
نشانی	nema.irandoc.ac.ir

درباره

در قانون رویکرد تصمیم گیری و سیاست گذاری مبتنی بر شواهد، مفهوم سنجش و ارزیابی نهفته است که ابزارهایی کلیدی را برای بررسی و بهبود کیفیت، کارایی، و اثربخشی برنامه‌ها در دست مدیران می‌گذارد. امروزه شمار فراوانی از این ابزارها، شاخص‌ها، و سنجش‌های ارزیابی در لایه‌های گوناگون در دست است که داده‌های ارزشمندی را برای هر کشور فراهم می‌کنند و کاربرد آنها می‌تواند کیفیت تصمیم‌ها را بهبود بخشد. افزون بر این، هر کشور می‌تواند خود را با دیگر کشورها در جهان بسنجد و برای بهبود جایگاه خویش بکوشد. با این همه، این شاخص‌ها و جایگاه کشور در آنها به خوبی و یک جا پایش و گزارش نمی‌شوند. از این رو نیز گاهی آگاهی یکپارچه از وضعیت کشور شش‌دنی نیست، گاه آمارهای گوناگونی از یک شاخص گزارش می‌شوند، و گاه برخی شاخص‌ها گزارش نمی‌شوند. این آشفتگی می‌تواند سیاست‌گذاران را از ماهیت و ارزش برخی از شاخص‌ها دور کند یا آنها را به برخی از شاخص‌ها بی‌باور سازد و این دو، نقش داده‌ها و شواهد را در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری کاهش دهد و رشد و پیشرفت را در راستای برنامه‌ها و اسناد ملی ناپایدار سازد. برای پاسخ به این نیاز، ایراندک «نما» را طراحی و راه‌اندازی کرد که کوششی برای شناسایی، توصیف، و گزارش درست و روزآمد جایگاه کشور در شاخص‌های کلیدی جهانی علم، فناوری، و نوآوری است.

تهران . خیابان انقلاب اسلامی . چهارراه فلسطین . شماره ۱۰۹۰

صندوق پستی: ۱۳۷۱-۱۳۱۸۵

کد پستی: ۱۳۱۵۷۷۳۳۱۴

دورنگار: ۶۶۴۶۲۲۵۴ (۰۲۱)

تلفن خانه: ۶۶۴۹۴۹۸۰ و ۶۶۹۵۱۴۳۰ (۰۲۱)

وبسایت: irandoc.ac.ir

رایانامه: info@irandoc.ac.ir

IRANDOC

Iranian Research Institute for Information Science and Technology